

МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
Харківський національний університет внутрішніх справ
Кафедра тактичної та спеціальної фізичної підготовки
факультет № 3

МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ **ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ**

з навчальної дисципліни «**Тактико-спеціальна підготовка**» вибіркова
компонента освітньої програми першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
125 Кібербезпека (поліцейські)

м. Вінниця - 2023

ЗАТВЕРДЖЕНО

Науково-методичною радою
Харківського національного
університету внутрішніх справ
Протокол від 30.08.2023 № 7

СХВАЛЕНО

Вченою радою факультету № 3
Протокол від 29.08.2023 № 8

ПОГОДЖЕНО

Секцією спеціальних дисциплін
Науково-методичної ради
ХНУВС
Протокол від 29.08.2023 № 7

Розглянуто на засіданні кафедри тактичної та спеціальної фізичної підготовки
(протокол від 29.08.2023 № 17)

Розробники:

Доцент кафедри тактичної та спеціальної фізичної підготовки факультету №3,
кандидат технічних наук, доцент, Ігор ВЛАСЕНКО;
Доцент кафедри тактичної та спеціальної фізичної підготовки факультету №3,
кандидат юридичних наук, капітан поліції Тихін ШЕВЧЕНКО;
Старший викладач кафедри тактичної та спеціальної фізичної підготовки
факультету №3, капітан поліції Олександр СКЛЯР;
Викладач кафедри тактичної та спеціальної фізичної підготовки факультету
№3, Анна ЦИРКУЛЕНКО.

Рецензенти:

Начальник кафедри психології та педагогіки Національної академії
Національної гвардії України к.психол.н., доцент, підполковник
Станіслав ЛАРІОНОВ.
Завідувач кафедри військової підготовки Харківського національного
університету внутрішніх справ Сергій БАБАК.

1. Розподіл часу навчальної дисципліни за темами

Номер розділу	Номер та назва теми	Кількість годин відведених на вивчення навчальної дисципліни						Література	Вид контролю	
		Всього	з них:							
			лекції	Семінарські заняття	Практичні заняття	Лабораторні заняття	Самостійна робота			
Семестр № 1										
	Тема № 1 Основи тактико-спеціальної підготовки патрульної поліції.	30	6	-	18	-	6	-	Залік	
	1.1 Тактико спеціальна підготовка. Мета, та основні задачі. Основні терміни та поняття.	2	2	-	-	-	-	-		
	1.2 Тактика комунікації поліцейського.	6	2	-	2	-	2	-		
	1.3 Застосування поліцейських заходів примусу (спецзасобів).	12	-	-	10	-	2	-		
	1.4 Тактика дій поліцейських при вибуху та його загрозі.	6	2	-	2	-	2	-		
	1.5 Порядок пересування та малі оперативні групи.	4	-	-	4	-	0	-		
	Тема № 2 Тактика дій поліцейського на місцевості.	20	-	-	16	-	4	-	Залік	
	2.1 Основи тактики патрулювання.	12	-	-	10	-	2	-		
	2.2 Алгоритми дій поліцейського під час масових заходів і за особливих умов діяльності поліції.	8	-	-	6	-	2	-		
	Всього за семестр	50	6	-	34	-	10	-		
Семестр № 2										
	Тема № 2 Тактика дій поліцейського на місцевості.	38	2	-	24	-	12	-		Залік
	2.3 Тактика зупинення транспортного засобу.	24	2	-	14	-	8	-		
	2.4 Евакуаційні заходи постражд лих.	6	-	-	4	-	2	-		
	2.5 Підхід до будівлі та її зовнішній огляд.	8	-	-	6	-	2	-		
	Тема № 3 Тактика дій поліцейського у будівлі.	32	-	-	24	-	8	-		
	3.1 Пересування у будівлі при виконанні службових завдань за викликом.	8	-	-	6	-	2	-		
	3.2 Внутрішній огляд будівлі у пошукових заходах та у режимі «активного стрільця».	24	-	-	18	-	6	-	Залік	
	Всього за семестр	70	2	-	48	-	20	-		
	Всього за навчальний рік	120	8	-	82	-	20	-		
Семестр № 3										
	Тема №4 Основи тактико-спеціальної підготовки при введенні оперативних планів (ДСК)	6	2	-	-	-	4	Залік		
	Тема № 5 Безпека дорожнього руху.	10	-	-	10	-	-			
	Тема № 6 Застосування спеціальних засобів та їх характеристика. (ДСК).	14	-	-	8	-	6			
	Всього за семестр	30	2	-	18	-	10	-		

	Семестр № 4								
	Тема № 7 Основи топографії.	14	-	-	10	-	4	-	Екз аме н
	Тема № 8 Правові підстави застосування спеціальних засобів. (ДСК)	4	-	-	2	-	2	-	
	Тема № 9 Організація несення служби при проведенні масових заходів. (ДСК)	4	-	-	2	-	2	-	
	Тема № 10 Скандинавська модель забезпечення публічного порядку. (ДСК)	8	-	-	6	-	2		
	Всього за семестр	30	-	-	20	-	10	-	
	Всього за навчальний рік	60	2	-	38	-	20	-	
	Всього за період навчання	180	10	-	120	-	50	-	

2. Методичні вказівки до практичних занять

Тема №1: «Основи тактико-спеціальної підготовки патрульної поліції».

Практичне заняття 1.2: «Тактика комунікації поліцейського».

Навчальна мета заняття: набуття і вдосконалення поліцейським навичок практичного застосування теоретичних знань щодо правильного оцінювання конкретних подій з подальшим прийняттям правомірних рішень та психологічної готовності до дій у ситуаціях різних ступенів ризику; формування та вдосконалення рухових умінь і навичок, розвиток фізичних якостей та здібностей поліцейського з урахуванням особливостей його професійної діяльності.

Час проведення: 2 години

Місце проведення:

навчальна аудиторія

Навчальні питання:

1. Оцінка ситуації.
2. Комунікація з суб'єктами.

Література:

1. Конституція України від 28.06.1996 року з останніми змінами // Електронна версія <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>.
2. Про Національну поліцію України від 07 листопада 2015 р. // Електронна версія <http://search.ligazakon.ua/search/law/>.
3. Адміністративна діяльність органів поліції: підручник / за заг. Ред. Д-ра юрид. Наук, доц. В. В. Сокурєнка ; [о. І. Безпалова, О. В. Джафарова, В. А. Троян та ін. ; передм. В. В. Сокурєнка] ; МВС України, Харків. Нац. Ун-т внутр. Справ. – харків: хнувс, 2017. – 432 с.
4. Тактична та тактико-спеціальна підготовка працівників Національної поліції України: навч. посіб. / Я.Г. Бондарєнко, О.Ю. Прокопенко, Д.В. Сергієнко, В.О. Кушєнєко. – Харків: Харк. нац. ун-т внутр. справ, 2017. – 308 с.
5. Дисциплінарний статут Національної поліції України від 15.03.2018 року № 2337-VIII.
6. Постанова Кабінету Міністрів України Про однострїй поліцейських № 823 від 30.09.2015 року з останніми змінами.
7. Лєкція №2 «Тактика комунікації поліцейського».

Матеріальне забезпечєння:

1. Поясєне спорядженєня поліцейського із спецзасобами.
2. Макєти збрїї.

План проведення заняття:

№№	Зміст	Час(хв).	Методичні вказівки
1	2	3	4
1.	Підготовча частина – 10 хв.		
1.1	Організація курсантів: - шикування; - рапорт; - привітання особового складу; - огляд зовнішнього вигляду; - доведення теми, мети та навчальних питань заняття.	10 хв.	Група вишикувана в двохшереножному строю. Доповідь командира групи, привітання викладача. Для перевірки особового складу використовується навчальний журнал групи. Під час огляду зовнішнього вигляду звернути увагу на стан форми, взуття, а також самопочуття курсантів.
2.	Основна частина – 60 хв.		
2.1.	Заняття розпочинається шляхом усного опитування курсантів з виставленням оцінок за знання теоретичної бази даної теми, а також питань розглянутих на попередній лекції.	20 хв.	Викладач вибірково задає питання курсантам згідно до плану попередньої лекції. 1. Активне слухання. 2. Як взаємодіяти з «проблемними» людьми. 3. Як реагувати на вербальні образи. 4. Усвідомлювати, коли слова будуть неефективними. 5. Пояснити, якими будуть ваші силові дії. 6. Знати, коли застосувати силове обмеження. 7. З самого початку встановити позитивний контакт. 8. Теорія тактичної комунікації. 9. Реагування на вербальний спротив. 10. Тактики етичної інтервенції. 11. Виявлення повідомлень провокаційного характеру. Слід звернути увагу на розуміння курсантами основ комунікації, її змісту та

			призначення.
2.2.	<p>Курсанти опрацьовують на практиці отримані на лекції знання з реагування на дії суб'єкта.</p> <p>Курсанти діляться на пари. Один з курсантів виконує обов'язки поліцейського, а інший – суб'єкта комунікації.</p> <p>За командою викладача курсанти займають вихідне положення. Курсант – суб'єкт комунікації за командую викладача обирає лінію поведінки або бере до рук якийсь предмет. Поліцейський повинен оцінити обстановку та прийти рішення.</p>	20 хв.	<p>Основна задача курсанта-поліцейського – зробити правильну оцінку обстановки та прийняти рішення виходячи з міркування власної безпеки та виконання поставлених завдань.</p> <p>Викладач повідомляє суб'єкту комунікації настанову та вказує на манеру поведінки. Такими варіантами можуть бути:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Суб'єкт повинен зобразити людину у стані алкогольного або наркотичного сп'яніння. 2. Суб'єкт повинен зобразити людину, яка виказує відверту неповагу до поліцейського. 3. Суб'єкт повинен зобразити людину, яка «щось ховає у кишені». 4. Будь-яка інша ситуація на вибір викладача. <p>Основним критерієм даної вправи є змога курсанта правильно оцінити ситуацію.</p>
2.3.	<p>Курсанти діляться на пари. Один з курсантів виконує обов'язки поліцейського, а інший – суб'єкта комунікації.</p> <p>Курсанти отримують завдання та вислуховують фабулу.</p> <p>За командою викладача поліцейський повинен задавати питання суб'єкту комунікації. Отримані відповіді та результати курсант</p>	20 хв.	<p>Курсантам оголошується фабула комунікації. Такими фабулами можуть бути:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Виклик за фактом зниклої дитини. 2. Виклик за фактом сімейної сварки. 3. Виклик за фактом крадіжки з магазину. 4. Виклик за фактом бійки. 5. Інша ситуація на вибір викладача. <p>Потрібно звернути увагу на</p>

	повідомляє викладачу. Після цього обговорюється результати опитування.		запитання, які ставить курсант – поліцейський, а також на повноту зібраної інформації.
3.	Заключна частина – 10 хв.		
3.1.	Шикування, підведення підсумків.	5 хв.	Під час підведення підсумків вказати конкретні помилки, відмітити кращих курсантів.
3.2.	Завдання на самопідготовку.	5 хв.	

Тема №1: «Основи тактико-спеціальної підготовки патрульної поліції».
Практичне заняття 1.3: «Застосування поліцейських заходів примусу (спецзасобів)».

Навчальна мета заняття: набуття і вдосконалення поліцейським навичок практичного застосування теоретичних знань щодо правильного застосування поліцейських заходів примусу (спецзасобів). Набуття та вдосконалення навичок надягання кайданків.

Час проведення: 2 години

Місце проведення: навчальна аудиторія або відкрита місцевість

Навчальні питання:

1. Комунікація з суб'єктом.
2. Діставання та утримання кайданків.
3. Надягання кайданків.

Література:

Основна:

1. Конституція України № 2680-VIII з останніми змінами від 07.02.2019 року. Електронна версія <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>
2. Закон України «Про Національну поліцію» від 02.07.2015 № 580-VIII з останніми змінами. Електронна версія <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19>
3. Безпека життєдіяльності: навч. посіб. для працівників поліції. / Прокопенко О.Ю., Власенко І.В., Крепакова М.Ю. МВС України, Харк. нац. ун-т внутр. справ. –Х.: ХНУВС, 2017. – 364 с.
4. Адміністративна діяльність органів поліції: підручник / за заг. ред. д-ра юрид. наук, доц. В. В. Сокурєнка ; [О. І. Безпалова, О. В. Джафарова, В. А. Троян та ін. ; передм. В. В. Сокурєнка] ; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. – Харків: ХНУВС, 2017. – 432 с.
5. Тактична та тактико-спеціальна підготовка працівників Національної поліції України: навч. посіб. / Я.Г. Бондаренко, О.Ю. Прокопенко, Д.В. Сергієнко, В.О. Кущенко. – Харків: Харк. нац. ун-т внутр. справ, 2017. – 308 с.

Матеріальне забезпечення:

1. Поясне спорядження поліцейського із спецзасобами.
2. Макети зброї.

План проведення заняття:

№№	Зміст	Час(хв).	Методичні вказівки
1	2	3	4
1.	Підготовча частина – 10 хв.		
1.1	Організація курсантів: - шикування; - рапорт;	10 хв.	Група вишикувана в двохшереножному строю. Доповідь командира групи,

	<ul style="list-style-type: none"> - привітання особового складу; - огляд зовнішнього вигляду; - доведення теми, мети та навчальних питань заняття. 		<p>привітання викладача.</p> <p>Для перевірки особового складу використовується навчальний журнал групи.</p> <p>Під час огляду зовнішнього вигляду звернути увагу на стан форми, взуття, а також самопочуття курсантів.</p>
2.	Основна частина – 60 хв.		
2.1.	<p>Проводиться роз'яснення курсантам тактики комунікації з суб'єктом за умови співпраці із поліцейським. Курсанти діляться на пари. Один з курсантів виконує обов'язки поліцейського, а інший – суб'єкта комунікації.</p> <p>За командою викладача курсанти займають вихідне положення. Курсант повинен повідомити суб'єкту про мету свої дій, наприклад, словами «Зараз я буду одягати на Вас кайданки, я мене чуєте? Ви готові зі мною співпрацювати?» та обов'язково отримати позитивну відповідь.</p>	10 хв.	<p>Викладач повинен приділити увагу дистанції між поліцейським та суб'єктом комунікації, а також на правильність постанови голосу та вимовляння команд.</p>
2.2.	<p>Проводиться роз'яснення курсантам правил діставання та утримання кайданків. Група ділиться на пари.</p> <p>Вправа проводиться по елементам:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Діставання кайданків. • Утримання кайданків. <p>Курсанти діляться на пари.</p>	15 хв.	<p>Курсанти повинні відпрацювати діставання кайданків спочатку повільно, поступово збільшуючи швидкість, у тому числі діставання не дивлячись на кайданки.</p>

	Один з курсантів виконує обов'язки поліцейського, а інший – суб'єкта комунікації. За командою викладача курсанти займають вихідне положення.		
2.3.	<p>Поліцейський знаходиться у позиції інтерв'ю. Подає команду: «Руки догори, пальці в сторони», «Обертатися кругом, поки не скажу «стоп», «Стоп!», «Ноги широко, носками нарізно», «Руки назад, пальці у замок, долонями назовні», «Руки від спини».</p> <p>Виконати захват лівою рукою за замок зі сторони мізинців та прокрутити його до гори. Надягти нижнє кільце кайданків на праве зап'ястя зі сторони великого пальця. Лівою рукою виконати захват за середній палець лівої руки правопорушника вигнути його назовні та розірвати замок. Надіти верхнє кільце кайданків на ліве зап'ястя правопорушника зі сторони великого пальця.</p> <p>Перевірити щільність надягання кайданків та поставити на фіксатор.</p>	35 хв.	Викладач повинен контролювати за виконанням курсантами усіх елементів вправи, вказувати на помилки та на пропущені елементи.
3.	Заклучна частина – 10 хв.		
3.1.	Шикування, підведення підсумків.	5 хв.	Під час підведення підсумків вказати конкретні помилки, відмітити кращих курсантів.
3.2.	Завдання на самопідготовку.	5 хв.	

Тема №1: «Основи тактико-спеціальної підготовки патрульної поліції».
Практичне заняття 1.3: «Застосування поліцейських заходів примусу (спецзасобів)».

Навчальна мета заняття: набуття і вдосконалення поліцейським навичок практичного застосування теоретичних знань щодо правильного застосування поліцейських заходів примусу (спецзасобів). Набуття та вдосконалення навичок надягання кайданків у положенні лежачі.

Час проведення: 2 години

Місце проведення: навчальна аудиторія або відкрита місцевість

Навчальні питання:

1. Надягання кайданків у положенні лежачи.

Література:

Основна:

1. Конституція України № 2680-VIII з останніми змінами від 07.02.2019 року. Електронна версія <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>
2. Закон України «Про Національну поліцію» від 02.07.2015 № 580-VIII з останніми змінами. Електронна версія <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19>
3. . посіб. для працівників поліції. / Прокопенко О.Ю., Власенко І.В., Крепакова М.Ю. МВС України, Харк. нац. ун-т внутр. справ. –Х.: ХНУВС, 2017. – 364 с.
4. Адміністративна діяльність органів поліції: підручник / за заг. ред. д-ра юрид. наук, доц. В. В. Сокурєнка ; [О. І. Безпалова, О. В. Джафарова, В. А. Троян та ін. ; передм. В. В. Сокурєнка] ; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. – Харків: ХНУВС, 2017. – 432 с.
5. Тактична та тактико-спеціальна підготовка працівників Національної поліції України: навч. посіб. / Я.Г. Бондаренко, О.Ю. Прокопенко, Д.В. Сергієнко, В.О. Кущенко. – Харків: Харк. нац. ун-т внутр. справ, 2017. – 308 с.

Матеріальне забезпечення:

1. Поясне спорядження поліцейського із спецзасобами.
2. Макети зброї.

План проведення заняття:

№№	Зміст	Час(хв).	Методичні вказівки
1	2	3	4
1.	Підготовча частина – 10 хв.		
1.1	Організація курсантів: - шикування; - рапорт; - привітання особового складу; - огляд зовнішнього	10 хв.	Група вишикувана в двохшереножному строю. Доповідь командира групи, привітання викладача. Для перевірки особового складу використовується

	<p>вигляду; - доведення теми, мети та навчальних питань заняття.</p>		<p>навчальний журнал групи. Під час огляду зовнішнього вигляду звернути увагу на стан форми, взуття, а також самопочуття курсантів.</p>
2.	Основна частина – 60 хв.		
2.1.	<p>Проводиться роз'яснення курсантам мети та обставин, у яких необхідне виконання цієї вправи. Звертається увага на можливий супротив суб'єкта та необхідність його подолання.</p> <p>Правопорушник лежить на животі, поліцейський виконав больовий контроль.</p> <p>Правою рукою дістати кайданки, лівою продовжувати контроль зап'ястя. Виконати захват лівою рукою за ліву долоню правопорушника, розігнути руку та надягти нижнє кільце кайданків на зап'ястя зі сторони великого пальця. Подати команду «Ліву руку за спину». Виконати захват за ліву долоню та надягти верхнє кільце кайданків на зап'ястя зі сторони великого пальця.</p> <p>Всі дії виконувати із одночасною подачею команд:</p> <ul style="list-style-type: none"> - попередження правопорушника про свої дії; - при співпраці больовий вплив зменшувати. <p>Під час виконання поверхневої перевірки не</p>	40 хв.	<p>Викладач повинен контролювати за виконанням курсантами усіх елементів вправи, вказувати на помилки та на пропущені елементи.</p>

	втрачати контролю правопорушника.		
2.2.	<p>Курсантам роз'яснюється спосіб підйому правопорушника у кайданках та його конвоювання.</p> <p>Правопорушник у кайданках лежить на животі.</p> <p>Подати команду: «Ліву ногу під себе». Підштовхуючи правопорушника, змусити його піднятись у бік зігнутої ноги.</p> <p>При співпраці підймання правопорушника здійснювати без больового впливу (тільки допомагати), подавати вербальні команди.</p>	20 хв.	Викладач повинен контролювати за виконанням курсантами усіх елементів вправи, вказувати на помилки та на пропущені елементи.
3.	Заклучна частина – 10 хв.		
3.1.	Шикування, підведення підсумків.	5 хв.	Під час підведення підсумків вказати конкретні помилки, відмітити кращих курсантів.
3.2.	Завдання на самопідготовку.	5 хв.	

Тема №1: «Основи тактико-спеціальної підготовки патрульної поліції».

Практичне заняття 1.3: «Застосування поліцейських заходів примусу (спецзасобів)».

Навчальна мета заняття: набуття і вдосконалення поліцейським навичок практичного застосування теоретичних знань щодо правильного застосування поліцейських заходів примусу (спецзасобів). Набуття та вдосконалення навичок проведення поверхневої перевірки.

Час проведення: 2 години

Місце проведення: навчальна аудиторія або відкрита місцевість

Навчальні питання:

1. Поверхнева перевірка у положенні стоячи та навколішки.
2. Поверхнева перевірка у положенні лежачи.

Література:

1. Конституція України № 2680-VIII з останніми змінами від 07.02.2019 року. Електронна версія <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>
2. Закон України «Про Національну поліцію» від 02.07.2015 № 580-VIII з останніми змінами. Електронна версія <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19>
3. Безпека життєдіяльності: навч. посіб. для працівників поліції. / Прокопенко О.Ю., Власенко І.В., Крепакова М.Ю. МВС України, Харк. нац. ун-т внутр. справ. –Х.: ХНУВС, 2017. – 364 с.
4. Адміністративна діяльність органів поліції: підручник / за заг. ред. д-ра юрид. наук, доц. В. В. Сокурєнка ; [О. І. Безпалова, О. В. Джафарова, В. А. Троян та ін. ; передм. В. В. Сокурєнка] ; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. – Харків: ХНУВС, 2017. – 432 с.
5. Тактична та тактико-спеціальна підготовка працівників Національної поліції України: навч. посіб. / Я.Г. Бондаренко, О.Ю. Прокопенко, Д.В. Сергієнко, В.О. Кущенко. – Харків: Харк. нац. ун-т внутр. справ, 2017. – 308 с.

Матеріальне забезпечення:

1. Поясне спорядження поліцейського із спецзасобами.
2. Макети зброї.

План проведення заняття:

№№	Зміст	Час(хв).	Методичні вказівки
1	2	3	4
1.	Підготовча частина – 10 хв.		
1.1	Організація курсантів: - шикування; - рапорт; - привітання особового складу; - огляд зовнішнього вигляду; - доведення теми, мети та навчальних питань заняття.	10 хв.	Група вишикувана в двохшереножному строю. Доповідь командира групи, привітання викладача. Для перевірки особового складу використовується навчальний журнал групи. Під час огляду зовнішнього вигляду звернути увагу на стан форми, взуття, а також самопочуття курсантів.
2.	Основна частина – 60 хв.		
2.1.	Поліцейський знаходиться у положенні інтерв'ю. Подати команди: «Руки	15 хв.	Викладач повинен контролювати за виконанням курсантами усіх елементів

	<p>догори, пальці в сторони», «Обертатись кругом, поки не скажу «стоп», «Стоп» (правопорушник опинився спиною до поліцейського), «Ноги широко, носки нарізно», «Руки за спину, пальці у замок, долонями догори», «Руки від спини».</p> <p>Виконати захват лівою рукою за замок зі сторони мізинців та прокрутити його до гори та вивести правопорушника із рівноваги. Запитати: «Чи є у вас предмети, які можуть нанести мені шкоду, або заборонені речі?»</p> <p>Виконати поверхневу перевірку.</p> <p>Для огляду правопорушника з лівого боку перехватити замок правою рукою та виконати огляд.</p>		<p>вправи, вказувати на помилки та на пропущені елементи.</p> <p>Особливу увагу потрібно звернути на місця, де найчастіше всього можуть бути сховані заборонені речі.</p>
2.2.	<p>Поверхнева перевірка у положенні навколішки.</p> <p>Подати команду: «Стати на праве коліно, на ліве коліно, нога на ногу», «Руки від спини».</p> <p>Виконати захват лівою рукою за замок зі сторони мезинців, та прокрутити його до гори. Виконати поверхневу перевірку.</p> <p>Поверхневу перевірку виконувати згори - донизу: починати з головного убору, тулуб підозрюваного умовно розділити на сектори (звернути увагу на область поясу (ременя).</p>	15 хв.	<p>Викладач повинен контролювати за виконанням курсантами усіх елементів вправи, вказувати на помилки та на пропущені елементи.</p> <p>Особливу увагу потрібно звернути на місця, де найчастіше всього можуть бути сховані заборонені речі.</p>

	<p>Перед початком проведення поверхневої перевірки запитати: «Чи є у вас предмети, які можуть нанести мені шкоду, або заборонені речі?»»</p>		
2.3.	<p>Правопорушник лежить на животі, руки за спиною у кайданках. Перевернути правопорушника на лівий бік за його праву руку.</p> <p>Виконати присід зі спини. Лівим коліном виконати контроль голови натискаючи на шию, правим коліном опертися у правий бік правопорушника (права рука правопорушника повинна знаходитись на правому стегні поліцейського). Виконати поверхневу перевірку тулуба, відвести праву ногу зігнуту в коліні назад та виконати поверхневу перевірку нижніх кінцівок. Перевернути правопорушника на правий бік, виконати поверхневу перевірку таким же чином. як і на лівому боці.</p> <p>Поверхневу перевірку виконувати згори - донизу: починати з головного убору, тулуб підозрюваного умовно розділити на сектори (звернути увагу на область поясу (ременя). Перед початком проведення поверхневої перевірки запитати: «Чи є у вас предмети, які можуть нанести мені шкоду, або заборонені речі?»»</p>	30 хв.	<p>Викладач повинен контролювати за виконанням курсантами усіх елементів вправи, вказувати на помилки та на пропущені елементи.</p> <p>Особливу увагу потрібно звернути на місця, де найчастіше всього можуть бути сховані заборонені речі.</p>

3.	Заключна частина – 10 хв.		
3.1.	Шикування, підведення підсумків.	5 хв.	Під час підведення підсумків вказати конкретні помилки, відмітити кращих курсантів.
3.2.	Завдання на самопідготовку.	5 хв.	

Тема №1: «Основи тактико-спеціальної підготовки патрульної поліції».

Практичне заняття 1.3: «Застосування поліцейських заходів примусу (спецзасобів)».

Навчальна мета заняття: набуття і вдосконалення поліцейським навичок практичного застосування теоретичних знань щодо правильного застосування поліцейських заходів примусу (спецзасобів). Набуття та вдосконалення навичок застосування спеціальних засобів (гумовий кийок).

Час проведення: 2 години

Місце проведення:

спортивна зала або відкрита місцевість

Навчальні питання:

1. Спосіб діставання гумового кийка.
2. Стійки із гумовим кийком.
3. Захисні гумовим кийком від ударів.
4. Звільнення від захвату за гумовий кийок.
5. Удари гумовим кийком.

Література:

1. Конституція України № 2680-VIII з останніми змінами від 07.02.2019 року. Електронна версія <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>
2. Закон України «Про Національну поліцію» від 02.07.2015 № 580-VIII з останніми змінами. Електронна версія <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19>
3. Безпека життєдіяльності: навч. посіб. для працівників поліції. / Прокопенко О.Ю., Власенко І.В., Крепакова М.Ю. МВС України, Харк. нац. ун-т внутр. справ. –Х.: ХНУВС, 2017. – 364 с.
4. Адміністративна діяльність органів поліції: підручник / за заг. ред. д-ра юрид. наук, доц. В. В. Сокурєнка ; [О. І. Безпалова, О. В. Джафарова, В. А. Троян та ін. ; передм. В. В. Сокурєнка] ; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. – Харків: ХНУВС, 2017. – 432 с.
5. Тактична та тактико-спеціальна підготовка працівників Національної поліції України: навч. посіб. / Я.Г. Бондаренко, О.Ю. Прокопенко, Д.В.

Сергієнко, В.О. Кущенко. – Харків: Харк. нац. ун-т внутр. справ, 2017. – 308 с.

Матеріальне забезпечення:

1. Поясне спорядження поліцейського із спецзасобами.
2. Макети зброї.
3. Гумові кийки ПР -73 М на кожного курсанта.

План проведення заняття

№№	Зміст	Час(хв).	Методичні вказівки
1	2	3	4
1.	Підготовча частина – 10 хв.		
1.1	Організація курсантів: - шикування; - рапорт; - привітання особового складу; - огляд зовнішнього вигляду; - доведення теми, мети та навчальних питань заняття.	10 хв.	Група вишикувана в двохшереножному строю. Доповідь командира групи, привітання викладача. Для перевірки особового складу використовується навчальний журнал групи. Під час огляду зовнішнього вигляду звернути увагу на стан форми, взуття, а також самопочуття курсантів.
2.	Основна частина – 60 хв.		
2.1.	Спосіб діставання гумового кийка. Курсанти шикуються з інтервалом не менше ніж 2 метри один від одного. Палка гумова знаходиться у палкоутримувачі на лівому боці. За командою викладача курсант дістає палку правою рукою з одночасним розривом дистанції (з відходом назад). При діставанні гумового кийка лівою рукою притримувати за утримувач. Після діставання ПГ знаходиться на правому плечі, лева рука перед собою.	5 хв.	При відході назад слід приділити увагу рухам. Ноги не повинні перехрещуватися при ходьбі. Курсант повинен контролювати периметр перед собою. Викладач повинен особливу увагу приділити заходам особистої безпеки, а також швидкості виконання вправи.
2.2.	Стійки із гумовим кийком. Курсанти діляться на пари.	5 хв.	Викладач повинен особливу увагу приділити заходам особистої безпеки, а також

	<p>Курсанти розділяються на пари. Один із них виконує роль поліцейського, а інший – умовного правопорушника.</p> <p>Стійка № 1:</p> <p>Гумовий кийок знаходиться у правій руці на правому плечі, ліві рука витягнута вперед.</p> <p>Курсанти виконують переміщення вперед та назад із контролем дистанції до умовного правопорушника.</p> <p>Стійка № 2:</p> <p>Гумовий кийок знаходиться у правій руці, ліва рука утримує гумовий кийок з другого боку.</p>		швидкості виконання вправи.
2.3.	<p>Звільнення від захвату за гумовий кийок.</p> <p>Курсанти діляться на пари. Лівостороння (правостороння) стійка, кийок утримується обома руками, правопорушник захопив кийок однією рукою.</p> <p>Виконати звільнення від захвату швидко обертом із кроком вперед або назад.</p> <p>Виконати звільнення від захвату швидко, обертом із кроком вперед або назад.</p> <p>Обертання кийка виконувати таким чином, щоби мізинець правопорушника опинився зверху. Здійснити больовий вплив на зап'ястя.</p>	20 хв.	Викладач повинен особливу увагу приділити заходам особистої безпеки, а також швидкості виконання вправи.
2.4.	<p>Вивчення бокового удару гумовим кийком (зліва та справа).</p>	10 хв.	Група вишикувана у дві шеренги обличчям до викладача, інтервал та

	Удар наноситься за рахунок згинання та різкого розгинання руки в ліктьовому суглобі (коротка, середня дистанція).		дистанція - два кроки. За командою викладача курсанти починають виконувати вправу по розділах. На рахунок 1 - прийняти лівобічну стійку (вихідне положення). На рахунок 2 - виконати удар з боку; На рахунок 3 – повернутися у вихідне положення. Прийом виконується за командою викладача 6-8 разів, після чого прийом виконується, без команди викладача 8-10 разів. Таким же чином вивчається техніка виконання кистьового удару із правобічної стійки. При виконанні ударів звернути увагу на хват, стійки, переміщення із гумовим кийком.
2.5.	Вивчення діагонального удару гумовим кийком (зліва та справа). Удар наноситься за рахунок згинання та різкого розгинання руки в ліктьовому суглобі (коротка, середня дистанція).	10 хв.	Методика вивчення даного удару аналогічна попередньому удару.
2.6.	Вивчення плечового удару «Вісімка». Удар наноситься за рахунок замаху, від плеча.	10 хв.	Методика вивчення даного удару аналогічна попередньому удару.
3.	Заключна частина – 10 хв.		
3.1.	Шикування, підведення підсумків.	5 хв.	Під час підведення підсумків вказати конкретні помилки, відмітити кращих курсантів.
3.2.	Завдання на самопідготовку.	5 хв.	

Тема № 1 «Основи тактико-спеціальної підготовки патрульної поліції».
Практичне заняття 1.3 «Застосування поліцейських заходів примусу (спецзасобів)».

Навчальна мета заняття: набуття і вдосконалення поліцейським навичок практичного застосування теоретичних знань щодо правильного застосування поліцейських заходів примусу (спецзасобів). Набуття та вдосконалення навичок застосування спеціальних засобів (гумовий кийок). Застосування засобів, споряджених речовинами слъозогінної та дратівної дії.

Час проведення: 2 години
Місце проведення: відкрита місцевість

Навчальні питання:

1. Удари гумовим кийком.
2. Методи, способи та умови застосування засобів, споряджених речовинами слъозогінної та дратівної дії.
3. Захист від дії засобів, споряджених речовинами слъозогінної та дратівної дії.

Література:

1. Конституція України № 2680-VIII з останніми змінами від 07.02.2019 року. Електронна версія <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>
2. Закон України «Про Національну поліцію» від 02.07.2015 № 580-VIII з останніми змінами. Електронна версія <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19>
3. Безпека життєдіяльності: навч. посіб. для працівників поліції. / Прокопенко О.Ю., Власенко І.В., Крепакова М.Ю. МВС України, Харк. нац. ун-т внутр. справ. –Х.: ХНУВС, 2017. – 364 с.
4. Адміністративна діяльність органів поліції: підручник / за заг. ред. д-ра юрид. наук, доц. В. В. Сокурєнка ; [О. І. Безпалова, О. В. Джафарова, В. А. Троян та ін. ; передм. В. В. Сокурєнка] ; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. – Харків: ХНУВС, 2017. – 432 с.
5. Тактична та тактико-спеціальна підготовка працівників Національної поліції України: навч. посіб. / Я.Г. Бондарєнко, О.Ю. Прокопенко, Д.В. Сергієнко, В.О. Кушенко. – Харків: Харк. нац. ун-т внутр. справ, 2017. – 308 с.

Матеріальне забезпечення:

1. Поясне спорядження поліцейського із спецзасобами.

2. Макети зброї.
3. Терен 4-м.
4. Гумові кийки ПР -73 М на кожного курсанта.

План проведення заняття

№№	Зміст	Час(хв).	Методичні вказівки
1	2	3	4
1.	Підготовча частина – 10 хв.		
1.1	Організація курсантів: - шикування; - рапорт; - привітання особового складу; - огляд зовнішнього вигляду; - доведення теми, мети та навчальних питань заняття.	10 хв.	Група вишикувана в двохшереножному строю. Доповідь командира групи, привітання викладача. Для перевірки особового складу використовується навчальний журнал групи. Під час огляду зовнішнього вигляду звернути увагу на стан форми, взуття, а також самопочуття курсантів.
2.	Основна частина – 60 хв.		
2.1.	Вивчення бокового удару гумовим кийком (зліва та справа). Удар наноситься за рахунок згинання та різкого розгинання руки в ліктьовому суглобі (коротка, середня дистанція).	20 хв.	Група вишикувана у дві шеренги обличчям до викладача, інтервал та дистанція - два кроки. За командою викладача курсанти починають виконувати вправу по розділах. На рахунок 1 - прийняти лівобічну стійку (вихідне положення). На рахунок 2 - виконати удар з боку; На рахунок 3 – повернутися у вихідне положення. Прийом виконується за командою викладача 6-8 разів, після чого прийом виконується, без команди викладача 8-10 разів. Таким же чином вивчається техніка виконання кистьового удару із правобічної стійки. При виконанні ударів звернути увагу на хвати,

			стійки, переміщення із гумовим кийком.
2.2.	<p>Вивчення діагонального удару гумовим кийком (зліва та справа). Удар наноситься за рахунок згинання та різкого розгинання руки в ліктьовому суглобі (коротка, середня дистанція).</p>	20 хв.	Методика вивчення даного удару аналогічна попередньому удару.
2.3.	<p>Вивчення плечового удару «Вісімка». Удар наноситься за рахунок замаху, від плеча.</p>	10 хв.	Методика вивчення даного удару аналогічна попередньому удару.
2.4.	<p>Курсантам демонструється виріб Терен 4м, його технічні складові, принцип дії.</p> <p><i>Балон аерозольного типу, що містить речовини слъозогінної та дратівливої дії (іританти) морфолід пеларгонової кислоти (МПК) та CS.</i></p> <p><i>Маса спорядженого балона – 70 гр.</i></p> <p><i>Дальність ураження – до 3м.</i></p> <p><i>Час безперервного використання – 6-7 сек.</i></p> <p><i>Також роз'яснюється спосіб застосування та помилки при застосування.</i></p> <p><i>1. Балон дістається із підсумка заздалегідь.</i></p> <p><i>2. Сопло балона направляється у обличчя правопорушника.</i></p> <p><i>3. Розпилення припиняється одразу після припинення агресії з боку правопорушника.</i></p>	5 хв.	Також слід зауважити, що речовини слъозогінної та дратівливої дії діють не на усіх людей та тварин однаково. Слід мати на увазі, що бувають випадки, коли подібні речовини не діють взагалі, наприклад на людей у стані сильного наркотичного сп'яніння або на скажених собак. Тому ні в якому розі не слід втрачати пильність.

	<p><i>Рекомендовано розпиляти не довше ніж 1-2 секунди за раз.</i></p> <p><i>4. Перед застосуванням рекомендується впевнитись, що розпилення не буде проводитись проти вітру. Не рекомендується розпиляти під час переслідування або бігу вперед.</i></p> <p><i>5. Забороняється розпилювати близько до відкритого вогню та в приміщеннях.</i></p>		
2.5.	<p>Захист від дії засобів, споряджених речовинами сльозогінної та дратівної дії.</p> <p>При загрозі розпилення речовин сльозогінної та дратівної дії слід розірвати дистанцію із правопорушником та попередити його про відповідальність перед законом за вчинення подібних дій.</p> <p>У разі виникнення загрози поліцейський повинен захистити дихальні шляхи та за можливістю очі.</p> <p>Вільну руку поліцейський підносить до обличчя та закриває передпліччям дихальні шляхи.</p> <p>У разі потрапляння речовин сльозогінної та дратівної дії слід промити уражені ділянки (очі, шкіру) великою кількістю проточної води.</p>	5 хв.	Викладач повинен звернути увагу на одягу поліцейського, зокрема на волосся, макіяж та накладні вії у жінок. Також звернути увагу на хибні способи змивання сльозогінної речовини з тіла та очей (молоко, горілка, інше).

3.	Заключна частина – 10 хв.		
3.1.	Шикування, підведення підсумків.	5 хв.	Під час підведення підсумків вказати конкретні помилки, відмітити кращих курсантів.
3.2.	Завдання на самопідготовку.	5 хв.	

Тема № 1 «Основи тактико-спеціальної підготовки патрульної поліції».

Практичне заняття 1.4 «Тактика дій поліцейських при вибуху та його загрозі».

Навчальна мета заняття: набуття і вдосконалення поліцейським навичок практичного застосування теоретичних знань щодо правильного оцінювання конкретних подій з подальшим прийняттям правомірних рішень та психологічної готовності до дій у ситуаціях різних ступенів ризику. Формування та вдосконалення рухових умінь і навичок, розвиток фізичних якостей та здібностей поліцейського з урахуванням особливостей його професійної діяльності. Формування вмінь з ідентифікації вибухових пристроїв та відпрацювання правильних дій поліцейських у відповідних ситуаціях.

Час 2 години

проведення:

Місце проведення: відкрита місцевість, територія університету, тактичне містечко.

Навчальні питання:

1. Ідентифікація вибухових речовин.
2. Дії поліцейського при виявленні вибухових речовин чи пристроїв.

Література

1. Конституція України від 28.06.1996 року з останніми змінами // Електронна версія <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>.
2. Про Національну поліцію України від 07 листопада 2015 р. // Електронна версія <http://search.ligazakon.ua/search/law/>.
3. Адміністративна діяльність органів поліції: підручник / за заг. Ред. Д-ра юрид. Наук, доц. В. В. Сокурєнка ; [о. І. Безпалова, О. В. Джафарова, В. А. Троян та ін. ; передм. В. В. Сокурєнка] ; МВС України, Харків. Нац. Ун-т внутр. Справ. – харків: хнувс, 2017. – 432 с.
4. Тактична та тактико-спеціальна підготовка працівників Національної поліції України: навч. посіб. / Я.Г. Бондаренко, О.Ю. Прокопенко, Д.В.

Сергієнко, В.О. Кущенко. – Харків: Харк. нац. ун-т внутр. справ, 2017. – 308 с.

5. Кодекс України про адміністративні [№ 2747-VIII з останніми змінами від 06.06.2019](#) року.
6. Дисциплінарний статут Національної поліції України від 15.03.2018 року № 2337-VIII.
7. Постанова Кабінету Міністрів України Про однострій поліцейських № 823 від 30.09.2015 року з останніми змінами.
8. Лекція №3 «Тактика дій поліцейських при вибуху та його загрозі».

Матеріальне забезпечення:

1. Поясне спорядження поліцейського із спецзасобами.
2. Макети зброї.
3. Макети гранат, інших вибухових пристроїв.
4. Радіостанція.

План проведення заняття

№№	Зміст	Час(хв).	Методичні вказівки
1	2	3	4
1.	Підготовча частина – 10 хв.		
1.1	Організація курсантів: - шикування; - рапорт; - привітання особового складу; - огляд зовнішнього вигляду; - доведення теми, мети та навчальних питань заняття.	10 хв.	Група вишикувана в двохшереножному строю. Доповідь командира групи, привітання викладача. Для перевірки особового складу використовується навчальний журнал групи. Під час огляду зовнішнього вигляду звернути увагу на стан форми, взуття, а також самопочуття курсантів.
2.	Основна частина – 60 хв.		
2.1.	Курсантам демонструється макети вибухових пристроїв, надається можливість самостійно їх оглянути. Також додатково нагадується матеріал попередньої лекції, зокрема візуальні ознаки вибухонебезпечних	20 хв.	Також курсантам нагадується про категоричну заборону приймати якісь рішення про розмінування без критичної на то необхідності.

	<p>предметів та пристроїв:</p> <ul style="list-style-type: none"> • зовнішній вигляд боєприпасів (міна, граната, снаряд); • колір і зовнішній вигляд вибухової речовини; • поява сторонніх звуків; • наявність натягнутих дротів; • наявність металевих вражаючих елементів (цвяхи, болти, гайки, каміння) у пакунку; • наявність розсипаного порошку; • наявність клаптиків паперу; • наявність ізоляційної або клейкої стрічки, дротів та їх обрізаних клаптиків, якими обв'язані пакунки, пристрої; • наявність предметів там, де вони зазвичай не повинні знаходитись (термос серед боєприпасів у схроні, тощо). 		
2.2.	<p>Курсанти діляться на групи по 3-4 поліцейських. Викладачем на території університету вказується місце, закладається вибуховий пристрій. Курсанти повинні провести увесь комплекс дій відповідно до отриманого алгоритму. Після виконання усіх дій проводиться коротке</p>	40 хв.	<p><i>При виявленні витoku газу, авіабомб, снарядів, мін, що не вибухнули, вибухонебезпечних предметів і підозрілих предметів, що становлять небезпеку для населення, працівник поліції зобов'язаний:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – негайно доповісти про це оперативному черговому, повідомити аварійним чи спеціальним службам;

	<p>підведення підсумків по кожній групі курсантів.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – не підходити (не ближче 5 м), не торкатися небезпечних предметів (самостійне розмінування заборонено); – забезпечити захист відстанню; – голосно не розмовляти (не ближче 25 м); – не використовувати мобільний зв'язок та рацію (300 м) без відповідного спецобладнання; – у радіусі 300 метрів провести візуальний огляд осіб, які можливо мають відношення до управління вибуховим пристроєм по радіо; – застосувати всі можливі заходи щодо особистої безпеки, рятування людей, вивід (вивіз) потерпілих і надання їм необхідної допомоги; – ужити заходів щодо недопущення в небезпечну зону людей і транспорту, що не беруть участі в ліквідації наслідків, а також тварин; – забезпечити охорону громадського порядку; – здійснити охорону об'єктів, з яких зроблена евакуація; – ужити заходів до
--	--	--

			<p>зупинки працюючих поблизу машин і устаткування;</p> <ul style="list-style-type: none"> – указувати маршрути виходу населення з небезпечної зони, дороги об'їзду для транспорту; – сповістити диспетчера про прибуття аварійних чи спеціальних служб та додаткових сил; – здійснювати сприяння в мобілізації транспорту і працездатного населення для проведення рятувальних і невідкладних аварійно-відбудовних робіт; – доповісти диспетчеру про усунення наслідків; – письмово доповісти про інцидент.
3.	Заключна частина – 10 хв.		
3.1.	Шикування, підведення підсумків.	5 хв.	Під час підведення підсумків вказати конкретні помилки, відмітити кращих курсантів.
3.2.	Завдання на самопідготовку.	5 хв.	

Тема 1: «Основи тактико-спеціальної підготовки патрульної поліції».
Практичне заняття 1.5: «Порядок пересування та малі оперативні групи».

Навчальна мета заняття: набуття і вдосконалення поліцейським навичок практичного застосування теоретичних знань щодо правильного оцінювання конкретних подій з подальшим прийняттям правомірних рішень та психологічної готовності до дій у ситуаціях різних ступенів ризику. Формування та вдосконалення рухових умінь і навичок, розвиток фізичних якостей та здібностей поліцейського з урахуванням особливостей його професійної діяльності. Формування вмінь з застосування тактики малих оперативних груп у поліції та відпрацювання правильних

дій поліцейських у відповідних ситуаціях.

Час 2 години

проведення:

Місце відкрита місцевість, територія університету, тактичне проведення: містечко.

Навчальні питання:

1. Цілі, завдання та призначення малих оперативних груп.
2. Види шикувань.

Література

1. Конституція України від 28.06.1996 року з останніми змінами // Електронна версія <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>.
2. Про Національну поліцію України від 07 листопада 2015 р. // Електронна версія <http://search.ligazakon.ua/search/law/>.
3. Адміністративна діяльність органів поліції: підручник / за заг. Ред. Д-ра юрид. Наук, доц. В. В. Сокурєнка ; [о. І. Безпалова, О. В. Джафарова, В. А. Троян та ін. ; передм. В. В. Сокурєнка] ; МВС України, Харків. Нац. Ун-т внутр. Справ. – харків: хнувс, 2017. – 432 с.
4. Тактична та тактико-спеціальна підготовка працівників Національної поліції України: навч. посіб. / Я.Г. Бондаренко, О.Ю. Прокопенко, Д.В. Сергієнко, В.О. Кущенко. – Харків: Харк. нац. ун-т внутр. справ, 2017. – 308 с.
5. Дисциплінарний статут Національної поліції України від 15.03.2018 року № 2337-VIII.
6. Постанова Кабінету Міністрів України Про однострій поліцейських № 823 від 30.09.2015 року з останніми змінами.

Матеріальне забезпечення:

1. Поясне спорядження поліцейського із спецзасобами.
2. Макети зброї.

План проведення заняття

№№	Зміст	Час(хв).	Методичні вказівки
1	2	3	4
1.	Підготовча частина – 10 хв.		
1.1	Організація курсантів: - шикування; - рапорт; - привітання особового складу; - огляд зовнішнього вигляду; - доведення теми, мети та навчальних питань заняття.	10 хв.	Група вишикувана в двохшереножному строю. Доповідь командира групи, привітання викладача. Для перевірки особового складу використовується навчальний журнал групи. Під час огляду зовнішнього вигляду звернути увагу на стан форми, взуття, а також самопочуття курсантів.

2.	Основна частина – 60 хв.		
2.1.	<p>Курсантам роз'яснюється цілі, задачі та призначення малих оперативних груп у поліції під час несення служби та їх відмінність від подібних груп у армійських підрозділах або підрозділах спеціального призначення.</p> <p>Невеликий підрозділ (мала група) – це група у складі двох-восьми поліцейських, які були об'єднані для виконання спільного завдання.</p> <p>Комунікація відіграє велике значення у формуванні тактики роботи малих груп:</p> <ul style="list-style-type: none"> – дії кожного члена групи мають бути узгодженими; – ролі кожного члена групи мають бути розподілені з урахуванням концепції «Контакт/Прикриття» – до виконання завдання можуть бути залучені кілька малих груп, які мають координувати свої дії. <p>Типи комунікації у малій групі:</p> <ul style="list-style-type: none"> – вербальна; – невербальна (тактична комунікація – мова жестів); – радіозв'язок; 	20 хв.	<p>Сфери застосування малих груп:</p> <p>1. Прочісування місцевості:</p> <ul style="list-style-type: none"> – пошук підозрюваних; – пошук зниклих без вісти; – пошук доказів; – огляд будівлі; – детальне обстеження; – операції з нейтралізації озброєних громадян; – протидія масовим заворушенням (оперативно-тактичні групи) <p>2. Стеження або спостереження</p> <p>3. Спеціальні підрозділи</p> <p>Характерні особливості утворення й використання малих груп у правоохоронних органах:</p> <ul style="list-style-type: none"> • обмежені ресурси <ul style="list-style-type: none"> – кадри; – засоби комунікації; – засоби контролю

	<ul style="list-style-type: none"> – мобільний зв'язок; – сигнальні пристрої, у т.ч. використання зброї для подачі сигналів. <p>Індикатори небезпеки:</p> <ul style="list-style-type: none"> – вигляд; – звук; – силует; – рух; – спалах; – контраст; – запах. <p>При виборі схеми переміщення слід звертати увагу на:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) самоконтроль <ul style="list-style-type: none"> – консолідація допомагає в управлінні діями підрозділу та комунікації між його учасниками; 2) безпеку <ul style="list-style-type: none"> – безпека радіусу розташування; 3) гнучкість <ul style="list-style-type: none"> – пристосування до умов, таких як завдання, ландшафт, погода, умови освітлення; – розсіювання: відстань між членами підрозділу; 4) вогневі можливості <ul style="list-style-type: none"> – зонування відповідальності — визначення 		<ul style="list-style-type: none"> • позмінна робота <ul style="list-style-type: none"> – розподіл на райони; – розподіл на зони патрулювання • спеціалізація <ul style="list-style-type: none"> – спеціалізовані підрозділи • суспільна орієнтованість <ul style="list-style-type: none"> – найвищий пріоритет — життя
--	--	--	---

	<p>місцезнаходження цілі за умовним годинниковим циферблатом або у порядку зростання номерів;</p> <ul style="list-style-type: none"> – перекривання зон. 		
2.2.	<p>Курсантам роз'яснюються види шикувань, їх переваги та недоліки.</p> <p>Лінійна схема</p> <ul style="list-style-type: none"> – базова схема; – мінімальні вогневі можливості спереду; – низький рівень гнучкості, контролю та безпеки <p>Колона</p> <ul style="list-style-type: none"> – зазвичай використовується з огляду на особливості ландшафту; – має тактичні недоліки, оскільки спереду розташовується лише одна стрілецька позиція і лише одна людина, яка рухається в голові колони, бачить небезпеку. <p>Розвідувальна колона (змійка)</p> <ul style="list-style-type: none"> – має характеристики, подібні до схеми «колона», за виключенням того, що члени групи рухаються попарно; – залучена більша кількість зброї, вищий рівень безпеки; – зони відповідальності 	40 хв.	

	<p>розміщуються ліворуч або праворуч від кожного члена групи</p> <p>Кутом вперед (клин)</p> <ul style="list-style-type: none"> – базова схема; – більш гнучка у порівнянні з лінійною, проте більша кількість зброї та робочих секторів направлені вперед; – краща можливість контролю групи, простіша комунікація; – розширення/ущільнення; – залежно від ландшафту <p>Ромб</p> <ul style="list-style-type: none"> – стандартна схема, яка застосовується у правоохоронних органах; – замкнута фігура, зона відповідальності кожного члена підрозділу — 6 годин (180°). <p>Зазначені основні схеми переміщення можуть комбінуватися в різний спосіб, залежно від завдання та стратегії, обраної командиром.</p> <p>Схема «Арбалет»</p>		
3.	Заключна частина – 10 хв.		
3.1.	Шикування, підведення підсумків.	5 хв.	Під час підведення підсумків вказати конкретні помилки, відмітити кращих курсантів.
3.2.	Завдання на самопідготовку.	5 хв.	

Тема 1: «Основи тактико-спеціальної підготовки патрульної поліції».
Практичне заняття 1.5: «Порядок пересування та малі оперативні групи».

Навчальна мета заняття: набуття і вдосконалення поліцейським навичок практичного застосування теоретичних знань щодо правильного оцінювання конкретних подій з подальшим прийняттям правомірних рішень та психологічної готовності до дій у ситуаціях різних ступенів ризику. Формування та вдосконалення рухових умінь і навичок, розвиток фізичних якостей та здібностей поліцейського з урахуванням особливостей його професійної діяльності. Формування вмінь з застосування тактики малих оперативних груп у поліції та відпрацювання правильних дій поліцейських у відповідних ситуаціях.

Час проведення: 2 години

Місце проведення: відкрита місцевість, територія університету, тактичне містечко.

Навчальні питання:

1. Відпрацювання пересування малими оперативних груп у поліції.
2. Основні принципи підходу до будівлі.

Література:

1. Конституція України від 28.06.1996 року з останніми змінами // Електронна версія <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>.
2. Про Національну поліцію України від 07 листопада 2015 р. // Електронна версія <http://search.ligazakon.ua/search/law/>.
3. Адміністративна діяльність органів поліції: підручник / за заг. Ред. Д-ра юрид. Наук, доц. В. В. Сокурєнка ; [о. І. Безпалова, О. В. Джафарова, В. А. Троян та ін. ; передм. В. В. Сокурєнка] ; МВС України, Харків. Нац. Ун-т внутр. Справ. – харків: хнувс, 2017. – 432 с.
4. Тактична та тактико-спеціальна підготовка працівників Національної поліції України: навч. посіб. / Я.Г. Бондаренко, О.Ю. Прокопенко, Д.В. Сергієнко, В.О. Кущенко. – Харків: Харк. нац. ун-т внутр. справ, 2017. – 308 с.
5. Дисциплінарний статут Національної поліції України від 15.03.2018 року № 2337-VIII.
6. Постанова Кабінету Міністрів України Про однострій поліцейських № 823 від 30.09.2015 року з останніми змінами.

Матеріальне забезпечення:

1. Поясне спорядження поліцейського із спецзасобами.
2. Макети зброї.

План проведення заняття

№№	Зміст	Час(хв).	Методичні вказівки
1	2	3	4
1.	Підготовча частина – 10 хв.		
1.1	Організація курсантів: - шикування; - рапорт; - привітання особового складу; - огляд зовнішнього вигляду; - доведення теми, мети та навчальних питань заняття.	10 хв.	Група вишикувана в двохшереножному строю. Доповідь командира групи, привітання викладача. Для перевірки особового складу використовується навчальний журнал групи. Під час огляду зовнішнього вигляду звернути увагу на стан форми, взуття, а також самопочуття курсантів.
2.	Основна частина – 60 хв.		
2.1.	Базові техніки: <ul style="list-style-type: none"> • переміщення поодинці (мінімальна ймовірність контакту зі стрільцем); • переміщення групами (контакт зі стрільцем можливий); • переміщення групами під прикриттям (контакт зі стрільцем очікується) Варіанти пересування <ol style="list-style-type: none"> 1. Пересування по черзі <ul style="list-style-type: none"> – перша група просувається вперед, у той час як друга група прикриває її; – перша група знаходить позицію для здійснення прикриття, після чого друга група починає просуватися вперед — таке чергування повторюється; – групи переміщуються швидко. 2. Послідов 	30 хв.	Викладач роз'яснює курсантам переваги та недоліки кожної із видів базових технік переміщення. Після цього курсанти поділяються на групи та відпрацьовують вказані елементи. Усі помилки розглядаються у сутності усієї групи.

	<p>не пересування</p> <ul style="list-style-type: none"> – перша група просувається вперед, у той час як друга група прикриває її; – перша група знаходить позицію для здійснення прикриття, після чого друга група починає просуватися до позицій першої групи; – зазвичай відбувається швидше, ніж переміщення по черзі (тривалість між змінами менша). <p>3. Вихід з контакту</p> <ul style="list-style-type: none"> – зворотний рух з використанням техніки переміщення по черзі; – зворотний рух з використанням техніки послідовного переміщення. <p>4. Тимчасова або повна зупинка</p> <p>Незалежно від типу зупинки, необхідно завжди гарантувати повну безпеку підрозділу.</p>		
2.2.	<p>Основні принципи підходу до будівлі:</p> <ul style="list-style-type: none"> – перед рухом поліцейські мають оцінити обстановку та попередити оперативного чергового про свої дії (наміри здійснити вхід до будівлі); – перший номер рухається біля стіни і дивиться попереду на місце можливого виходу правопорушника; – другий номер рухається позаду, декілька 	30 хв.	

	<p>– далі від стіни, сектор огляду – вперед-вгору;</p> <p>– перед вікном пригнутися і пройти нижче;</p> <p>– підвальні вікна необхідно переступати.</p> <p>Як перед початком руху, так і в русі здійснюється огляд дверей та вікон:</p> <p>– двері оглядаються ліворуч або праворуч;</p> <p>– при підвищеній небезпеці двері оглядаються ліворуч або праворуч, зверху або знизу;</p> <p>– стук у двері виконується, коли поліцейський вже перебуває ліворуч від дверей за стіною;</p> <p>вікна оглядаються ліворуч або праворуч знизу (одна чверть голови).</p>		
3.	Заключна частина – 10 хв.		
3.1.	Шикування, підведення підсумків.	5 хв.	Під час підведення підсумків вказати конкретні помилки, відмітити кращих курсантів.
3.2.	Завдання на самопідготовку.	5 хв.	
3.3.	Завдання для поліцейського квесту.		Дії поліцейських при переміщенні у будівлі у разі раптового вимкнення світла.

Тема 2: «Тактика дій поліцейського на місцевості».

Практичне заняття 2.1: «Основи тактики патрулювання».

Навчальна мета заняття: набуття і вдосконалення навичок поліцейськими тактики патрулювання; відпрацювання правильних та рішучих дій при

застосуванні заходів фізичного впливу та спеціальних засобів; відпрацювання заходів безпеки під час патрулювання; виховування стійких морально-ділових якостей у здобувачів вищої освіти.

Кількість годин: 2 години

Місце проведення: великий плац територія ХНУВС

Навчальні питання:

1. Основи патрулювання.
 - a. Підготовка до патрулювання.
 - b. Координація під час патрулювання.
 - c. Основні форми патрулювання.
 - d. Реагування на повідомлення.
2. Основи експлуатації БПЛА в Національній поліції України.

Література:

1. Конституція України від 28.06.1996 року з останніми змінами // Електронна версія <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>.
2. Про Національну поліцію України від 07 листопада 2015 р. // Електронна версія <http://search.ligazakon.ua/search/law/>.
3. Адміністративна діяльність органів поліції: підручник / за заг. Ред. Д-ра юрид. Наук, доц. В. В. Сокурєнка ; [о. І. Безпалова, О. В. Джафарова, В. А. Троян та ін. ; передм. В. В. Сокурєнка] ; МВС України, Харків. Нац. Ун-т внутр. Справ. – харків: хнубс, 2017. – 432 с.
4. Тактична та тактико-спеціальна підготовка працівників Національної поліції України: навч. посіб. / Я.Г. Бондаренко, О.Ю. Прокопенко, Д.В. Сергієнко, В.О. Кущенко. – Харків: Харк. нац. ун-т внутр. справ, 2017. – 308 с.
5. Кодекс України про адміністративні [№ 2747-VIII з останніми змінами від 06.06.2019](#) року.
6. Дисциплінарний статут Національної поліції України від 15.03.2018 року № 2337-VIII.
7. Постанова Кабінету Міністрів України Про однострій поліцейських № 823 від 30.09.2015 року з останніми змінами.

Матеріальне забезпечення

1. Поясне спорядження поліцейського із спецзасобами – на кожного.
2. Макети зброї – на кожного.
3. Радіостанція – 4 шт.

План проведення заняття

№	Зміст	Час (хв.)	Організаційно-методичні вказівки
1. Підготовча частина 5 хв.			
1.	Організація курсантів: - шикування; - рапорт; - привітання особового складу; - перевірка особового складу; - огляд зовнішнього вигляду; - проведення інструктажу про заходи особистої безпеки при проведенні заняття. - доведення теми, мети та навчальних питань заняття.	5	Звернути увагу на дисципліну шикування, поліцейський однострій.
2. Основна частина 70 хв.			
2. 1	Проводиться розбір основних завдань патрулювання, елементів спорядження, спеціальних засобів та зброї. Техніка безпеки при поводженні із спецзасобами (кийок гумовий, браслети сталеві, газовий балончик «Терен 4», електрошокер.	20	Група шикується у 2 шеренги. Звернути увагу на порядок підготовки до використання, порядок перенесення, заходи особистої безпеки при використанні.
2. 2	Практичне роз'яснення координації з напарником, командиром, черговою частиною. Координація з командиром: Патрульний за допомогою радіозв'язку <u>постійно</u> підтримує зв'язок з керівником	20	Група поділяється на підгрупи 7-10 чоловік. Розташовуються у протилежних кутах плацу для відпрацювання передачі інформації за допомоги радіостанції.

	<p>(командиром) і черговою частиною. <u>Щогодини</u> патрульний повинен повідомляти про своє місцезнаходження і обстановку на своїй території.</p> <p>Після погодження з командиром, патрульний інформує чергову частину про <u>вихід на перерву і фіксує час.</u></p> <p>Патрульний зобов'язаний за допомогою радіозв'язку повідомляти черговій частині про порушення дорожнього руху, особу підозрюваного чи затриманий транспортний засіб. Патрульний передає інформацію щодо місця перебування, даних машини (номерні знаки, марку і т.д.).</p>				
2. 3	1. Пересування патруля 2-ка, 3-ка.	25	Група ділиться на двійки, потім - трійки.		
	Двійка			Двійка	Трійка
			Виконувати потоком, інтервал 20 метрів. Під час пересування патруля звернути увагу на додержання порядку пересування патруля та секторів спостереження. Перевірити дотримання заходів особистої безпеки (рухатися не ближче 2 метрів від будівель та 3 метрів від транспортних мереж (доріг, колій)).		
			Необхідно зупинитися на краю		

	<p>2. Зупинка піших патрульних.</p> 	5	<p>вулиці біля будь-якої конструкції, патрульні мають кут огляду 180°.</p> <p>При перевірці документів необхідно пройти з громадянином до краю вулиці або площі, діяти згідно принципу «контакт та прикриття».</p>
3. Заключна частина 5 хв.			
3. 1	Підведення підсумків заняття.	3	Узагальнити результати заняття та вказати на помилки, обговорити їх.
3. 2	Завдання на самопідготовку.	2	Відпрацювання основних форм відпрацювання з дотриманням заходів особистої безпеки.

2. Основи експлуатації БПЛА в Національній поліції України.

З метою формування **способів** застосування БПЛА в службово-бойовій діяльності Національної поліції України нами проаналізовані основні завдання Національної поліції. З метою класифікації можливих ситуацій застосування БПЛА в роботі поліції доцільно поділити усі можливі ситуації на три категорії: **пошук, супровід та координація**. Відповідно до даної класифікації будуть змінюватись умови завдання та вимоги як до розрахунку БПЛА, так і до ТТХ БПЛА. З метою чіткого формулювання завдання ми пропонуємо наступні визначення:

Пошукові завдання - завдання, суть яких полягає у ретельному огляді місцевості, об'єктів, споруд, організації прочісування із використанням БПЛА.

Пропонуємо наступну класифікацію пошукових завдань за наступними критеріями:

1. За метою пошукових завдань:

- a. **Пошук осіб.** Завдання, змістом якого є пошук конкретних осіб за певними ознаками (наявність фото або зовнішнього опису, наявність особливих прикмет).
- b. **Пошук предметів, об'єктів, тощо.** Завдання із пошуку предметів, об'єктів, техніки, тощо.

2. За характером пошуку:

- a. **Пошук злочинців або правопорушників.** Завдання, характеристикою якого є пошук осіб, які вчинили злочини або правопорушення. При виконанні такого пошуку доцільно дотримуватись маскуванню дрона та не допустити розкриття мети заходів.
- b. **Пошук потерпілих чи постраждалих.** При виконанні подібних заходів немає необхідності дотримуватися маскуванню, а у випадку встановлення місця знаходження особи, яку шукають, доцільно навпаки - показати особі, що її знайшли та допомога скоро прийде. Подібні дії можливі за рахунок наближення з метою візуального спостереження особою БПЛА, скид інформаційних повідомлень, тощо.

3. За розмірами пошукових площин:

- a. **Пошук на великих ділянках місцевості.** Характеризується необхідністю пошуку на великих площинах та обов'язковим формуванням пошукових зон, напрямків, тощо.
- b. **Пошук на невеликих площинах.** Характеризується можливістю тримати в об'єктиві повну зону пошуку із можливістю її огляду.
- c. **Огляд об'єктів, споруд, тощо.** Характеризується необхідністю огляду об'єкта з різних боків або огляду по поверхах чи у середині.
- d. **Робота серед значного візуального шуму.** Даний вид пошуку характеризується необхідністю проводити пошукові заходи серед великої кількості однотипних об'єктів, наприклад, пошуку

автомобіля на парковці або конкретної особи серед значного скупчення людей.

4. За характером цілі, що необхідно знайти:

- a. **Відома ціль пошуку.**
- b. **Невідома ціль пошуку.** Характеризується тим, що пошук ведеться за ознаками, прикметами, тощо.
- c. **Пошук за характеристиками.** Характеризується наявністю лише певних характеристик об'єкта, що шукаємо.
- d. **Пошук із залученням спеціаліста.** У даному випадку пошук контролює спеціаліст у певній галузі, свідок чи будь-яка особа, що має відповідну компетенцію.

5. За характером гласності:

- a. **Гласна.** Варіант роботи розрахунку БПЛА, коли пошук проводиться без урахування висоти із можливим або необхідним зниженням, розкриттям свого місцезнаходження, тощо.
- b. **Негласна.** Характеризується необхідністю тримати БПЛА на відстані з метою дотримання максимальної конспірації.

Завдання із супроводу - завдання, метою яких є супроводження об'єкта чи заходу із забезпеченням інформаційної підтримки.

Пропонуємо наступну класифікацію завдань із супроводу:

1. Залежно від характеру цілі:

- a. **Супровід осіб.** Характеризується супроводом особи або групи осіб, яка виконує одну задачу та не розділяється.
- b. **Супровід заходу.** Характеризується супроводом, наприклад, основної колони з урахуванням маршруту заходу.

2. Гласність супроводу:

- a. **Гласний супровід.**
- b. **Негласний супровід.**

Завдання з координації - завдання, метою яких є координація осіб, підрозділів при проведенні оперативних, силових чи інших заходів.

Пропонуємо наступну класифікацію завдань з координації:

1. За кількістю цілей:

- a. **Координація осіб або наряду.** Координація дій окремих осіб чи малого підрозділу, який діє єдиною групою.
- b. **Координація підрозділу.** Спосіб координації, коли необхідно враховувати не тільки позиції, сектори чи напрямки окремих осіб, а ще й глобальний задум маневру підрозділу.

2. За характером дій:

- a. **Координація оперативних заходів.**
- b. **Координація поліцейських операцій.**
- c. **Координація поліцейських спеціальних операцій.**
Характеризується як заздалегідь спланованою роботою, так і раптовою необхідністю проведення координації.
- d. **Координація бойових дій.** Характеризується можливою та вірогідною, у випадку викриття розрахунку, небезпекою для життя і здоров'я ситуацією.
- e. **Рекогносціювання.** Проведення попередньої розвідки за всіма правилами проведення рекогносціювання. Виконується з урахуванням максимальних заходів безпеки та конспірації.

3. За характером методу керування:

- a. **Інформативний**, тобто такий, коли розрахунок інформує наземний підрозділ про зміні у обстановці, а адміністративне рішення приймає відповідальний командир у штабі або на землі.
- b. **Імперативний**, тобто такий, коли розрахунок БПЛА дає чіткі команди наземному підрозділу у випадках, наприклад, небезпеки для життя і здоров'я, проведення евакуації під час вогневого контакту або бойових дій.

4. За характером можливої протидії:

- a. **Із вірогідністю протидії.**
- b. **Без вірогідності протидії.**

Додатково слід виділяти окремі заходи безпеки та умови пошукових заходів:

1. За заходами безпеки, що застосовуються:

- a. **Немає загрози.**
- b. **Можлива загроза.**
- c. **Робота в оперативній обстановці.**
- d. **Робота в умовах ведення бойових дій.**

2. Використання маскування:

- a. **Без маскування.**
- b. **Із маскуванням в умовах виконання завдань поліції.**
Характеризується необхідністю замаскувати поліцейських в умовах мирних населених пунктів, під працівників комунальних підрозділів, геодезичних служб, журналістів, тощо.
- c. **Із маскуванням в умовах ведення бойових дій.** Із застосуванням повного спектру маскувальних засобів.

Відповідна класифікація відображає собою основні категорії завдань, способів та меж, у яких може бути застосовані БПЛА в службово-бойовій діяльності Національної поліції України.

Рекомендуємо користуватися даною класифікацією при постановці завдань операторам БПЛА.

1.2. Вимоги до поліцейського БПЛА та формування рекомендацій для підбору сучасних літальних апаратів.

З метою якісного виконання покладених на БПЛА завдань необхідно враховувати тактико-технічні та льотні характеристики безпілотних літальних апаратів. Аналізуючи сучасні БПЛА та існуючий досвід їх застосування вважаємо за необхідне впровадження наступних категорій.

Більшість БПЛА, що використовуються або можуть бути використані поліцією є або суто цивільними моделями, або суто військовими із своїм набором тактико технічних та льотних характеристик, що, закономірно, сформовані виходячи із їх завдань та призначення. Слід зауважити, що для роботи поліції необхідно враховувати лише окремі, специфічні характеристики БПЛА.

На нашу думку, найважливішими аспектами тактико-технічних та льотних характеристик є:

1. **Розмір.** Розміри БПЛА мають значення як при транспортуванні, так і при необхідності подолання перешкод, роботи серед забудови чи, наприклад, серед лісу.
2. **Час польоту на одній батареї або на одній заправці (у випадку БПЛА із ДВЗ).** Важлива характеристика, що впливає як на сферу застосування, так і на розрахунок запасних АКБ чи палива для виконання завдання.
3. **Можлива дальність польоту.**
4. **Рівень шуму.** Характеристика, що впливає на можливість проведення негласного спостереження.
5. **Наявність оптичного зуму на камері відеоспостереження.**
6. **Наявність датчиків перешкоди (для польотів у приміщеннях).**
7. **Наявність тепловізійних камер або приборів нічного бачення.**

Виходячи із запропонованого нами категорювання завдань для БПЛА можливо зробити аналіз існуючих типів БПЛА із урахуванням специфіки завдань поліції. Відповідно до положень Повітряного кодексу України **безпілотне повітряне судно** — повітряне судно, призначене для виконання польоту без пілота на борту, керування польотом якого і контроль за яким здійснюються за допомогою спеціальної станції керування, що розташована поза повітряним судном. Розглядаючи існуючі класифікації слід звернути увагу, що найбільшій класифікації та категорюванню піддаються військові дрони, що відсортовані за вагою, призначенням та сферами застосування, а

також встановленим озброєнням. Подібні вироби лише частково можуть задовольнити вимоги поліції, а навчання пілотів та сервіс таких дронів потребує спеціалістів. У такому випадку застосування військових дронів є дуже специфічним та складним фактором.

З іншого боку є велика номенклатура цивільних дронів, які мають свої особливості. Цивільні дрони є набагато доступнішими та дешевшими ніж військові. Їх можна придбати у магазині. Більшість дронів готові літати «із коробки». Оператори цивільних БПЛА мають розгалужену мережу підтримки для обміну досвідом та навчання. Розроблено та опубліковано у мережі Інтернет безліч відео та фото матеріалів із порадами та гайдами із керування, обслуговування та модернізації. Виробники регулярно випускають програмні оновлення та оперативно реагувати на запити користувачів. Також, виробники відслідковують ринок та потреби пілотів та випускають оновлені версії БПЛА із урахуванням потреб користувачів. Усі ці фактори роблять привабливою сферу цивільних дронів. Однак, у свою чергу існують і недоліки. Перш за все вищезазначені БПЛА є цивільними і пристосовані до цивільних завдань, обмежені вимогами законодавства та іншими обмеженнями.

Виходячи із вищезазначеного нами було проаналізовані основні види БПЛА та надана наступна класифікація:

1. За типом:

- a. Мультироторний БПЛА.
- b. БПЛА типу «крило».
- c. БПЛА гелікоптерного типу.

2. За розмірами:

- a. Міні БПЛА.
- b. БПЛА середнього розміру.
- c. Великорозмірні БПЛА.

3. За призначенням:

- a. Розвідувально-спостережні.

б. Кімнатні.

с. Пошукові.

З метою якісного вибору БПЛА для роботи поліції слід опрацювати існуючі системи управління БПЛА. Слід зазначити, що військові зразки оперуються через шифровані канали спеціально навченими операторами. У широкому загалі вони не доступні та потребують навчання, у тому числі на спеціальних полігонах, а для доступу необхідно, зокрема, мати доступ до державної таємниці.

У свою чергу цивільні зразки мають зрозумілу і доступну систему управління. Дана система управління інтуїтивно зрозуміла та має стійкість до перешкод, у тому числі до роботи систем РЄБ, у тому чи іншому відношенні відповідно до виробника.

За даними волонтерської організації Victory Drones під час бойових дій в Україні до 80% БПЛА складають дрони фірми DJI. На другому місці БПЛА фірми AUTEL. Така ситуація досягається, зокрема, малим порогом входу до керування такими БПЛА. Дрони даних категорій мають приємне співвідношення за принципом «ціна-якість».

Таким чином, ми можемо зробити наступні висновки:

1. Для дальніх польотів, пошукових заходів на великих територіях ми пропонуємо використовувати великі дрони за системою «Крило», наприклад, Albatros X-7 або спеціалізовані дрони з великим запасом ходу типу DJI Matrice. Якщо ж важливо знизити рівень шуму (негласний пошук), то рекомендується використовувати DJI Mavic 3 або AUTEL EVO LITE+.
2. Для завдань із високим візуальним шумом рекомендуємо використовувати БПЛА із оптичними системами із механічними стабілізаторами та оптичним зумом. Яскравим представником даної категорії БПЛА є DJI Mavic 3 enterprise [5].

3. Для завдань супроводу. У такому випадку підходять БПЛА із можливістю довгих польотів та з гарною оптикою, такі як DJI Mavic enterprise 3t або DJI Matrice 200 Series V2 [6].
4. Для завдань з координації. Для таких завдань необхідні БПЛА з можливістю отримання чіткого зображення та запису великій роздільній здатності з використанням оптичних фільтрів. Тобто БПЛА з відмінною оптикою та стабілізацією (цифровою, механічною, а краще - мати обидва варіанти). Таким вимогам відповідають Parrot Anafi USA або DJI Mavic 3 Cine.

Таблиця 1. Фото БПЛА. Ліворуч - Albatros X-7. У середині - DJI Mavic enterprise 3t Праворуч - DJI Matrice 300 RTK.

Тема 2: «Тактика дій поліцейського на місцевості».
Практичне заняття 2.1: «Основи тактики патрулювання».

Навчальна мета заняття: набуття і вдосконалення навичок поліцейськими тактики патрулювання; відпрацювання правильних та рішучих дій при застосуванні заходів фізичного впливу та спеціальних засобів; відпрацювання заходів безпеки під час патрулювання; виховування стійких морально-ділових якостей у здобувачів вищої освіти.

Час проведення: 2 години

Місце проведення: великий плац територія ХНУВС

Навчальні питання:

1. Дії патрульних після прибуття на місце події.
2. Перевірка документів.
3. Перевезення затриманого.

Література:

1. Конституція України від 28.06.1996 року з останніми змінами // Електронна версія <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>.
2. Про Національну поліцію України від 07 листопада 2015 р. // Електронна версія <http://search.ligazakon.ua/search/law/>.
3. Адміністративна діяльність органів поліції: підручник / за заг. Ред. Д-ра юрид. Наук, доц. В. В. Сокурєнка ; [о. І. Безпалова, О. В. Джафарова, В. А. Троян та ін. ; передм. В. В. Сокурєнка] ; МВС України, Харків. Нац. Ун-т внутр. Справ. – харків: хнувс, 2017. – 432 с.
4. Тактична та тактико-спеціальна підготовка працівників Національної поліції України: навч. посіб. / Я.Г. Бондаренко, О.Ю. Прокопенко, Д.В. Сергієнко, В.О. Куценко. – Харків: Харк. нац. ун-т внутр. справ, 2017. – 308 с.
5. Кодекс України про адміністративні [№ 2747-VIII з останніми змінами від 06.06.2019](#) року.
6. Дисциплінарний статут Національної поліції України від 15.03.2018 року № 2337-VIII.
7. Постанова Кабінету Міністрів України Про однострій поліцейських № 823 від 30.09.2015 року з останніми змінами.

Матеріальне забезпечення

1. Поясне спорядження поліцейського із спецзасобами – на кожного.
2. Макети зброї – на кожного.
3. Радіостанція – 4 шт.
4. Транспортний засіб.

План проведення заняття

№	Зміст	Час (хв.)	Організаційно-методичні вказівки
1. Підготовча частина 5 хв.			
1	Шикування, перевірка особового складу, доведення мети та задач заняття, наголошення на дотримання заходів особистої безпеки.	5	Звернути увагу на дисципліну шикування, форму одягу курсантів.
2. Основна частина 70 хв.			
2.1	Проводиться відпрацювання правильної моделі поведінки працівника на місці події: <ul style="list-style-type: none">• доповідь поза допомоги радіостанції безпосередньому керівнику і до прибуття слідчо-оперативної групи	20	Група поділяється на четвірки для відпрацювання наведеного алгоритму дій патрульних. Звернути увагу на послідовність дій групи, правильність надання інформації за допомогою радіозв'язку. Акцентується увага що, на місці події і на захищеному периметрі забороняється курити, їсти і

	<p>охороняти периметр місця події;</p> <ul style="list-style-type: none"> • запис точного часу прибуття; • визначення межі місця події, забезпечення його охорону і повну ізоляцію заборонною стрічкою або за допомогою живої сили з метою збереження місця події в такому ж самому вигляді, яким воно було до прибуття патрульного; • у випадку наявності загрози пошкодження чи зникнення виявлених матеріальних об'єктів, які в подальшому можуть бути визнані речовими доказами (дощ, сніг, сонце і т.д.), вжити всіх можливих заходів щодо їх збереження; • до прибуття слідчо-оперативної групи встановити і записати прізвище, ім'я, по батькові і дату народження всіх осіб, присутніх на місці події. За можливості забезпечити їх перебування на місці події до прибуття слідчо-оперативної групи. 		<p>пити.</p>
--	--	--	--------------

<p>2. 2</p>	<p>Перевірка документів регламентується ст. 32 Закону України «Про Національну поліцію».</p> <p>Патрульний повинен:</p> <ul style="list-style-type: none"> - представитись; - повідомити про підставу перевірки документів. <p>При контакті з особою дотримуватись заходів особистої безпеки.</p> 	<p>25</p> <p>Роз'яснити курсантам положення вказаної норми з детальним розглядом пунктів статті, роз'ясненням чітких меж прав та повноважень поліцейського. Група поділяється на трійки для відпрацювання перевірки документів. Відпрацьовується потоком.</p>
<p>2. 3</p>	<p>Основні вимоги для перевезення затриманого:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Під час перевезення затриманого треба розміщувати в задній частині патрульного транспортного засобу з правого боку; - Перед розміщенням до транспортного засобу затриманого необхідно візуально оглянути і ретельно перевірити з метою предметів і речей заборонених або обмежених в обороті; - Після висадки затриманого із автомобіля, перевіряти салон і сидіння, де він сидів, щоб пересвідчитися, чи не були які-небудь предмети та/або речі, у тому числі заборонені або обмежені в обороті, сховані затриманим під час його перевезення; 	<p>25</p> <p>Група поділяється на трійки. Відпрацьовується потоком 5 хвилин на огляд особи, 5 хвили на розміщення підозрюваного в транспортний засіб. Зміна ролей по колу.</p> <p>Акцентувати увагу на дотримання принципу безпечного огляду:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Забезпечення фізичного контролю особи. - Проведення обшуку методом квадрата, який розширюється або секторами. - Під час огляду необхідно запитати в особи про наявність предметів, які можуть заподіяти вам шкоду. - Будьте обережні, незалежно від відповідей особи, оскільки вони можуть мати при собі гострі предмети. - Наявність підрозділу прикриття. - Якщо інший патрульний

	<p>- В одному патрульному автомобілі повинен бути розміщений тільки один затриманий, а кількість патрульних має бути не менше 2 осіб, один з яких - водій, а інший сідає поруч із затриманим на задньому сидінні так, щоб затриманий знаходився як можна далі від службової вогнепальної зброї.</p>		<p>проводив огляд особи, і ця особа наразі передана під вашу відповідальність, необхідно провести огляд повторно.</p> <p>Схема проведення обшуку і робота пари.</p> <p>а)початок обшуку; б)одночасний перехід; в) закінчення обшуку.</p>
3. Заключна частина 5 хв.			
3. 1	Підведення підсумків заняття.	3	Узагальнити результати заняття та вказати на помилки, обговорити їх.
3. 2	Завдання на самопідготовку.	2	Відпрацювання перевірки документів та огляд особи.

Тема 2: «Тактика дій поліцейського на місцевості».
Практичне заняття 2.1: «Основи тактики патрулювання».

Навчальна мета заняття набуття і вдосконалення навичок поліцейськими тактики патрулювання; відпрацювання правильних та рішучих дій при застосуванні заходів фізичного впливу та спеціальних засобів; відпрацювання заходів безпеки під час патрулювання; виховування стійких морально-ділових якостей у здобувачів вищої освіти.

Час проведення: 2 години

Місце проведення: великий плац територія ХНУВС

Навчальні питання:

1. Ролі та обов'язки поліцейського, який здійснює контакт.
2. Роль та обов'язки поліцейського, який здійснює прикриття.

Література:

1. Конституція України від 28.06.1996 року з останніми змінами // Електронна версія <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>.
2. Про Національну поліцію України від 07 листопада 2015 р. // Електронна версія <http://search.ligazakon.ua/search/law/>.
3. Адміністративна діяльність органів поліції: підручник / за заг. Ред. Д-ра юрид. Наук, доц. В. В. Сокурєнка ; [о. І. Безпалова, О. В. Джафарова, В. А. Троян та ін. ; передм. В. В. Сокурєнка] ; МВС України, Харків. Нац. Ун-т внутр. Справ. – харків: хнувс, 2017. – 432 с.

4. Тактична та тактико-спеціальна підготовка працівників Національної поліції України: навч. посіб. / Я.Г. Бондаренко, О.Ю. Прокопенко, Д.В. Сергієнко, В.О. Кущенко. – Харків: Харк. нац. ун-т внутр. справ, 2017. – 308 с.
5. Кодекс України про адміністративні [№ 2747-VIII з останніми змінами від 06.06.2019](#) року.
6. Дисциплінарний статут Національної поліції України від 15.03.2018 року № 2337-VIII.
7. Постанова Кабінету Міністрів України Про однострій поліцейських № 823 від 30.09.2015 року з останніми змінами.

Матеріальне забезпечення

1. Поясне спорядження поліцейського із спецзасобами – на кожного.
2. Макети зброї – на кожного.
3. Радіостанція – 4 шт.

План проведення заняття

№	Зміст	Час (хв.)	Організаційно-методичні вказівки
1. Підготовча частина 5 хв.			
1.	Шикування, перевірка особового складу, доведення мети та задач заняття, проведення інструктажу з дотримання заходів особистої безпеки.	3	Звернути увагу на дисципліну шикування, форму одягу курсантів.
2. Основна частина 70 хв.			
2.1.	Основні принципи взаємодії патрульних: розподіл ролей; безпечна, контрольована відстань; принцип «контроль і прикриття».	20	Група шикується у 2 шеренги. Викладач роз'яснює принципи з одночасною демонстрацією дій.
2.2.	Сценарій 1 «Контакт та прикриття» П – під час спілкування повільно переміщується в різних напрямках. П1 та П2 дотримуючись безпечної дистанції переміщуються відповідно до руху Пр .	25	Група ділиться на трійки. Розподіл ролей: - патрульні - П1 (контакт), П2 (прикриття). - «правопорушник» - Пр У разі порушення заходів безпеки патрулем: повернення спиною до правопорушника, втрати контролю, шикування в одну лінію, не дотримання безпечної дистанції, повернення до правопорушника боком зі зброєю, правопорушник

			робить спробу заволодіти зброєю патрульного. Зміна ролями по команді.
2.3.	Сценарій 2 «Контроль рук» 1. П1 та П2 здійснюють контакт з підозрілою особою. Пр має зброю та ховає руку (и). 2. П1 та П2 – під час спілкування, приділяють увагу контролю рук правопорушника. У разі виявлення зброї, вигукує – «ЗБРОЯ!», та з відходом у 2-х площинах з лінії вогню готую свою зброю до застосування.	25	Група ділиться на трійки. Розподіл ролей: - патрульні - П1 (контакт), П2 (прикриття). - «правопорушник» - Пр . У разі порушення заходів безпеки патрулем: повернення спиною до правопорушника, втрати контролю, шикування в одну лінію, не дотримання безпечної дистанції, повернення до правопорушника боком зі зброєю, правопорушник робить спробу заволодіти зброєю патрульного, або застосувати свою. Зміна ролями по команді.
1. Заключна частина 5 хв.			
3.1.	Підведення підсумків заняття	3	Узагальнити результати заняття та вказати на помилки, обговорити їх
3.2.	Завдання на самопідготовку	2	Контроль безпечної дистанції та дотримання положення при спілкуванні поза навчання.

Тема 2: «Тактика дій поліцейського на місцевості».
Практичне заняття 2.1: «Основи тактики патрулювання».

Навчальна мета заняття набуття і вдосконалення навичок поліцейськими тактики патрулювання; відпрацювання правильних та рішучих дій при застосуванні заходів фізичного впливу та спеціальних засобів; відпрацювання заходів безпеки під час патрулювання; виховування стійких морально-ділових якостей у здобувачів вищої освіти.

Час проведення: 2 години

Місце проведення: великий плац територія ХНУВС

Навчальні питання:

1. Вдосконалення дій працівників контакту та прикриття.
2. Порядок дій при виявленні вживання алкоголю та появи особи в стані алкогольного сп'яніння.

Література:

1. Конституція України від 28.06.1996 року з останніми змінами // Електронна версія <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>.

2. Про Національну поліцію України від 07 листопада 2015 р. // Електронна версія <http://search.ligazakon.ua/search/law/>.
3. Адміністративна діяльність органів поліції: підручник / за заг. Ред. Д-ра юрид. Наук, доц. В. В. Сокурєнка ; [о. І. Безпалова, О. В. Джафарова, В. А. Троян та ін. ; передм. В. В. Сокурєнка] ; МВС України, Харків. Нац. Ун-т внутр. Справ. – харків: хнувс, 2017. – 432 с.
4. Тактична та тактико-спеціальна підготовка працівників Національної поліції України: навч. посіб. / Я.Г. Бондаренко, О.Ю. Прокопенко, Д.В. Сергієнко, В.О. Кущенко. – Харків: Харк. нац. ун-т внутр. справ, 2017. – 308 с.
5. Кодекс України про адміністративні [№ 2747-VIII з останніми змінами від 06.06.2019](#) року.
6. Дисциплінарний статут Національної поліції України від 15.03.2018 року № 2337-VIII.
7. Постанова Кабінету Міністрів України Про однострій поліцейських № 823 від 30.09.2015 року з останніми змінами.

Матеріальне забезпечення

1. Поясне спорядження поліцейського із спецзасобами – на кожного.
2. Макети зброї – на кожного.
3. Радіостанція – 4 шт.
4. Бронежилет.

План проведення заняття

№	Зміст	Час (хв.)	Організаційно-методичні вказівки
1. Підготовча частина 5 хв.			
1.	Організація курсантів: - шикування; - рапорт; - привітання особового складу; - перевірка особового складу; - огляд зовнішнього вигляду; - проведення інструктажу про заходи особистої безпеки при проведенні заняття. - доведення теми, мети та навчальних питань заняття.	5	Звернути увагу на дисципліну шикування, форму одягу курсантів.
2. Основна частина 70 хв.			
2.1.	Сценарій 4 «Перевірка документів» Пр кидає документи, або речі з кишені.	35	Група ділиться на трійки. <i>Розподіл ролей:</i> - патрульні - П1 (контакт), П2 (прикриття). - «правопорушник» - Пр П2 - готовність до застосування

			примусу (кладе руку на зброю). П1 – робить крок назад та пропонує підняти документи правопорушнику. Вибір засобів застосування примусу відповідно до ступеню загрози. Зміна ролями по команді.
	<p>Сценарій 5 «Перевірка документів у двох та більше осіб» Відпрацьовується порядок отримання документів та прикриття.</p>	15	<p>Група ділиться на четвірки. Розподіл ролей: - патрульні - П1 (контакт), П2 (прикриття). - «правопорушники» - Пр1, Пр2 Спочатку патрульні перевіряють документи у однієї особи, а потім у іншої. Перед перевіркою патрульні вказують місце, де повинна знаходитися особа, яка не перевіряється.</p>
2.2.	<p>Сценарій 6 «Спілкування з громадянином, який знаходиться у алкогольному або наркотичному сп'яніння» а) Пр не може рухатися без сторонньої помочі; б) Пр не контролює свої рухи під час спілкування; в) Пр поводить себе агресивно</p>	20	<p>Група ділиться на трійки. Розподіл ролей: - патрульні - П1 (контакт), П2 (прикриття). - «правопорушник» - Пр. П1 та П2 супроводжують Пр із дотриманням заходів особистої безпеки. П1 та П2 дотримуються безпечної дистанції та контролюють своє розміщення відносно одне одного та Пр. П1 та П2 затримують Пр.</p>
3. Заключна частина 5 хв.			
3.1.	Підведення підсумків заняття.	3	Узагальнити результати заняття та вказати на помилки, обговорити їх.
3.2.	Завдання на самопідготовку.	2	Контроль безпечної дистанції та дотримання положення при спілкуванні поза навчання.

Тема 2: «Тактика дій поліцейського на місцевості».

Практичне заняття 2.1: «Основи тактики патрулювання».

Навчальна мета заняття: набуття і вдосконалення навичок поліцейськими тактики патрулювання; відпрацювання правильних та рішучих дій при застосуванні заходів фізичного впливу та спеціальних засобів; відпрацювання заходів безпеки під час патрулювання; виховування стійких морально-ділових якостей у здобувачів вищої освіти.

Час проведення: 2 години

Місце проведення: великий плац територія ХНУВС

Навчальні питання:

1. Порядок дій при виявленні грабежу/розбою.

Література:

1. Конституція України від 28.06.1996 року з останніми змінами // Електронна версія <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>.
2. Про Національну поліцію України від 07 листопада 2015 р. // Електронна версія <http://search.ligazakon.ua/search/law/>.
3. Адміністративна діяльність органів поліції: підручник / за заг. Ред. Д-ра юрид. Наук, доц. В. В. Сокурєнка ; [о. І. Безпалова, О. В. Джафарова, В. А. Троян та ін. ; передм. В. В. Сокурєнка] ; МВС України, Харків. Нац. Ун-т внутр. Справ. – харків: хнувс, 2017. – 432 с.
4. Тактична та тактико-спеціальна підготовка працівників Національної поліції України: навч. посіб. / Я.Г. Бондаренко, О.Ю. Прокопенко, Д.В. Сергієнко, В.О. Кущенко. – Харків: Харк. нац. ун-т внутр. справ, 2017. – 308 с.
5. Кодекс України про адміністративні [№ 2747-VIII з останніми змінами від 06.06.2019](#) року.
6. Дисциплінарний статут Національної поліції України від 15.03.2018 року № 2337-VIII.
7. Постанова Кабінету Міністрів України Про однострій поліцейських № 823 від 30.09.2015 року з останніми змінами.

Матеріальне забезпечення

1. Поясне спорядження поліцейського із спецзасобами – на кожного.
2. Макети зброї – на кожного.
3. Радіостанція – 4 шт.
4. Бронежилет.

План проведення заняття

№	Зміст	Час (хв.)	Організаційно-методичні вказівки
1. Підготовча частина 5 хв.			
1.	Організація курсантів: - шикування; - рапорт; - привітання особового складу; - перевірка особового складу; - огляд зовнішнього вигляду;	5	Звернути увагу на дисципліну шикування, форму одягу курсантів.

	<p>- проведення інструктажу про заходи особистої безпеки при проведенні заняття.</p> <p>- доведення теми, мети та навчальних питань заняття.</p>		
2. Основна частина 70 хв.			
2. 1	<p>Сценарій 7 «Контакт та прикриття (сторонні особи)» С – імітує фото відео зйомку, задає питання патрулю, відволікає балачками, критично наближається до патруля з різних боків П2 – контролює дії Пр та С, вибирає безпечну дистанцію та блокує дії С у разі заважання виконання обов'язків патрулем. П1 та П2 за необхідністю маневрує з дотриманням заходів особистої безпеки.</p>	35	<p>Група ділиться на четвірки. <i>Розподіл ролей:</i> - патрульні - П1 (контакт), П2 (прикриття). - «правопорушник» - Пр - стороння особа – С У разі порушення заходів безпеки патрулем: повернення спиною до правопорушника, втрати контролю, шиккування в одну лінію, не дотримання безпечної дистанції, повернення до правопорушника боком зі зброєю, правопорушник або стороння особа робить спробу заволодіти зброєю патрульного. <i>Зміна ролями по команді.</i></p>
	<p>Сценарій 8 «Групові порушення громадського порядку» Патрульні знаходяться на безпечній відстані. Доповідають диспетчеру про подію і викликають допомогу. До прибуття допомоги спостерігають за ситуацією.</p>	35	<p>Поділити групу по 7-10 курсантів, парний патруль у кожній групі. Зміна по колу. Звернути увагу на розташування патруля відносно правопорушників та порядок дій.</p>
3. Заключна частина 5 хв.			
3. 1	Підведення підсумків заняття.	3	Узагальнити результати заняття та вказати на помилки, обговорити їх.
3. 2	Завдання на самопідготовку.	2	Узагальнити знання отриманні при вивченні теми «Основи тактики патрулювання».

Тема 2: «Тактика дій поліцейського на місцевості».

Практичне заняття 2.2: «Алгоритми дій поліцейського під час масових заходів і за особливих умов діяльності поліції».

Навчальна мета заняття: набуття і вдосконалення навичок поліцейськими тактики патрулювання під час масових заходів; відпрацювання алгоритму дій

поліцейського під час масових заходів; аналіз особливих умов діяльності поліції; виховування стійких морально-ділових якостей у здобувачів вищої освіти.

Час проведення: 2 години

Місце проведення: великий плац територія ХНУВС

Навчальні питання:

1. Поняття та види масових заходів.
2. Склад сил та засобів Національної поліції, що залучаються до забезпечення публічної безпеки і порядку під час масових заходів.

Література:

1. Конституція України від 28.06.1996 року з останніми змінами // Електронна версія <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>.
2. Про Національну поліцію України від 07 листопада 2015 р. // Електронна версія <http://search.ligazakon.ua/search/law/>.
3. Адміністративна діяльність органів поліції: підручник / за заг. Ред. Д-ра юрид. Наук, доц. В. В. Сокурєнка ; [о. І. Безпалова, О. В. Джафарова, В. А. Троян та ін. ; передм. В. В. Сокурєнка] ; МВС України, Харків. Нац. Ун-т внутр. Справ. – харків: хнубс, 2017. – 432 с.
4. Тактична та тактико-спеціальна підготовка працівників Національної поліції України: навч. посіб. / Я.Г. Бондаренко, О.Ю. Прокопенко, Д.В. Сергієнко, В.О. Кущенко. – Харків: Харк. нац. ун-т внутр. справ, 2017. – 308 с.
5. Дисциплінарний статут Національної поліції України від 15.03.2018 року № 2337-VIII.
6. Постанова Кабінету Міністрів України Про однострій поліцейських № 823 від 30.09.2015 року з останніми змінами.

Матеріальне забезпечення

1. Поясне спорядження поліцейського із спецзасобами – на кожного.
2. Макети зброї – на кожного.
3. Радіостанція – 4 шт.
4. Бронежилет – на кожного.

План проведення заняття

№	Зміст	Час (хв.)	Організаційно-методичні вказівки
2. Підготовча частина 5 хв.			
1.	Організація курсантів: - шикування; - рапорт; - привітання особового складу; - перевірка особового складу; - огляд зовнішнього вигляду; - проведення інструктажу про заходи особистої безпеки при проведенні заняття. - доведення теми, мети та	5	Звернути увагу на дисципліну шикування, форму одягу курсантів.

	навчальних питань заняття.		
2. Основна частина 70 хв.			
2. 1	<p>Окремі види:</p> <ul style="list-style-type: none"> - мирні зібрання поблизу органів державної влади та на об'єктах транспортної інфраструктури. Інформація про проведення такого заходу надходить до підрозділів патрульної поліції від територіальних органів Національної поліції або від громадян – свідків подій; - публічні релігійні заходи. Наряд патрульної поліції може самостійно виявити правопорушення під час супроводження проведення такого заходу; - публічні загальнодержавні святкові та пам'ятні заходи відбуваються у відповідності до планів затверджених (схвалених) місцевими органами влади та органами місцевого самоврядування; - заходи за участю осіб, щодо яких здійснюється державна охорона мають переважно плановий характер. Якщо заплановано участь посадових та інших осіб, щодо яких здійснюється державна охорона Управління державної охорони висуває відповідні вимоги до територіальних органів Національної поліції та підрозділів патрульної поліції, які мають бути враховані у плані забезпечення публічної безпеки та забезпечення публічного порядку під час відповідного заходу. 	30	<p>Викладач роз'яснює, що поняття «масові заходи» виділяє з їх змісту такі характерні ознаки:</p> <ul style="list-style-type: none"> а) наявність великої маси людей; б) організованість дій; в) наявність цілей або однієї конкретно визначеної мети; г) наявність публічних місць; д) регламентація порядку проведення масових. <p>Зазначти, що - вибори і референдуми є виключно плановими заходами, що проводяться Центральною виборчою комісією та територіальними й дільничними виборчими комісіями у встановленому законом порядку.</p>
2. 2	Основними видами нарядів патрульної поліції, що	40	Навчальній аудиторії роз'яснюється, що процес

	<p>залучаються до несення служби із забезпечення правопорядку під час масових заходів, є:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) піші та автомобільні патрулі; 2) ланцюжки; 3) пропускні (фільтраційні) пункти; 4) пости регулювання дорожнього руху; 5) групи супроводження; 6) пости спостереження. <p>Виконавчий етап охорони публічного порядку охоплює діяльність підрозділів і нарядів від початку здійснення заходів охорони до закінчення евакуації і розосередження глядачів і учасників масового заходу.</p> <p>Заключний етап починається з моменту закінчення заходу і закінчується після здійснення евакуації та посадки основної маси людей на громадський транспорт. Під час заключного періоду здійснюється ряд організаційних і практичних заходів. Оперативний штаб організовує вихід глядачів з об'єкта проведення масового заходу після його закінчення.</p>		<p>організації і забезпечення публічного порядку умовно поділяється на три етапи: підготовчий (попередній), виконавчий (безпосередній), заключний.</p> <p>Провести розбір з визначення завдань даних нарядів.</p>
4. Заключна частина 5 хв.			
3. 1	Підведення підсумків заняття.	3	Узагальнити результати заняття та вказати на помилки, обговорити їх.
3. 2	Завдання на самопідготовку.	2	Вивчити основні завдання нарядів патрульної поліції, що залучається

			до несення служби із забезпечення правопорядку під час масових заходів.
--	--	--	---

Тема 2: «Тактика дій поліцейського на місцевості».

Практичне заняття 2.2: «Алгоритми дій поліцейського під час масових заходів і за особливих умов діяльності поліції».

Навчальна мета заняття: набуття і вдосконалення навичок поліцейськими тактики патрулювання під час масових заходів; відпрацювання алгоритму дій поліцейського під час масових заходів; аналіз особливих умов діяльності поліції; виховування стійких морально-ділових якостей у здобувачів вищої освіти.

Час проведення: 2 години

Місце проведення: великий плац територія ХНУВС

Навчальні питання:

1. Загальний алгоритм дій патрульного, який виявив проведення спонтанного мирного зібрання.

Література:

1. Конституція України від 28.06.1996 року з останніми змінами // Електронна версія <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>.
2. Про Національну поліцію України від 07 листопада 2015 р. // Електронна версія <http://search.ligazakon.ua/search/law/>.
3. Адміністративна діяльність органів поліції: підручник / за заг. Ред. Д-ра юрид. Наук, доц. В. В. Сокурєнка ; [о. І. Безпалова, О. В. Джафарова, В. А. Троян та ін. ; передм. В. В. Сокурєнка] ; МВС України, Харків. Нац. Ун-т внутр. Справ. – харків: хнубс, 2017. – 432 с.
4. Тактична та тактико-спеціальна підготовка працівників Національної поліції України: навч. посіб. / Я.Г. Бондаренко, О.Ю. Прокопенко, Д.В. Сергієнко, В.О. Кущенко. – Харків: Харк. нац. ун-т внутр. справ, 2017. – 308 с.
5. Дисциплінарний статут Національної поліції України від 15.03.2018 року № 2337-VIII.
6. Постанова Кабінету Міністрів України Про однострій поліцейських № 823 від 30.09.2015 року з останніми змінами.

Матеріальне забезпечення

1. Поясне спорядження поліцейського із спецзасобами – на кожного.
2. Макети зброї – на кожного.
3. Радіостанція – 4 шт.
4. Бронежилет – на кожного.

План проведення заняття

№	Зміст	Час (хв.)	Організаційно-методичні вказівки
3. Підготовча частина 5 хв.			
1.	Організація курсантів:	5	Звернути увагу на дисципліну

	<ul style="list-style-type: none"> - шикування; - рапорт; - привітання особового складу; - перевірка особового складу; - огляд зовнішнього вигляду; - проведення інструктажу про заходи особистої безпеки при проведенні заняття. - доведення теми, мети та навчальних питань заняття. 		шикування, форму одягу курсантів.
2. Основна частина 70 хв.			
2. 1	<p>Загальний алгоритм дій патрульного, який виявив проведення спонтанного мирного зібрання:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Повідомлення командира (відповідального чергового) про виявлення спонтанного мирного зібрання. 2. Встановлення організатора (уповноваженого учасника) спонтанного мирного зібрання. 3. Встановлення особи організатора (уповноваженого учасника) спонтанного мирного зібрання, мети зібрання, часу його проведення, маршруту. 4. Попередження організатора (уповноваженого учасника) спонтанного мирного зібрання про їх відповідальність за забезпечення публічної безпеки та публічного порядку. 5. Застосування необхідних превентивних поліцейських заходів у порядку передбаченому ст.ст. 31-41 Закону України «Про Національну поліцію». 6. Роз'яснення організатору (уповноваженому учаснику) спонтанного мирного зібрання вставленого порядку організації та проведення 	70	<p>Навчальна група поділяється на патрульних та учасників мирного зібрання.</p> <p>Нагадати про заходи особистої безпеки.</p> <p>Відпрацювання загального алгоритму дій патрульного, який виявив проведення спонтанного мирного зібрання.</p> <p>Зміна ролей по колу.</p>

	<p>мірних зібрань.</p> <p>7. Надання дієвої допомоги щодо узгодження із представниками місцевого органу виконавчої влади чи органу місцевого самоврядування питань забезпечення публічного порядку та публічної безпеки до часу завершення мирного зібрання.</p> <p>8. Про результати роботи доповісти командирі (відповідальному черговому).</p>		
5. Заключна частина 5 хв.			
3. 1	Підведення підсумків заняття.	3	Узагальнити результати заняття та вказати на помилки, обговорити їх.
3. 2	Завдання на самопідготовку.	2	Закріпити отриманні знання під час вивчення загального алгоритму дій патрульного, який виявив проведення спонтанного мирного зібрання.

Тема 2: «Тактика дій поліцейського на місцевості».

Практичне заняття 2.2: «Алгоритми дій поліцейського під час масових заходів і за особливих умов діяльності поліції».

Навчальна мета заняття: набуття і вдосконалення навичок поліцейськими тактики патрулювання під час масових заходів; відпрацювання алгоритму дій поліцейського під час масових заходів; аналіз особливих умов діяльності поліції; виховування стійких морально-ділових якостей у здобувачів вищої освіти.

Час проведення: 2 години

Місце проведення: великий плац територія ХНУВС

Навчальні питання:

1. Дії патрульних у нештатних ситуаціях під час масових заходів.
2. Загальний алгоритм дій патрульного, який виявив ускладнення під час проведення масового заходу.

Література:

1. Конституція України від 28.06.1996 року з останніми змінами // Електронна версія <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>.
2. Про Національну поліцію України від 07 листопада 2015 р. // Електронна версія <http://search.ligazakon.ua/search/law/>.
3. Адміністративна діяльність органів поліції: підручник / за заг. Ред. Д-ра юрид. Наук, доц. В. В. Сокурєнка ; [о. І. Безпалова, О. В. Джафарова, В. А. Троян та ін. ; передм. В. В. Сокурєнка] ; МВС України, Харків. Нац. Ун-т внутр. Справ. – харків: хнувс, 2017. – 432 с.
4. Тактична та тактико-спеціальна підготовка працівників Національної поліції України: навч. посіб. / Я.Г. Бондаренко, О.Ю. Прокопенко, Д.В. Сергієнко, В.О. Кущенко. – Харків: Харк. нац. ун-т внутр. справ, 2017. – 308 с.
5. Кодекс України про адміністративні [№ 2747-VIII з останніми змінами від 06.06.2019 року](#).
6. Дисциплінарний статут Національної поліції України від 15.03.2018 року № 2337-VIII.
7. Постанова Кабінету Міністрів України Про однострій поліцейських № 823 від 30.09.2015 року з останніми змінами.

Матеріальне забезпечення

1. Поясне спорядження поліцейського із спецзасобами – на кожного.
2. Макети зброї – на кожного.
3. Радіостанція – 4 шт.
4. Бронежилет – на кожного.

План проведення заняття

№	Зміст	Час (хв.)	Організаційно-методичні вказівки
4. Підготовча частина 5 хв.			
1.	Організація курсантів: - шикування; - рапорт;	5	Звернути увагу на дисципліну шикування, форму одягу курсантів.

	<ul style="list-style-type: none"> - привітання особового складу; - перевірка особового складу; - огляд зовнішнього вигляду; - проведення інструктажу про заходи особистої безпеки при проведенні заняття. - доведення теми, мети та навчальних питань заняття. 		
2. Основна частина 70 хв.			
2. 1	<p>Нештатні ситуацій, які можуть виникнути під час масових заходів:</p> <ul style="list-style-type: none"> - блокування учасниками масових заходів адміністративних будівель або транспортних комунікацій; - ситуації за участю народних депутатів, журналістів, осіб, які позиціонують себе як учасники АТО, футбольних фанатів; групові порушення громадського порядку та масові заворушення. 	25	Акцентується увага на те, що тактика дій патрульного при виникненні конфлікту під час проведення мирного зібрання (масового заходу) залежить від форми самого зібрання (заходу), кількості його учасників, місця проведення, кількості сил та засобів Національної поліції, сил та засобів інших правоохоронних органів та військових формувань з правоохоронними функціями.
2. 2	<p>Загальний алгоритм дій патрульного, який виявив ускладнення під час проведення масового заходу.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Повідомлення командира (відповідального чергового) про нештатну ситуацію. 2. За вказівкою командира (відповідального чергового) або старшого наряду 	45	<p>Навчальна група поділяється на поліцейських та учасників масових заходів.</p> <p>Викладач вертає увагу на те, що поліцейський зобов'язаний попередити особу про можливість застосування спеціальних засобів і вогнепальної зброї, шляхом їх переведення у відповідну позицію «попередження», яка, у свою чергу, є найбільш оптимальною для захисних дій поліцейського.</p> <p>Попередження голосом, як правило, здійснюється через</p>

	<p>від територіального органу Національної поліції забезпечити сегрегацію (розосередження учасників заходу) або виведення осіб, дії яких порушують порядок проведення масового заходу та створюють небезпеку оточуючим, за межі «заходу».</p> <p>3. За необхідності забезпечити доставлення таких осіб до найближчого територіального органу Національної поліції.</p> <p>4. Інформування організатора (уповноваженого учасника) масового заходу про нештатну ситуацію та його попередження про відповідальність за забезпечення публічної безпеки та публічного порядку.</p> <p>5. Попередження</p>	<p>гучномовні установки, підсилювачі звуку.</p> <p>Вид та інтенсивність «захисного» застосування заходів примусу визначаються з урахуванням конкретної ситуації, характеру правопорушення та індивідуальних особливостей особи, яка вчинила правопорушення.</p> <p>Зміна ролей по колу.</p>
--	--	---

	<p>осіб, що порушують порядок проведення масового заходу та створюють небезпеку оточуючим про їх відповідальність. За необхідності, роз'яснення цим особам порядку організації та проведення мирних зібрань.</p> <p>6. Застосування необхідних превентивних поліцейських заходів у порядку передбаченому ст.ст. 31-41 Закону України «Про Національну поліцію».</p> <p>7. Надання дієвої допомоги щодо узгодження із представниками місцевого органу виконавчої влади чи органу місцевого самоврядування питань забезпечення публічного порядку та публічної безпеки до часу завершення мирного</p>		
--	---	--	--

	8. зібрання. Про результати роботи доповіді командиру (відповідальному у черговому).		
6. Заключна частина 5 хв.			
3. 1	Підведення підсумків заняття.	3	Узагальнити результати заняття та вказати на помилки, обговорити їх.
3. 2	Завдання на самопідготовку.	2	Закріпити вивчений матеріал.

Тема 2: «Тактика дій поліцейського на місцевості».

Практичне заняття 2.3: «Тактика зупинення транспортного засобу».

Навчальна мета заняття: набуття і вдосконалення поліцейським навичок щодо правильних дій під час зупинки транспортних засобів.

Час проведення: 2 години

Місце проведення: навчальний полігон територія ХНУВС

Навчальні питання:

1. Дії під час зупинки транспортних засобів для перевірки.
2. Заходи особистої безпеки під час зупинки автомобіля для перевірки.

3. Вдосконалення контакт та прикриття.

Література:

1. [Конституція України від 28.06.1996 року з останніми змінами](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80)//Електронна версія
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>
2. Закон України «Про Національну поліцію» від 02.07.2015 № 580-VIII з останніми змінами. Електронна версія
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19>
3. Кодекс України про адміністративні правопорушення [№ 2747-VIII з останніми змінами від 06.06.2019 року](#). Електронна версія
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-19>
4. Дисциплінарний статут Національної поліції України від 15.03.2018 року № 2337-VIII. Електронна версія
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2337-19>
5. Постанова Кабінету Міністрів України Про однострій поліцейських № 823 від 30.09.2015 року з останніми змінами.
6. Тактична та тактико-спеціальна підготовка працівників Національної поліції України: навч. посіб. / Я.Г. Бондаренко, О.Ю. Прокопенко, Д.В.

Сергієнко, В.О. Кущенко. – Харків: Харк. нац. ун-т внутр. справ, 2017. – 308 с.

7. Безпека життєдіяльності : навч. посіб. для працівників поліції / О.Ю.Прокопенко, І.В. Власенко, М.Ю. Крепакова, МВС України, Харк. нац. ун-т внутр. справ. Харків : ХНУВС, 2017. – 364 с.
8. Лекція №4 «Тактика зупинення транспортного засобу».

Матеріальне забезпечення:

1. Поясне спорядження поліцейського із спецзасобами – на кожного.
2. Макети зброї – на кожного.
3. Радіостанція – 4 шт.
4. Транспортний засіб – 4 шт.

План проведення заняття

№	Зміст	Час (хв.)	Організаційно-методичні вказівки
1. Підготовча частина 5 хв.			
1	Організація курсантів: - шикування; - рапорт; - привітання особового складу; - перевірка особового складу; - огляд зовнішнього вигляду; - проведення інструктажу про заходи особистої безпеки при проведенні заняття. - доведення теми, мети та навчальних питань заняття.	5	Звернути увагу на дисципліну шикування, форму одягу курсантів.
2. Основна частина 70 хв.			
2.1.	Сценарій 1 «Зупинка транспортного засобу при відомому рівні загрози», частина 1 - водій в машині, двері зачинені. П1 1. Зупинити патрульний автомобіль позаду автомобіля правопорушника (виступом) на відстані 3-5 метрів ближче до середини проїзної частини, передні колеса повернути у бік узбіччя.	70	Група ділиться навпіл та на трійки. Відпрацювання на двох навчальних місцях. <i>Розподіл ролей:</i> - патрульні - П1 (контакт), П2 (прикриття). - водій «правопорушник» - Пр. Демонстрація для всієї групи, відпрацювання на двох навчальних місцях. Звернути увагу на: дотримання заходів безпеки П1 (зупинка,

	<ol style="list-style-type: none"> 2. Оцінити обстановку небезпеки дорожнього руху та вийти із автомобілю. 3. Підійти з лівого боку до автомобіля правопорушника та зупинитися перед передньою стійкою а з боку водія, «положення інтерв'ю». 4. Контакт із правопорушником. 5. Повернутися до патрульного автомобілю. <p>П2</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Після зупинки, зв'язатися з диспетчером та оцінити обстановку. 2. Підійти з правого боку до автомобіля правопорушника та зупинитися перед передньою стійкою автомобіля з боку водія, «положення інтерв'ю». 3. Прикриття П1. 	<p>підхід, положення при спілкуванні з водієм, повернення до патрульного автомобіля);</p> <p>По можливості кут підходу 45° до автомобіля правопорушника. Під час підходу оглянути крізь вікна салон та перевірити чи зачинений багажник (покласти на нього руку).</p> <p>Представитися, згідно ст. 35 ЗУ “Про Національну поліцію”, поінформувати водія про конкретну причину зупинення ним т/з з детальним описом підстави зупинки, визначеної у цій статті. Тобто, поліцейський вказує на підставу зупинення (пояснює, що він застосував превентивний поліцейський захід у вигляді зупинення т/з згідно з ст. 35 закону) і посилається на конкретну підставу застосування “зупинення т/з” (якщо водій порушив правила дорожнього руху, поліцейський також вказує на норми, що були не дотримані), попросити документи. Якщо передають документи через вікно, руки не просовувати у салон з метою уникнення захвату.</p> <p>Під час руху на безпечну відстань (за автомобіль правопорушника) спостерігати за водієм (рух спиною вперед). Доповідає про місце зупинки та автомобіль правопорушника. Підхід патруля до зупиненого автомобіля виконується після</p>
--	--	---

Сергієнко, В.О. Кущенко. – Харків: Харк. нац. ун-т внутр. справ, 2017. – 308 с.

7. Безпека життєдіяльності : навч. посіб. для працівників поліції / О.Ю.Прокопенко, І.В. Власенко, М.Ю. Крепакова, МВС України, Харк. нац. ун-т внутр. справ. Харків : ХНУВС, 2017. – 364 с.
8. Лекція №4 «Тактика зупинення транспортного засобу».

Матеріальне забезпечення:

1. Поясне спорядження поліцейського із спецзасобами – на кожного.
2. Макети зброї – на кожного.
3. Радіостанція – 4 шт.
4. Транспортний засіб – 4 шт.

План проведення заняття

№	Зміст	Час (хв.)	Організаційно-методичні вказівки
1. Підготовча частина 5 хв.			
1.	Шикування, перевірка особового складу, доведення мети та задач заняття.	5	Звернути увагу на дисципліну шикування, форму одягу курсантів.
2. Основна частина 70 хв.			
2.1.	Сценарій 1 «Зупинка транспортного засобу при відомому рівні загрози», частина 2 - водій в машині, відчиняє двері. П1 1. Зупинити патрульний автомобіль позаду автомобіля правопорушника (виступом) на відстані 3-5 метрів ближче до середини проїзної частини, передні колеса повернути у бік узбіччя. 2. Оцінити обстановку небезпеки дорожнього руху та вийти із автомобілю. 3. Підійти з лівого боку до автомобіля правопорушника та	70	Група ділиться навпіл та на трійки. Демонстрація для всієї групи, відпрацювання на двох навчальних місцях. Після виконання 4-5 патрулями – перехід до наступної частини. <i>Розподіл ролей:</i> - патрульні - П1 (контакт), П2 (прикриття). - водій «правопорушник» - Пр. Звернути увагу на: дотримання заходів безпеки П1 (зупинка, підхід, положення при спілкуванні з водієм, повернення до патрульного автомобіля); По можливості кут підходу 45° до автомобіля правопорушника. Під час підходу оглянути крізь вікна салон та перевірити чи

	<p>зупинитися перед передньою стійкою автомобіля з боку водія, «положення інтерв'ю».</p> <p>4. Прикрити двері водія до безпечного рівня з урахуванням щільності дорожнього руху.</p> <p>5. Контакт із правопорушником.</p> <p>6. Повернутися до патрульного автомобілю.</p> <p>П2</p> <p>1. Після зупинки, зв'язатися з диспетчером та оцінити обстановку.</p> <p>2. Підійти з правого боку до автомобіля правопорушника та зупинитися перед передньою стійкою з боку водія, «положення інтерв'ю».</p> <p>3. Прикриття П1.</p>	<p>зачинений багажник (покласти на нього руку).</p> <p>Дії супроводжувати вербальною комунікацією, наприклад: <i>«Будь ласка, я прикрию трохи Ваші двері з міркувань Вашої безпеки, на цьому відрізку дороги щільний рух транспорту. Дякую!»</i></p> <p>Представитися, згідно ст. 35 ЗУ «Про Національну поліцію», поінформувати водія про конкретну причину зупинення ним т/з з детальним описом підстави зупинки, визначеної у цій статті. Тобто, поліцейський вказує на підставу зупинення (пояснює, що він застосував превентивний поліцейський захід у вигляді зупинення т/з згідно з ст. 35 закону) і посилається на конкретну підставу застосування «зупинення т/з» (якщо водій порушив правила дорожнього руху, поліцейський також вказує на норми, що були не дотримані), попросити документи. Якщо передають документи через вікно, руки не просовувати у салон з метою уникнення захвату.</p> <p>Під час руху на безпечну відстань (за автомобіль правопорушника) спостерігати за водієм (рух спиною вперед). Доповідає про місце зупинки та автомобіль правопорушника. Підхід патруля до зупиненого автомобіля виконується після зв'язку та оцінки обстановки. Оглянути салон крізь вікна.</p>
--	--	--

			Контроль дій водія. Не ставати на лінію вогню з ПІ . Інформувати про небезпеку. <i>Зміна ролей по колу.</i>
3. Заключна частина 5 хв.			
3.1.	Підведення підсумків заняття.	3	Узагальнити результати заняття та вказати на помилки, обговорити їх.
3.2.	Завдання на самопідготовку.	2	Відпрацювання команд при зупинці транспортного засобу, «Контакт та прикриття».

Тема 2: «Тактика дій поліцейського на місцевості».

Практичне заняття 2.3: «Тактика зупинення транспортного засобу».

Навчальна мета заняття: набуття і вдосконалення поліцейським навичок щодо правильних дій під час зупинки транспортних засобів.

Час проведення: 2 години

Місце проведення: навчальний полігон територія ХНУВС

Навчальні питання:

1. Вдосконалення дій під час зупинки транспортних засобів для перевірки.
2. Вдосконалення дій із дотримання заходів особистої безпеки під час зупинки автомобіля для перевірки.
3. Вдосконалення дій під час контакту та прикриття.

Література:

1. [Конституція України від 28.06.1996 року з останніми змінами](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80)//Електронна версія <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>
2. Закон України «Про Національну поліцію» від 02.07.2015 № 580-VIII з останніми змінами. Електронна версія <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19>
3. Кодекс України про адміністративні правопорушення [№ 2747-VIII з останніми змінами від 06.06.2019](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-VIII) року. Електронна версія <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-19>
4. Дисциплінарний статут Національної поліції України від 15.03.2018 року № 2337-VIII. Електронна версія <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2337-19>
5. Постанова Кабінету Міністрів України Про однострій поліцейських № 823 від 30.09.2015 року з останніми змінами.

6. Тактична та тактико-спеціальна підготовка працівників Національної поліції України: навч. посіб. / Я.Г. Бондаренко, О.Ю. Прокопенко, Д.В. Сергієнко, В.О. Кущенко. – Харків: Харк. нац. ун-т внутр. справ, 2017. – 308 с.
7. Безпека життєдіяльності : навч. посіб. для працівників поліції / О.Ю.Прокопенко, І.В. Власенко, М.Ю. Крєпакова, МВС України, Харк. нац. ун-т внутр. справ. Харків : ХНУВС, 2017. – 364 с.
8. Лекція №4 «Тактика зупинення транспортного засобу».

Матеріальне забезпечення:

1. Поясне спорядження поліцейського із спецзасобами – на кожного.
2. Макети зброї – на кожного.
3. Радіостанція – 4 шт.
4. Транспортний засіб – 4 шт.

План проведення заняття

№	Зміст	Час (хв.)	Організаційно-методичні вказівки
2. Підготовча частина 5 хв.			
1.	Шикування, перевірка особового складу, доведення мети та задач заняття.	5	Звернути увагу на дисципліну шикування, форму одягу курсантів.
2. Основна частина 70 хв.			
2.1.	Частина 3 - в машині водій та пасажир на передньому сидінні. Ті ж самі дії що і в частині 1, але П2 виконує прикриття з урахуванням наявності пасажирів на передньому сидінні.	35	Додати в автомобіль пасажирів з числа тих хто виконував 2 частину Контроль дій водія та пасажирів. Не ставати на лінію вогню з П1 . Інформувати про небезпеку. <i>Зміна ролей по колу.</i>
	Частина 4 - в машині водій та пасажирів на передньому та задньому сидінні. Ті ж самі дії що і в частині 1, але П2 розташовується біля задньої стійки автомобіля та виконує прикриття з урахуванням наявності пасажирів.	35	Додати в автомобіль пасажирів з числа тих хто виконував попередні частини сценарію. Контроль дій водія та пасажирів. Не ставати на лінію вогню з П1 . Інформувати про небезпеку. <i>Зміна ролей по колу.</i>
3. Заключна частина 5 хв.			
3.1.	Підведення підсумків заняття.	3	Узагальнити результати заняття та вказати на помилки, обговорити

			їх.
3.2.	Завдання на самопідготовку.	2	Відпрацювання команд при зупинці транспортного засобу, «Контакт та прикриття».

Тема 2: «Тактика дій поліцейського на місцевості».

Практичне заняття 2.3: «Тактика зупинення транспортного засобу».

Навчальна мета заняття: набуття і вдосконалення поліцейським навичок щодо правильних дій під час зупинки транспортних засобів.

Час проведення: 2 години

Місце проведення: навчальний полігон територія ХНУВС

Навчальні питання:

1. Вдосконалення дій під час зупинки транспортних засобів для перевірки.
2. Вдосконалення дій із дотримання заходів особистої безпеки під час зупинки автомобіля для перевірки.
3. Вдосконалення дій під час контакту та прикриття.

Література:

1. [Конституція України від 28.06.1996 року з останніми змінами](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80)//Електронна версія <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>
2. Закон України «Про Національну поліцію» від 02.07.2015 № 580-VIII з останніми змінами. Електронна версія <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19>
3. Кодекс України про адміністративні правопорушення [№ 2747-VIII з останніми змінами від 06.06.2019](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-VIII) року. Електронна версія <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-19>
4. Дисциплінарний статут Національної поліції України від 15.03.2018 року № 2337-VIII. Електронна версія <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2337-19>
5. Постанова Кабінету Міністрів України Про однострій поліцейських № 823 від 30.09.2015 року з останніми змінами.
6. Тактична та тактико-спеціальна підготовка працівників Національної поліції України: навч. посіб. / Я.Г. Бондаренко, О.Ю. Прокопенко, Д.В. Сергієнко, В.О. Кущенко. – Харків: Харк. нац. ун-т внутр. справ, 2017. – 308 с.
7. Безпека життєдіяльності : навч. посіб. для працівників поліції / О.Ю.Прокопенко, І.В. Власенко, М.Ю. Крепакова, МВС України, Харк. нац. ун-т внутр. справ. Харків : ХНУВС, 2017. – 364 с.
8. Лекція №4 «Тактика зупинення транспортного засобу».

Матеріальне забезпечення:

1. Поясне спорядження поліцейського із спецзасобами – на кожного.

2. Макети зброї – на кожного.
3. Радіостанція – 4 шт.
4. Транспортний засіб – 4 шт.

План проведення заняття

№	Зміст	Час (хв.)	Організаційно-методичні вказівки
1. Підготовча частина 5 хв.			
1.	Організація курсантів: - шикування; - рапорт; - привітання особового складу; - перевірка особового складу; - огляд зовнішнього вигляду; - проведення інструктажу про заходи особистої безпеки при проведенні заняття. - доведення теми, мети та навчальних питань заняття.	5	Звернути увагу на дисципліну шикування, форму одягу курсантів.
2. Основна частина 70 хв.			
2.1.	Частина 5 - водій виходить із машини. П1 1. Ті ж самі дії що і в частині 1, але при наближенні до автомобіля правопорушника запропонувати йому залишитися в автомобілі. 2. У разі відмови водія залишитися, пропонує йому відійти до узбіччя позаду автомобіля.	25	Група ділиться навпіл та на трійки. Демонстрація для всієї групи, відпрацювання на двох навчальних місцях. Після виконання 2-3 патрулями – перехід до наступної частини. <i>Розподіл ролей:</i> - патрульні - П1 (контакт), П2 (прикриття). - водій «правопорушник» - Пр. Звернути увагу на: дотримання заходів безпеки П1 (зупинка, підхід, положення при спілкуванні з водієм, повернення до патрульного автомобіля); Дії супроводжувати вербальною комунікацією, наприклад: <i>«Будь ласка, я прикрию трохи Ваші</i>

	<p>2. Подальші дії відповідно до принципів «Контакт та прикриття».</p> <p>П2</p> <p>Розташовується та здійснює контроль відповідно до принципів «Контакт та прикриття».</p>		<p><i>двері з міркувань Вашої безпеки, на цьому відрізку дороги щільний рух транспорту. Дякую!»</i></p> <p>Представитися, згідно ст. 35 ЗУ “Про Національну поліцію”, поінформувати водія про конкретну причину зупинення ним т/з з детальним описом підстави зупинки, визначеної у цій статті. Тобто, поліцейський вказує на підставу зупинення (пояснює, що він застосував превентивний поліцейський захід у вигляді зупинення т/з згідно з ст. 35 закону) і посилається на конкретну підставу застосування “зупинення т/з” (якщо водій порушив правила дорожнього руху, поліцейський також вказує на норми, що були не дотримані), попросити документи. Звернути увагу на дотримання патрульними безпечної дистанції, «положення інтерв’ю», розташування відносно правопорушника та одне одного. <i>Зміна ролей по колу.</i></p>
2.2.	<p>Частина 6 - пасажир виходить із машини.</p> <p>П1 ті ж самі дії, що і в частині 2.</p> <p>П2</p> <p>1. Запропонувати пасажиру залишитися в автомобілі.</p> <p>2. У разі відмови розташовується та здійснює контроль відповідно до принципів «Контакт та прикриття».</p>	25	<p>Додати в автомобіль пасажира з числа тих хто виконував попередню частину сценарію. Звернути увагу на дотримання патрульними безпечної дистанції, «положення інтерв’ю», розташування відносно пасажира та одне одного. Контроль табельної зброї.</p> <p><i>Зміна ролей по колу.</i></p>

4. Дисциплінарний статут Національної поліції України від 15.03.2018 року № 2337-VIII. Електронна версія
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2337-19>
5. Постанова Кабінету Міністрів України Про однострій поліцейських № 823 від 30.09.2015 року з останніми змінами.
6. Тактична та тактико-спеціальна підготовка працівників Національної поліції України: навч. посіб. / Я.Г. Бондаренко, О.Ю. Прокопенко, Д.В. Сергієнко, В.О. Кущенко. – Харків: Харк. нац. ун-т внутр. справ, 2017. – 308 с.
7. Безпека життєдіяльності : навч. посіб. для працівників поліції / О.Ю.Прокопенко, І.В. Власенко, М.Ю. Крепакова, МВС України, Харк. нац. ун-т внутр. справ. Харків : ХНУВС, 2017. – 364 с.
8. Лекція №4 «Тактика зупинення транспортного засобу».

Матеріальне забезпечення:

1. Поясне спорядження поліцейського із спецзасобами – на кожного.
2. Макети зброї – на кожного.
3. Радіостанція – 4 шт.
4. Транспортний засіб – 4 шт.

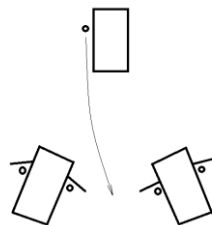
План проведення заняття

№	Зміст	Час (хв.)	Організаційно-методичні вказівки
1. Підготовча частина 5 хв.			
1.	Шикування, перевірка особового складу, доведення мети та задач заняття.	5	Звернути увагу на дисципліну шикування, форму одягу курсантів.
2. Основна частина 70 хв.			
2.1	Тактика переслідування: - під час переслідування транспортного засобу патрульний обов’язково вмикає відповідні світлові та сигнальні засоби на патрульному автомобілі; -про здійснення переслідування обов’язково повідомляє диспетчера (чергового) та безпосереднього керівника, із зазначенням марки, моделі, кольору, державного номерного знака переслідуваного	30	Група поділяється на четвірки. Відпрацьовуються тактика переслідування з урахуванням правил безпеки.

	<p>транспортного засобу; - через гучномовець закликає водія переслідуваного транспортного засобу зупинитися; - про напрям і характер руху переслідуваного транспортного засобу систематично повідомляє чергового.</p>		
	<p>Порядок підходу та огляду транспортного засобу.</p> 	40	<p>Роз'яснити, що для розгляду техніки зупинки при переслідуванні необхідно притримуватися наступних рекомендацій:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Не рекомендується здійснення контакту транспортних засобів. - Це може бути здійснено виключно в разі крайньої необхідності (наприклад, відвернення безпеки для громадян) і після погодження безпосереднім керівником. - Вогнепальна зброя може застосовуватися лише в крайніх випадках, і якщо патрульний переконаний в ефективності її застосування.

			<ul style="list-style-type: none"> - Переважним способом зупинення є його блокування іншими патрульними автомобілями, а завданням екіпажу, який здійснює переслідування, є постійне спостереження за ним. - Дозволяється порушення правил дорожнього руху, якщо тільки це не створює небезпеку для інших учасників дорожнього руху і громадян.
3. Заключна частина 5 хв.			
3.1 .	Підведення підсумків заняття.	3	Узагальнити результати заняття та вказати на помилки, обговорити їх.
3.2 .	Завдання на самопідготовку.	2	Відпрацювання порядку підходу та огляду транспортного засобу.

№	Зміст	Час	Організаційно-методичні
---	-------	-----	-------------------------

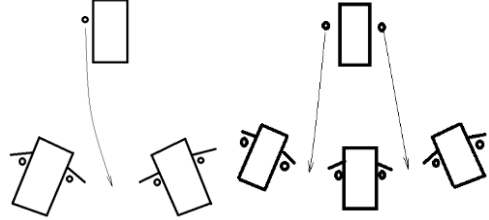
		(хв.)	вказівки
1. Підготовча частина 5 хв.			
1.	Організація курсантів: <ul style="list-style-type: none"> - шикування; - рапорт; - привітання особового складу; - перевірка особового складу; - огляд зовнішнього вигляду; - проведення інструктажу про заходи особистої безпеки при проведенні заняття. - доведення теми, мети та навчальних питань заняття. 	5	Для перевірки особового складу використовується навчальний журнал групи. Звернути увагу на дисципліну шикування, стан форми одягу курсантів.
2. Основна частина 70 хв.			
2.1.	«Зупинка ТЗ для перевірки з невідомим ризиком». <ol style="list-style-type: none"> Розташування автомобілів (основного та прикриття). П1 подає команди: <ul style="list-style-type: none"> - «Вимкнути двигун!» - «Водієві та пасажирам! Повільно, показати руки у вікна!» - «Водій! Лівою рукою покласти ключі на дах автомобіля!» - «Лівою рукою ззовні відкрити двері!» - «Повільно вийти із машини!» - «Розвернутися спиною до мене, руки в сторони, долонями назад!» - «Повільно рухатися спиною вперед!» Пр знаходиться між дверима патрульних автомобілів, П2 подає команди та одягає наручники. П2 проводить зовнішній огляд та садить затриманого у машину. Ті ж самі дії щодо пасажирів. П1 та П2 проводять огляд авто під загрозою застосування зброї на 	70	 <p>Звернути увагу на розташування машин.</p> <p><i>Розподіл ролей:</i></p> <p>П1 - основний патруль, П2 – прикриття, Пр - водій</p> <p>Команди водію подає патрульний з основного патруля.</p> <p>Звернути увагу на команди, прикриття автомобілем, контроль секторів, взаємодію патрульних.</p> <p>До моменту вимкнення двигуна автомобіля підозрюваного і вилучення ключів з салону авто поліцейські не залишають службові автомобілі, прикриваючись силовими агрегатами авто. Водії зосереджені на кермуванні.</p>

7. Безпека життєдіяльності : навч. посіб. для працівників поліції / О.Ю.Прокопенко, І.В. Власенко, М.Ю. Крепакова, МВС України, Харк. нац. ун-т внутр. справ. Харків : ХНУВС, 2017. – 364 с.
8. Лекція №4 «Тактика зупинення транспортного засобу».

Матеріальне забезпечення:

1. Поясне спорядження поліцейського із спецзасобами – на кожного.
2. Макети зброї – на кожного.
3. Радіостанція – 4 шт.
4. Транспортний засіб – 4 шт.

План проведення заняття

№	Зміст	Час (хв.)	Організаційно-методичні вказівки
1. Підготовча частина 5 хв.			
1.	Шикування, перевірка особового складу, доведення мети та задач заняття.	5	Звернути увагу на дисципліну строю, форму одягу курсантів.
2. Основна частина 70 хв.			
2.1.	«Зупинка ТЗ для перевірки з невідомим ризиком», Частина 1 – в автомобілі тільки водій.	35	 <p>Команди водію подає патрульний з основного патруля. Звернути увагу на команди, прикриття автомобілем, контроль секторів, взаємодію патрульних.</p>
2.2.	Частина 2 – в автомобілі водій та пасажир Дії патрульних такі ж самі як і в частині 1. Порядок дій з пасажиром такий самий як і з водієм.	35	<p>Команди водію подає патрульний з основного патруля. Команди пасажиром подає патрульний, який контролює бік машини з якого знаходиться пасажир. Звернути увагу на команди, прикриття автомобілем, контроль секторів, взаємодію патрульних. Останній пасажир, або водій(якщо є лише водій) відчиняє багажник. Пасажири і водій залишають відчиненими двері салону авто. Офіцер</p>

			основного патруля під прикриттям передньої частини свого авто наближається до ТЗ і оглядає його. Він голосом або жестами керує діями водія поліцейського авто.
3.Заклучна частина 5 хв.			
3.1.	Підведення підсумків заняття.	3	Узагальнити результати заняття та вказати на помилки, обговорити їх.
3.2.	Завдання на самопідготовку.	2	Відпрацювання команд при зупинці транспортного засобу.

Тема 2: «Тактика дій поліцейського на місцевості».

Практичне заняття 2.3: «Тактика зупинення транспортного засобу на блокпосту».

Навчальна мета заняття: набуття і вдосконалення поліцейським навичок щодо правильних дій під час зупинки транспортних засобів на стаціонарних або тимчасових блокпостах.

Час проведення: 2 години

Місце проведення: навчальний полігон територія ХНУВС

Навчальні питання:

3. Вдосконалення дій щодо зупинки транспортних засобів з високим рівнем ризику.
4. Вдосконалення дій при внутрішньому огляді транспортного засобу.

Література:

9. Конституція України від 28.06.1996 року з останніми змінами//Електронна версія
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>
10. Закон України «Про Національну поліцію» від 02.07.2015 № 580-VIII з останніми змінами. Електронна версія
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19>
11. Кодекс України про адміністративні правопорушення № 2747-VIII з останніми змінами від 06.06.2019 року. Електронна версія
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-19>
12. Дисциплінарний статут Національної поліції України від 15.03.2018 року № 2337-VIII. Електронна версія
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2337-19>

13. Постанова Кабінету Міністрів України Про однострій поліцейських № 823 від 30.09.2015 року з останніми змінами.
14. Тактична та тактико-спеціальна підготовка працівників Національної поліції України: навч. посіб. / Я.Г. Бондаренко, О.Ю. Прокопенко, Д.В. Сергієнко, В.О. Кущенко. – Харків: Харк. нац. ун-т внутр. справ, 2017. – 308 с.
15. Безпека життєдіяльності : навч. посіб. для працівників поліції / О.Ю.Прокопенко, І.В. Власенко, М.Ю. Крепакова, МВС України, Харк. нац. ун-т внутр. справ. Харків : ХНУВС, 2017. – 364 с.
16. Лекція №4 «Тактика зупинення транспортного засобу».

Матеріальне забезпечення:

5. Поясне спорядження поліцейського із спецзасобами – на кожного.
6. Макети зброї – на кожного.
7. Транспортний засіб – 1 шт.

План проведення заняття

№	Зміст	Час (хв.)	Організаційно-методичні вказівки
2. Підготовча частина 5 хв.			
1.	Шикування, перевірка особового складу, доведення мети та задач заняття.	5	Звернути увагу на дисципліну строю, форму одягу курсантів.
2. Основна частина 70 хв.			
2.1.	«Зупинка ТЗ для перевірки на блокпосту», Частина 1 – в автомобілі тільки водій.	25	Опрацьовуються навчальні питання: <ol style="list-style-type: none"> 1. Розміщення особового складу у просторі, визначення ролей. 2. Способи та дистанція зупинки ТЗ. 3. Визначаються основні загрози та способи протидії. 4. Розташування поліцейських відносно автомобіля, визначення секторів, способи контролю периметру.
2.2.	Частина 2 – в автомобілі водій та пасажир.	10	Опрацьовуються навчальні питання: <ol style="list-style-type: none"> 1. Способи контролю пасажирів та водія. 2. Дії при виході із ТЗ осіб без дозволу поліцейських. 3. Вимога покинути

			транспортний засіб та способи її виконання.
	Реагування на загрози.	10	Опрацьовуються навчальні питання: 1. Опрацювання варіантів прориву крізь блокпост та реагування на них. 2. Опрацювання варіантів нападу на поліцейських.
2.3.	Огляд транспортного засобу	25	Проводиться огляд транспортного засобу. Поліцейські пропонують водію (та пасажиром) покинути транспортний засіб та переходять до його огляду. Поліцейський «контакту» ходить з водієм та оглядає транспортний засіб. Поліцейські прикриття пильнують та забезпечують контроль периметру, перевірки та пасажирів.
3.Заклучна частина 5 хв.			
3.1.	Підведення підсумків заняття.	3	Узагальнити результати заняття та вказати на помилки, обговорити їх.
3.2.	Завдання на самопідготовку.	2	Відпрацювання команд при зупинці транспортного засобу.

Тема 2: «Тактика дій поліцейського на місцевості».

Практичне заняття 2.4: «Евакуаційні заходи постраждалих».

Навчальна мета заняття: відпрацювання алгоритму дій при евакуації постраждалих; практичне відпрацювання прикриття та порятунку працівника поліції.

Час проведення: 2 години

Місце проведення: навчальний полігон, територія ХНУВС

Навчальні питання:

1. Чинники, що враховуються під час порятунку.

№	Зміст	Час (хв.)	Організаційно-методичні вказівки
1. Підготовча частина 5 хв.			
1.	Організація курсантів: - шикування; - рапорт; - привітання особового складу; - перевірка особового складу; - огляд зовнішнього вигляду;	5	Для перевірки особового складу використовується навчальний журнал групи. Звернути увагу на дисципліну шикування, стан форми одягу курсантів.

	<p>- проведення інструктажу про заходи особистої безпеки при проведенні заняття.</p> <p>- доведення теми, мети та навчальних питань заняття.</p>		
2. Основна частина 70 хв.			
2. 1	<p>Роз'яснюється визначення порятунку. Проводиться розбір чинників, що враховуються під час порятунку працівників поліції, громадян шляхом роз'яснення наступного:</p> <ul style="list-style-type: none"> • спосіб порятунку (піший рятувальний патруль); • місцезнаходження підозрюваного; • доступне прикриття або укриття; • стан жертви; • відстань до жертви. <p>Евакуація одним патрульним: Супроводжує працівника під прикриттям до пораненого; Оцінює поранення;</p> <ul style="list-style-type: none"> - патрульний підходить з боку голови пораненого; - піднімає його за плечі в позу «сидячи на сідницях»; - руки заводять під пахви і тримає пораненого за зап'ястя навхрест; - встає і переміщує пораненого. 	35	<p>Група поділяється на двійки. П1- рятувальник П2- патрульний прикриття Звернути увагу на техніку виконання дій рятувальника, який відповідальний за контакт із пораненим працівником патрульної поліції та його переміщення до безпечного місця. Зміна ролями по черзі.</p>
2. 2	<p>Евакуація двома патрульними: - П1 ті ж самі дії;</p>	35	<p>Група поділяється на трійки. Працівники, що забезпечують прикриття, створюють стіну</p>

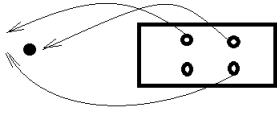
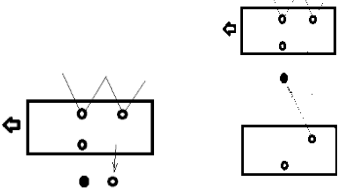
4. Дисциплінарний статут Національної поліції України від 15.03.2018 року № 2337-VIII. Електронна версія
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2337-19>
5. Постанова Кабінету Міністрів України Про однострій поліцейських № 823 від 30.09.2015 року з останніми змінами.
6. Тактична та тактико-спеціальна підготовка працівників Національної поліції України: навч. посіб. / Я.Г. Бондаренко, О.Ю. Прокопенко, Д.В. Сергієнко, В.О. Кущенко. – Харків: Харк. нац. ун-т внутр. справ, 2017. – 308 с.
7. Безпека життєдіяльності : навч. посіб. для працівників поліції / О.Ю.Прокопенко, І.В. Власенко, М.Ю. Крепакова, МВС України, Харк. нац. ун-т внутр. справ. Харків : ХНУВС, 2017. – 364 с.

Матеріальне забезпечення

1. Поясне спорядження поліцейського із спецзасобами – на кожного.
2. Макети зброї – на кожного.
3. Радіостанція – 4 шт.
4. Бронежилет.
5. Транспортний засіб.

План проведення заняття

№	Зміст	Час (хв.)	Організаційно-методичні вказівки
1. Підготовча частина 5 хв.			
1.	Шиккування, перевірка особового складу, доведення мети та задач заняття.	5	Звернути увагу на дисципліну шиккування, форму одягу курсантів.
2. Основна частина 70 хв.			
2. 1	Евакуація одним патрульним у транспортний засіб: а) багажник: - ТЗ під'їжджає до Е; - П виконує евакуацію пораненого до відкритого багажника ТЗ; - сідає на край відкритого багажника, лягає у багажник і дає команду В рухатися. б) в салон ТЗ: - П виконує евакуацію пораненого до заднього сидіння ТЗ (двері відкриті); - сідає у салон на заднє сидіння і лягає разом з пораненим;	30	Група поділяється на трійки. В – водій, П – патрульний, Е – особа, яка евакуюється В не залишає ТЗ. Звертається увага на дотримання заходів безпеки.

	- дає команду В рухатися.		
2. 2	Евакуація пораненого у транспортний засіб з прикриттям: - ТЗ під'їжджає до Е; - П1 та П2 виходять з ТЗ і прикривають пораненого; - ПЗ виконує роль рятівника. Від'їжджає ТЗ з готовими до відкриття вогню П1 та П2. Блокування пораненого транспортним засобом та його подальша евакуація: 	40	Група поділяється на п'ятірки. В – водій, П1 – патрульний, П2 – патрульний, ПЗ – патрульний, Е – особа, яка евакуюється. Даний спосіб виконується при можливому вогняному контакті. В ніколи не залишає ТЗ. ПЗ – рятівник, знаходиться позаду В. При наявності двох поліцейських ТЗ. Перший виконує роль блокування. В другий ТЗ відбувається евакуація пораненого.
3.Заключна частина 5 хв.			
3. 1	Підведення підсумків заняття.	3	Узагальнити результати заняття та вказати на помилки, обговорити їх.
3. 2	Завдання на самопідготовку.	2	Узагальнити алгоритм дій при евакуації постраждалих у транспортний засіб.

Тема 2: «Тактика дій поліцейського на місцевості».

Практичне заняття 2.5: «Підхід до будівлі та її зовнішній огляд».

Навчальна мета заняття: формування у поліцейських навичок щодо правильних дій під час зовнішнього обшуку будівлі.

Час проведення: 2 години

Місце проведення: відкрита місцевість біля будівлі територія ХНУВС

Навчальні питання:

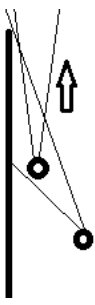
1. Підхід до будівлі, пересування біля будівель.
2. Блокування злочинця.

Література:

1. [Конституція України від 28.06.1996 року з останніми змінами](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80)//Електронна версія
2. Закон України «Про Національну поліцію» від 02.07.2015 № 580-VIII з останніми змінами. Електронна версія
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19>
3. Кодекс України про адміністративні правопорушення [№ 2747-VIII з останніми змінами від 06.06.2019](#) року. Електронна версія
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-19>
4. Дисциплінарний статут Національної поліції України від 15.03.2018 року № 2337-VIII. Електронна версія
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2337-19>
5. Постанова Кабінету Міністрів України Про однострій поліцейських № 823 від 30.09.2015 року з останніми змінами.
6. Тактична та тактико-спеціальна підготовка працівників Національної поліції України: навч. посіб. / Я.Г. Бондаренко, О.Ю. Прокопенко, Д.В. Сергієнко, В.О. Кущенко. – Харків: Харк. нац. ун-т внутр. справ, 2017. – 308 с.
7. Безпека життєдіяльності : навч. посіб. для працівників поліції / О.Ю.Прокопенко, І.В. Власенко, М.Ю. Крепакова, МВС України, Харк. нац. ун-т внутр. справ. Харків : ХНУВС, 2017. – 364 с.

1. Поясне спорядження поліцейського із спецзасобами – на кожного.
2. Макети зброї – на кожного.
3. Радіостанція – 4 шт.

№	Зміст	Час (хв.)	Організаційно-методичні вказівки
1. Підготовча частина 5 хв.			
1	Шикування, перевірка особового складу, доведення мети та задач заняття, проведення інструктажу про заходи особистої безпеки при проведенні заняття.	5	Звернути увагу на дисципліну шикування, форму одягу курсантів.
2. Основна частина 70 хв.			
2.1.	Тактичне пересування: а) крок перекатом, беззвучний крок (ліва нога паралельно напрямку пересування з перекатом по ступні, права	25	Група вишикувана біля будівлі у 2 шеренги. Акцентується увага на дотриманні заходів особистої безпеки. Вправи виконувати потоком,

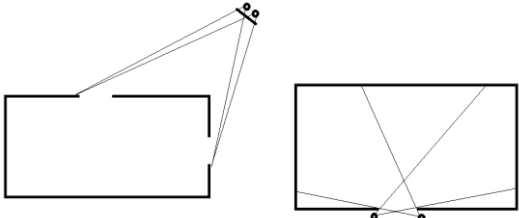
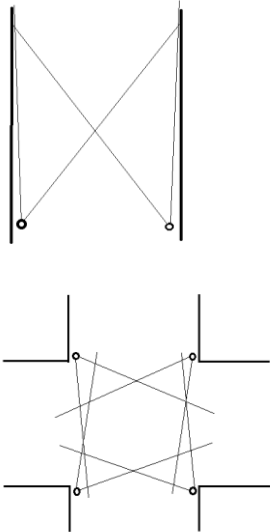
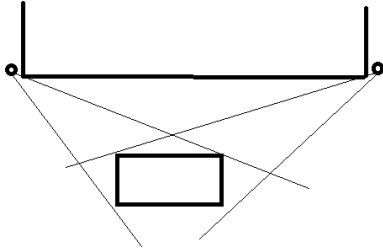
	нога перпендикулярно напрямку пересування з перекатом по ступні); б) коридорний крок (приставними кроками по зігзагу, зліва на право), в) крок по сходам (пересування напівбоком, повною ступнею, ноги не перехрещуються), г) крок у темряві (ноги високо піднімаються, крок з носка на п'ятку).		інтервал 3 кроки.
2.2.	Огляд вікон та дверей.	5	Виконувати потоком, інтервал 5 кроків. Звернути увагу на прихованість своїх дій.
2.3.	Підхід до будівлі, пересування біля будівель Рух за маршрутом із дотриманням заходів безпеки. 	35	Група ділиться на двійки. Виконувати потоком, інтервал 5 кроків. Основні принципи: <ul style="list-style-type: none"> - перед рухом оцінити обстановку та доповісти диспетчеру про свої дії; - перший номер рухається біля стіни і дивиться попереду на місце можливого виходу правопорушника; - другий номер рухається позаду, подалі від стіни, сектор огляду вперед-вгору; - перед вікном пригнутися і пройти нижче; - підвальні вікна переступати.
1. Заключна частина 5 хв.			
3.1.	Підведення підсумків заняття.	3	Узагальнити результати заняття та вказати на помилки, обговорити їх.
3.2.	Завдання на самопідготовку.	2	Відпрацювання кроку перекатом.

Тема 2: «Тактика дій поліцейського на місцевості».

Практичне заняття 2.5: «Підхід до будівлі та її зовнішній огляд».

№	Зміст	Час (хв.)	Організаційно-методичні вказівки
1. Підготовча частина 5 хв.			
1.	Шикування, перевірка особового складу, доведення мети та задач заняття,	5	Звернути увагу на дисципліну шикування, форму одягу курсантів.

	проведення інструктажу про заходи особистої безпеки при проведенні заняття.											
2. Основна частина 75 хв.												
2.1	Пересування малих оперативних груп зі зміною напрямку пересування та діями під час нападу: а) лінія; б) колона; в) клин; г) ромб; д) змійка.	30	<table><tr><td>Лінія</td><td>Колона</td></tr><tr><td></td><td></td></tr><tr><td>Клин</td><td>Ромб</td></tr><tr><td rowspan="2"></td><td>Змійка</td></tr><tr><td></td></tr></table> <p>Група вишикувана пошередножно по 10 чоловік. Звернути увагу на взаємодію, дотриманню шикування, контролю свого сектору.</p>	Лінія	Колона			Клин	Ромб		Змійка	
Лінія	Колона											
Клин	Ромб											
	Змійка											
2.2	Ступеневе пересування груп: а) на відкритій місцевості; б) від укриття до укриття.	15	<table><tr><td>Одноосі не</td><td>Групове</td></tr><tr><td></td><td></td></tr></table> <p>Звернути увагу на взаємодію, контролю свого сектору (прикриття).</p>	Одноосі не	Групове							
Одноосі не	Групове											
2.3	Блокування злочинця Блокування будівлі, приміщення: <ul style="list-style-type: none">- одним патрульним;- двома патрульними;- з використанням укриття.	10	<p>Виконувати потоком. Звернути увагу на заходи особистої безпеки (не знаходитися навпроти дверей, демаскувати себе, знаходитися на одній лінії).</p>									

			
2. 4	Блокування вулиці, площі: а) 2 патрульних; б) 4 патрульних. 	7	Звернути увагу на контроль сектору. Виконувати потоком, інтервал 10 м. Акцентується увага на те, що також застосовується блокування за рахунок шикування <u>ланцюга</u> . <ul style="list-style-type: none"> • рідкі – інтервал між патрульними більше 2 метрів; • нормальні - інтервал 1 - 2 метри; • посилені - інтервал менше 1 метра.
2. 5	Блокування автомобілю: а) з використанням укриття; б) автомобілями.	8	Звернути увагу на утримання сектору, розміщення патрульних.
3.Заключна частина 5 хв.			
3. 1	Підведення підсумків заняття.	3	Узагальнити результати заняття та вказати на помилки, обговорити їх.
3. 2	Завдання на самопідготовку.	2	Відпрацювання вербальних сигналів.

Тема 3: «Тактика дій поліцейського у будівлі».

Практичне заняття 3.1: «Пересування у будівлі при виконанні службових завдань за викликом».

Навчальна мета заняття: Набуття поліцейськими навичок під час дій у будівлі при виконанні службових завдань за викликом.

Час

2 години

проведення:

Місце

навчальна аудиторія або тактична будівля

проведення:

Навчальні питання:

1. Вхід у будівлю.
2. Пересування по коридорах.

Література:

1. Конституція України від 28.06.1996 року з останніми змінами//Електронна версія
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>
2. Закон України «Про Національну поліцію» від 02.07.2015 № 580-VIII з останніми змінами. Електронна версія
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19>
3. Кодекс України про адміністративні правопорушення № 2747-VIII з останніми змінами від 06.06.2019 року. Електронна версія
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-19>
4. Дисциплінарний статут Національної поліції України від 15.03.2018 року № 2337-VIII. Електронна версія
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2337-19>
5. Постанова Кабінету Міністрів України Про однострій поліцейських № 823 від 30.09.2015 року з останніми змінами.
6. Тактична та тактико-спеціальна підготовка працівників Національної поліції України: навч. посіб. / Я.Г. Бондаренко, О.Ю. Прокопенко, Д.В. Сергієнко, В.О. Кущенко. – Харків: Харк. нац. ун-т внутр. справ, 2017. – 308 с.
7. Безпека життєдіяльності : навч. посіб. для працівників поліції / О.Ю.Прокопенко, І.В. Власенко, М.Ю. Крепакова, МВС України, Харк. нац. ун-т внутр. справ. Харків : ХНУВС, 2017. – 364 с.

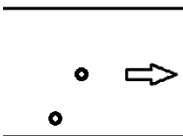
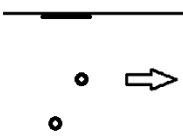
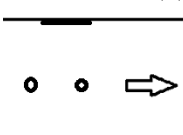
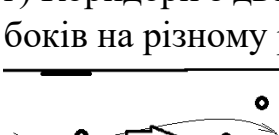
Матеріальне забезпечення:

1. Поясне спорядження поліцейського із спецзасобами.
2. Макети зброї.

План проведення заняття

№№	Зміст	Час(хв).	Методичні вказівки
1	2	3	4
1.	Підготовча частина – 5 хв.		
1.1	Організація курсантів: - шикування; - рапорт; - привітання особового складу; - огляд зовнішнього вигляду;	5 хв.	Група вишикувана в двохшереножному строю. Доповідь командира групи, привітання викладача.

	<ul style="list-style-type: none"> - доведення теми, мети та навчальних питань заняття; - доведення особливостей проведення заняття. 		Для перевірки особового складу використовується навчальний журнал групи. Під час огляду зовнішнього вигляду звернути увагу на стан форми, взуття, а також самопочуття курсантів.
2.	Основна частина – 70 хв.		
2.1.	<p>Вхід у будівлю. Відчинення дверей. Особливості виконання:</p> <ul style="list-style-type: none"> - не знаходяться навпроти дверей; - обидва поліцейських не знаходяться на однієї лінії; - відчинення дверної ручки відбувається ребром долоні вільної руки; - після відчинення дверей відразу оглядається сектор; - передбачити можливість утримання людей, які бажають втекти через двері. <p>Відпрацьовується відчинення дверей та прохід у коридор. Після відчинення поліцейські не знаходяться на однієї лінії (один зліва, другий справа) на тлі дверей та не зупиняються у дверях. Важливо! Дверні отвори пересікають швидко.</p>	10 хв.	Група поділяється на двійки. Кожна двійка відпрацьовує дії окремо, з усуненням недоліків. Викладач призначає старшого групи, надалі роль старшого, за наказом викладача, грає кожний курсант.
2.2.	<p>Пересування по коридорах. Тактика проходження двійкою коридорів. а) Коридори без дверей</p>	45 хв.	Група поділяється на двійки. Кожна двійка відпрацьовує дії окремо, з усуненням недоліків.

	 <p>Пересування відбувається уступом вліво або вправо, посередині коридору.</p> <p>б) Коридори з дверима з одного боку</p> <p>Пересування відбувається уступом від дверей, біля стіни, де відсутні двері.</p> <p>в) Коридори з дверима з двох боків на одному рівні</p> <p>Пересування відбувається у колоні по середині коридору, відстань між поліцейськими незначно збільшується.</p> <p>г) Коридори з дверима з двох боків на різному рівні</p> <p>Пересування відбувається уступом від дверей з незначним наближенням до стіни, де навпроти дверей відсутні.</p>		Викладач призначає старшого групи, надалі роль старшого, за наказом викладача, грає кожний курсант.
2.2.1	<p>Пересування по коридорах при наявності громадян.</p> <p>Відпрацьовуються дії поліцейських при пересуванні громадян на зустріч та при наздогнанні ззаду.</p> <p>Особливості:</p> <ul style="list-style-type: none"> - до громадян 	15 хв.	Група поділяється на трійки. Кожна двійка відпрацьовує дії окремо, з усуненням недоліків, один грає роль громадянина. Викладач призначає старшого групи, надалі роль

2. Закон України «Про Національну поліцію» від 02.07.2015 № 580-VIII з останніми змінами. Електронна версія
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19>
3. Кодекс України про адміністративні правопорушення № 2747-VIII з останніми змінами від 06.06.2019 року. Електронна версія
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-19>
4. Дисциплінарний статут Національної поліції України від 15.03.2018 року № 2337-VIII. Електронна версія
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2337-19>
5. Постанова Кабінету Міністрів України Про однострій поліцейських № 823 від 30.09.2015 року з останніми змінами.
6. Тактична та тактико-спеціальна підготовка працівників Національної поліції України: навч. посіб. / Я.Г. Бондаренко, О.Ю. Прокопенко, Д.В. Сергієнко, В.О. Куценко. – Харків: Харк. нац. ун-т внутр. справ, 2017. – 308 с.
7. Безпека життєдіяльності : навч. посіб. для працівників поліції / О.Ю.Прокопенко, І.В. Власенко, М.Ю. Крепакова, МВС України, Харк. нац. ун-т внутр. справ. Харків : ХНУВС, 2017. – 364 с.

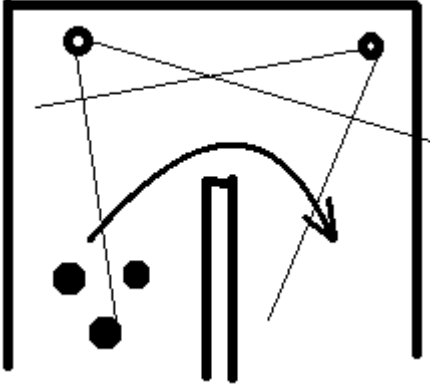
Матеріальне забезпечення:

1. Поясне спорядження поліцейського із спецзасобами.
2. Макети зброї.

План проведення заняття

№№	Зміст	Час(хв).	Методичні вказівки
1	2	3	4
1.	Підготовча частина – 5 хв.		
1.1	Організація курсантів: - шикування; - рапорт; - привітання особового складу; - огляд зовнішнього вигляду; - доведення теми, мети та навчальних питань заняття; - доведення особливостей проведення заняття.	5 хв.	Група вишикувана в двохшереножному строю. Доповідь командира групи, привітання викладача. Для перевірки особового складу використовується навчальний журнал групи. Під час огляду зовнішнього вигляду звернути увагу на стан форми, взуття, а також самопочуття курсантів.
2.	Основна частина – 70 хв.		
2.1.	Підготовча вправа. Викладач показує техніку	10 хв.	Група шикується на міжповерховому

	<p>безпечного пересування по сходам.</p> <p>Після команди кожен рухається вгору по сходам та вниз.</p> <p>Особливості:</p> <ul style="list-style-type: none"> - положення ніг при пересуванні на гору та вниз по сходах; - центр маси між стопами ніг; - положення рук; - огляд напрямку пересування. 		<p>майданчику у колону по одному. По команді викладача рухається в гору потім вниз по сходах.</p>
2.2.1	<p>Відпрацьовується підйом та спуск по сходам уступом.</p> <p>Перший поліцейський біля стіни (спостерігає вперед - догори), другий на 2 -3 сходи позаду та ближче до середини сходів.</p>	20 хв.	<p>Група поділяється на двійки. Кожна двійка відпрацьовує дії окремо, з усуненням недоліків. Викладач призначає старшого групи, надалі роль старшого, за наказом викладача, грає кожний курсант.</p>
2.2.2	<p>Відпрацьовуються дії поліцейських при пересуванні громадян на зустріч та при наздогнанні ззаду.</p> 	30 хв.	<p>Група поділяється на трійки. Кожна двійка відпрацьовує дії окремо, з усуненням недоліків, один грає роль громадянина. Викладач призначає старшого групи, надалі роль старшого, за наказом викладача, грає кожний курсант.</p>
2.2.3	<p>При наявності великої кількості людей, які рухаються по сходам, доцільно пропустити їх, залишаючись на міжповерхових майданчиках.</p>	5 хв.	<p>Два поліцейських знаходяться на міжповерховому майданчику. Викладач імітує групу громадян, які рухаються.</p>

			Відпрацьовується тактика поліцейських проходження групи громадян.
2.2.4	При наявності скупчення людей на міжповерхових майданчиках, їх прохід поліцейськими відбувається по одному.	5 хв.	Викладач розміщує групу громадян, які знаходяться на міжповерховому майданчику. Обидва викладача показують прохід по міжповерховому майданчику.
3.	Заклучна частина – 5 хв.		
3.1.	Шикування, підведення підсумків.	5 хв.	Узагальнити результати заняття. Під час підведення підсумків вказати конкретні помилки, відмітити кращих курсантів.
3.2.	Завдання на самопідготовку.		1. Безпечне пересування по сходам.

Тема 3: «Тактика дій поліцейського у будівлі».

Практичне заняття 3.2: Внутрішній огляд будівлі у пошукових заходах та у режимі «активного стрільця».

Навчальна мета заняття: Набуття поліцейськими навичок під час дій у пошукових заходах в умовах можливого вогневого контакту у будівлі.

Час проведення: 4 години

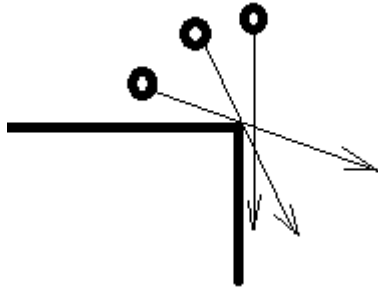
Місце проведення: навчальна аудиторія або тактична будівля

1. Тактика обходу рогу.
2. Обхід дверних отворів.
3. Прохід дверного отвору.

1. Конституція України від 28.06.1996 року з останніми змінами//Електронна версія <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>
2. Закон України «Про Національну поліцію» від 02.07.2015 № 580-VIII з останніми змінами. Електронна версія <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19>
3. Кодекс України про адміністративні правопорушення № 2747-VIII з останніми змінами від 06.06.2019 року. Електронна версія <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-19>
4. Дисциплінарний статут Національної поліції України від 15.03.2018 року № 2337-VIII. Електронна версія <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2337-19>
5. Постанова Кабінету Міністрів України Про однострій поліцейських № 823 від 30.09.2015 року з останніми змінами.
6. Тактична та тактико-спеціальна підготовка працівників Національної поліції України: навч. посіб. / Я.Г. Бондаренко, О.Ю. Прокопенко, Д.В. Сергієнко, В.О. Кущенко. – Харків: Харк. нац. ун-т внутр. справ, 2017. – 308 с.
7. Безпека життєдіяльності : навч. посіб. для працівників поліції / О.Ю.Прокопенко, І.В. Власенко, М.Ю. Крепакова, МВС України, Харк. нац. ун-т внутр. справ. Харків : ХНУВС, 2017. – 364 с.

1. Поясне спорядження поліцейського із спецзасобами.
2. Макети зброї.

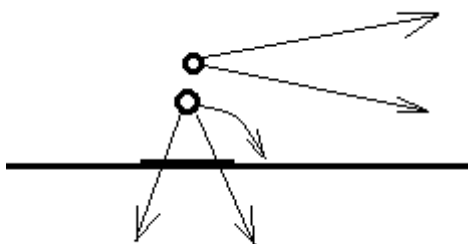
№№	Зміст	Час(хв).	Методичні вказівки
1	2	3	4
1.	Підготовча частина – 5 хв.		
1.1	Організація курсантів: - шикування; - рапорт;	5 хв.	Група вишикувана в двохшереножному строю.

	<ul style="list-style-type: none"> - привітання особового складу; - огляд зовнішнього вигляду; - доведення теми, мети та навчальних питань заняття; - доведення особливостей проведення заняття. 		<p>Доповідь командира групи, привітання викладача.</p> <p>Для перевірки особового складу використовується навчальний журнал групи.</p> <p>Під час огляду зовнішнього вигляду звернути увагу на стан форми, взуття, а також самопочуття курсантів.</p>
2.	Основна частина – 150 хв.		
2.1.	<p>На занятті відпрацьовуються підготовчі тактичні дії при пересуванні у будівлі.</p> <p>Тактика обходу рогу.</p> <p>Викладач показує тактику обходу рогу («нарізання пирога», «гортання сектору»), вказує на особливості цього способу та основні елементи.</p> <p>Основні недоліки:</p> <ul style="list-style-type: none"> - видна голова без зброї; - перша видна нога; - перша видна рука; - перше видне плече. 	40 хв.	<p>Група шикується у дві шеренги, набирається інтервал 1 – 2 метри.</p> <p>По команді викладача курсанти другої шеренги починають обходити курсантів першої шеренги (за командою зліва або справа).</p> <p>Опрацьовується принцип «очі – зброя – ціль на одній лінії».</p> <p>Після опрацювання даного способу та усунення недоліків, курсанти міняються ролями.</p> <p>Після підготовчої вправи. Група шикується у колону по одному біля стіни і по команді по одному обминають ріг.</p> <p>Викладач знаходиться з іншої сторони рогу та контролює техніку</p>

			виконання вправи.
2.2.	<p>Обхід дверних отворів</p> <p>Викладачі показують тактику обходу дверних отворів групою, до складу якої входить два поліцейських, вказує на особливості цього способу та основні елементи.</p> <p>Одним поліцейським</p> <p>Після перевірки дверей перший поліцейський подає команду «До переходу дверного отвору готовий?», другий відповідає «Готовий». Перший дає команду «Рух». Другий поліцейський починає обходити отвір, зброя направлена у напрямку дверей, фронтальною частиною бронежилета до дверей. Після переходу дверного отвору, на останньому кроці до стіни, другий поліцейський дає команду «Рух», після чого переводить зброю через низ і фіксує сектор напрямку руху. Після отримання команди перший поліцейський починає обхід дверного отвору, зброя направлена у напрямку дверей. Після переходу дверного отвору перший поліцейський стає за спиною у другого та прикриває його тил і дає команду «Рух». Після цієї команди обидва поліцейських пересувається біля стіни.</p> <p>Основні недоліки:</p>	30 хв.	Група поділяється на двійки. Кожна двійка відпрацьовує дії окремо, з усуненням недоліків.

- направлення зброї в себе або у напарника;
- пересування без команд;
- не дотримання свої секторів;
- порушення принципу «очі – зброя – ціль на одній лінії»;
- не послідовна дія поліцейських.

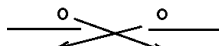
Двома поліцейськими

Після перевірки дверей перший поліцейських подає команду «До переходу дверного отвору разом готовий?», другий відповідає «Готовий». Перший дає команду «Рух». Обидва поліцейських починають обхід дверного отвору, перший направляє зброю у напрямку дверей, другий у напрямку руху. Перший повернений фронтальною частиною бронежилета до дверей другий захищається від можливого ведення вогню з боку дверей.

Основні недоліки:

- направлення зброї в себе або у напарника;
- пересування без команд;
- пересування поліцейських окремо один від одного;
- не дотримання свої секторів;

	<ul style="list-style-type: none"> - порушення принципу «очі – зброя – ціль на одній лінії»; - один з поліцейських зупиняється. 		
2.3	<p>Прохід дверного отвору. Вхід «Гаком».</p> <p>Старший дає команду «Рух» і обидва «нарізають пиріг» до можливості оглянути центральну частину приміщення і обидва подають команду «Центр. Чисто». Старший дає команду «Вхід гаком. Готовий?» і після отримання відповіді про готовність, дає команду рух «Рух», обидва «нарізають пиріг», при цьому змінюють сектор на протилежний і стають спинами один до одного, ноги обох через лінію дверного отвору не переступають. Старший дає команду «До огляду кутів. Готовий?» і після отримання відповіді про готовність, дає команду «Рух». Швидко і одночасно оглядають кути, обидва подають команду «Чисто». Старший дає команду «Вхід», обидва рухаються у своїх секторах. Вхід «Ножицями».</p> <p>Старший дає команду «Вхід ножицями. Готовий?» і після отримання відповіді про готовність, жестом показує напарнику йти на нижній рівень, дає команду рух «Рух». Утримуючи напарника вільною рукою за шию, зброя обох поліцейських напрямом не змінює.</p>	70 хв.	<p>Група поділяється на двійки, які розташовується по обидва боки від дверей і відпрацьовує вхід у приміщення. Після відчинення дверей, обидва поліцейських оглядають сектора та подають команду «Сектор. Чисто».</p>

	<p>Стають спиною один до одного, ноги обох через лінію дверного отвору не переступають. Старший дає команду «До огляду кутів. Готовий?» і після отримання відповіді про готовність, дає команду «Рух». Швидко і одночасно оглядають кути, обидва подають команду «Чисто». Старший дає команду «Вхід», обидва рухаються у своїх секторах. Вхід комбінованим способом.</p> <p>Динамічний вхід. Перший поліцейський при вході змінює напрямок зброї, а другий ні.</p>		
3.	Заключна частина – 5 хв.		
3.1.	Шикування, підведення підсумків.	5 хв.	Узагальнити результати заняття. Під час підведення підсумків вказати конкретні помилки, відмітити кращих курсантів.
3.2.	Завдання на самопідготовку.		<p>3. відпрацювання тактики обходу рогу;</p> <p>4. відпрацювання стійки зі зброєю за принципом «очі – зброя – ціль на одній лінії».</p>

Тема 3: «Тактика дій поліцейського у будівлі».

Практичне заняття 3.2: Внутрішній огляд будівлі у пошукових заходах та у режимі «активного стрільця».

Навчальна Набуття поліцейськими навичок під час дій у пошукових

мета заняття: заходах в умовах можливого вогневого контакту у будівлі.

Час 4 години

проведення:

Місце навчальна аудиторія або тактична будівля

проведення:

Навчальні питання:

1. Тактика пересування у коридорах у пошукових заходах у складі групи.

Література:

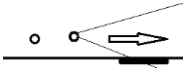
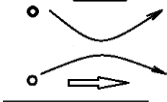
1. Конституція України від 28.06.1996 року з останніми змінами//Електронна версія
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>
2. Закон України «Про Національну поліцію» від 02.07.2015 № 580-VIII з останніми змінами. Електронна версія
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19>
3. Кодекс України про адміністративні правопорушення № 2747-VIII з останніми змінами від 06.06.2019 року. Електронна версія
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-19>
4. Дисциплінарний статут Національної поліції України від 15.03.2018 року № 2337-VIII. Електронна версія
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2337-19>
5. Постанова Кабінету Міністрів України Про однострій поліцейських № 823 від 30.09.2015 року з останніми змінами.
6. Тактична та тактико-спеціальна підготовка працівників Національної поліції України: навч. посіб. / Я.Г. Бондаренко, О.Ю. Прокопенко, Д.В. Сергієнко, В.О. Кущенко. – Харків: Харк. нац. ун-т внутр. справ, 2017. – 308 с.
7. Безпека життєдіяльності : навч. посіб. для працівників поліції / О.Ю.Прокопенко, І.В. Власенко, М.Ю. Крепакова, МВС України, Харк. нац. ун-т внутр. справ. Харків : ХНУВС, 2017. – 364 с.

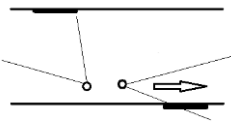
Матеріальне забезпечення:

1. Поясне спорядження поліцейського із спецзасобами.
2. Макети зброї.

План проведення заняття

№№	Зміст	Час(хв).	Методичні вказівки
1	2	3	4

1.	Підготовча частина – 5 хв.		
1.1	<p>Організація курсантів:</p> <ul style="list-style-type: none"> - шикування; - рапорт; - привітання особового складу; - огляд зовнішнього вигляду; - доведення теми, мети та навчальних питань заняття; - доведення особливостей проведення заняття. 	5 хв.	<p>Група вишикувана в двохшереножному строю. Доповідь командира групи, привітання викладача.</p> <p>Для перевірки особового складу використовується навчальний журнал групи. Під час огляду зовнішнього вигляду звернути увагу на стан форми, взуття, а також самопочуття курсантів.</p>
2.	Основна частина – 150 хв.		
2.1.	<p>Відпрацьовується порядок пересування двійками.</p> <p>а) коридор без дверей</p> <p>Обхід дверних отворів відбувається одним або двома поліцейськими за командою викладача.</p> <p>Перший перевіряє двері, якщо вони зачинені, група пересувається далі по коридору.</p> <p>б) коридор з дверми з одного боку</p> <p>в) коридор з дверима по різні боки на одному рівні</p> <p>Пересування по коридору з дверима по різні боки на одному рівні відбуваються по команді старшого «До проходу дверей</p>	150 хв.	<p>Група поділяється на двійки. Кожна двійка відпрацьовує дії окремо, з усуненням недоліків.</p> <p>Викладач призначає старшого групи, надалі роль старшого, за наказом викладача, грає кожний курсант.</p>

	<p>готовий», другий поліцейський відповідає «Готовий». Старший дає команду «Рух». Починається одночасний обхід обох дверей, поліцейські стають спина до спини. Після проходження дверей, зброя обох поліцейських направляється у бік напрямку руху.</p> <p>г) коридор з дверима по різні боки не на одному рівні</p> <p>Пересування по коридору з дверима по різні боки не на одному рівні відбувається у колону біля стіни. Після перевірки перших дверей, старший дає команду «До руху до іншої стіни готовий», другий поліцейський відповідає готовий. Старший подає команду «Рух», обидва поліцейські спина до спини пересуваються до іншої стіни і підходять до других дверей для перевірки.</p>		
3.	Заклучна частина – 5 хв.		
3.1.	Шикування, підведення підсумків.	5 хв.	Узагальнити результати заняття. Під час підведення підсумків вказати конкретні помилки, відмітити кращих курсантів.
3.2.	Завдання на самопідготовку.		<ol style="list-style-type: none"> 1. відпрацювання тактики обходу рогу; 2. відпрацювання стійкі зі зброєю за принципом

			«очі – зброя – ціль на одній лінії».
--	--	--	--

Тема 3: «Тактика дій поліцейського у будівлі».

Практичне заняття 3.2: Внутрішній огляд будівлі у пошукових заходах та у режимі «активного стрільця».

Навчальна мета заняття: Набуття поліцейськими навичок під час дій у пошукових заходах в умовах можливого вогневого контакту у будівлі.

Час проведення: 4 години

Місце проведення:

навчальна аудиторія або тактична будівля

Навчальні питання:

1. Тактика пересування у коридорах у пошукових заходах у складі групи.
2. Тактика пересування у коридорах у режимі «активного стрільця».

Література:

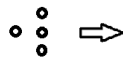
1. Конституція України від 28.06.1996 року з останніми змінами//Електронна версія
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>
2. Закон України «Про Національну поліцію» від 02.07.2015 № 580-VIII з останніми змінами. Електронна версія
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19>
3. Кодекс України про адміністративні правопорушення № 2747-VIII з останніми змінами від 06.06.2019 року. Електронна версія
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-19>
4. Дисциплінарний статут Національної поліції України від 15.03.2018 року № 2337-VIII. Електронна версія
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2337-19>
5. Постанова Кабінету Міністрів України Про однострій поліцейських № 823 від 30.09.2015 року з останніми змінами.
6. Тактична та тактико-спеціальна підготовка працівників Національної поліції України: навч. посіб. / Я.Г. Бондаренко, О.Ю. Прокопенко, Д.В. Сергієнко, В.О. Кущенко. – Харків: Харк. нац. ун-т внутр. справ, 2017. – 308 с.

7. Безпека життєдіяльності : навч. посіб. для працівників поліції /
О.Ю.Прокопенко, І.В. Власенко, М.Ю. Крепакова, МВС України,
Харк. нац. ун-т внутр. справ. Харків : ХНУВС, 2017. – 364 с.

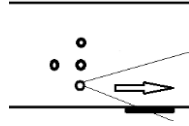
Матеріальне забезпечення:

1. Поясне спорядження поліцейського із спецзасобами.
2. Макети зброї.

План проведення заняття

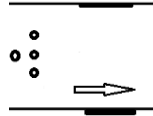
№№	Зміст	Час(хв).	Методичні вказівки
1	2	3	4
1.	Підготовча частина – 5 хв.		
1.1	Організація курсантів: - шикування; - рапорт; - привітання особового складу; - огляд зовнішнього вигляду; - доведення теми, мети та навчальних питань заняття; - доведення особливостей проведення заняття.	5 хв.	Група вишикувана в двохшереножному строю. Доповідь командира групи, привітання викладача. Для перевірки особового складу використовується навчальний журнал групи. Під час огляду зовнішнього вигляду звернути увагу на стан форми, взуття, а також самопочуття курсантів.
2.	Основна частина – 150 хв.		
2.1.	Тактика пересування у коридорах у пошукових заходах у складі групи. Порядок пересування четвірками (Т-подібне шикування). а) коридор без дверей Пересування по коридору без дверей відбувається за командою старшого «Рух», напрямом зброї кожного поліцейського не змінюється. Наступні пересування відбувається зі зміною секторів з урахуванням можливого	100 хв.	Група поділяється на четвірки. Кожна четвірка відпрацьовує дії окремо, з усуненням недоліків. Викладач призначає старшого групи, надалі роль старшого, за наказом викладача, грає кожний курсант.

напрямку ведення вогню.
б) коридор з дверми з одного боку

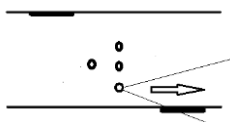

Пересування по коридору з дверима з одного боку відбувається за командою старшого «Рух». За 2 – 3 метри до дверей ближній до них поліцейський дає команду «Група стій. Контроль», після чого він один пересувається до дверей і перевіряє їх. Якщо двері зачинені, він подає команду «Рух» і постійно зброю направляє у бік дверей. Після проходження дверей його зброю направляється у напрямку руху групи.

в) коридор з дверима по різні боки на одному рівні

Пересування по коридору з дверима по різні боки відбувається за командою старшого «Рух». За 2 – 3 метри до дверей ближній до них поліцейський дає команду «Група стій. Контроль», після чого поліцейські з боків направляють зброю на найближчі двері. Він пересувається до дверей і перевіряє їх. Якщо двері зачинені, він подає команду «Рух» і постійно зброю направляє у бік дверей. З іншого боку поліцейський дає команду

	<p>«Група стій». Він пересувається до дверей і перевіряє їх. Якщо двері зачинені, він подає команду «Рух» і постійно зброю направляє у бік дверей. Після проходження дверей зброю направляє у напрямку руху групи.</p> <p>г) коридор з дверима по різні боки не на одному рівні</p> 		
2.2.	<p>Тактика пересування у коридорах у режимі «активного стрільця».</p> <p>Порядок пересування четвірками (Т-подібне шикування).</p> <p>Група швидко пересувається по коридору, шикування не порушується, зброю по фронту направлена у напрямку руху. Під час пересування група гучно дає команди «Поліція», «Припинити стрільбу», «Не рухатися», «Стій».</p> <p>У випадку проходження відкритих, прозорих дверей, та погано освітлених ділянок коридору (ніші, колони, меблі, конструкції) зброю найближчих поліцейських направляє у бік небезпеки.</p> <p>Важливо! Зброю поліцейського, який знаходиться по центру, направляє тільки у бік напрямку пересування групи.</p>	50 хв.	Група поділяється на четвірки. Кожна четвірка відпрацьовує дії окремо, з усуненням недоліків.
3.	Заклучна частина – 5 хв.		
3.1.	Шикування, підведення підсумків.	5 хв.	Узагальнити результати заняття. Під час підведення підсумків

			вказати конкретні помилки, відмітити кращих курсантів.
3.2.	Завдання на самопідготовку.		1. відпрацювання тактики обходу рогу; 2. відпрацювання стійкі зі зброєю за принципом «очі – зброя – ціль на одній лінії».

Тема 3: «Тактика дій поліцейського у будівлі».

Практичне заняття 3.2: Внутрішній огляд будівлі у пошукових заходах та у режимі «активного стрільця».

Навчальна мета заняття: Набуття поліцейськими навичок під час дій у пошукових заходах в умовах можливого вогневого контакту у будівлі.

Час проведення: 4 години

Місце проведення: навчальна аудиторія або тактична будівля

Навчальні питання:

1. Тактика виконання зміни напрямку руху у коридорах у пошукових заходах у складі групи.
2. Тактика виконання зміни напрямку руху у коридорах у режимі «активного стрільця» у складі групи.

Література:

1. [Конституція України від 28.06.1996 року з останніми змінами](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80)//Електронна версія <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>
2. Закон України «Про Національну поліцію» від 02.07.2015 № 580-VIII з останніми змінами. Електронна версія <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19>

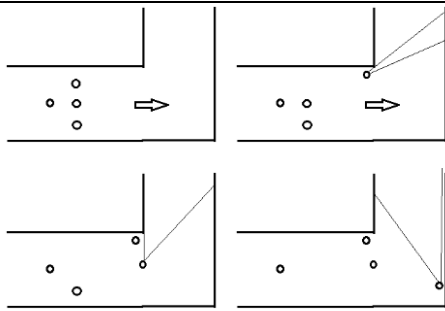
3. Кодекс України про адміністративні правопорушення [№ 2747-VIII з останніми змінами від 06.06.2019 року](#). Електронна версія <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-19>
4. Дисциплінарний статут Національної поліції України від 15.03.2018 року № 2337-VIII. Електронна версія <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2337-19>
5. Постанова Кабінету Міністрів України Про однострій поліцейських № 823 від 30.09.2015 року з останніми змінами.
6. Тактична та тактико-спеціальна підготовка працівників Національної поліції України: навч. посіб. / Я.Г. Бондаренко, О.Ю. Прокопенко, Д.В. Сергієнко, В.О. Кущенко. – Харків: Харк. нац. ун-т внутр. справ, 2017. – 308 с.
7. Безпека життєдіяльності : навч. посіб. для працівників поліції / О.Ю.Прокопенко, І.В. Власенко, М.Ю. Крепакова, МВС України, Харк. нац. ун-т внутр. справ. Харків : ХНУВС, 2017. – 364 с.

Матеріальне забезпечення:

1. Поясне спорядження поліцейського із спецзасобами.
2. Макети зброї.

План проведення заняття

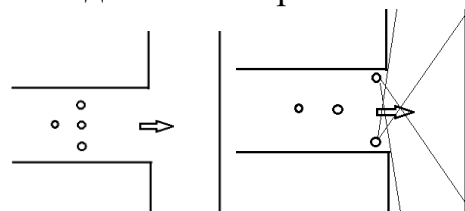
№№	Зміст	Час(хв).	Методичні вказівки
1	2	3	4
1.	Підготовча частина – 5 хв.		
1.1	Організація курсантів: - шикування; - рапорт; - привітання особового складу; - огляд зовнішнього вигляду; - доведення теми, мети та навчальних питань заняття; - доведення особливостей проведення заняття.	5 хв.	Група вишикувана в двохшереножному строю. Доповідь командира групи, привітання викладача. Для перевірки особового складу використовується навчальний журнал групи. Під час огляду зовнішнього вигляду звернути увагу на стан форми, взуття, а також самопочуття курсантів.
2.	Основна частина – 150 хв.		
2.1.	Відпрацьовується порядок пересування четвірками (Т-подібне шикування). Г-подібний поворот	100 хв.	Група поділяється на четвірки. Кожна четвірка відпрацьовує дії окремо, з усуненням недоліків. Викладач призначає

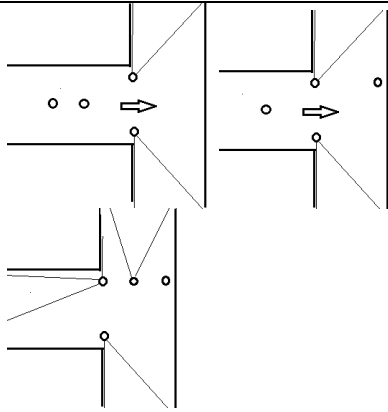
За 3 – 5 метрів старший групи дає команду «Група стоп», «Г-подібний поворот», «Поворот наліво/на право», «Група готова?» і після одержання відповіді про готовність кожного поліцейського групи дає команду «Перший. Рух». Близній до повороту поліцейський рухається до рогу сідає у коліно і дає команду «Рух».

Центральний поліцейський утримує безпечно зброю доходить до першого і виводить зброю у сектор і починає «нарізати пиріг» до лінії стіни і дає команду «Рух». Третій поліцейський утримує безпечно зброю доходить до другого і виводить зброю у сектор і починає «нарізати пиріг» до протилежної стіни і дає команду «Чисто». Старший дає команду «Т-подібне шикування. Група готова?» і після отриманні відповіді про готовність кожного поліцейського групи дає команду «Рух». Група змінила напрямок і рухається далі.

Т-подібний поворот

старшого групи, надалі роль старшого, за наказом викладача, грає кожний курсант.

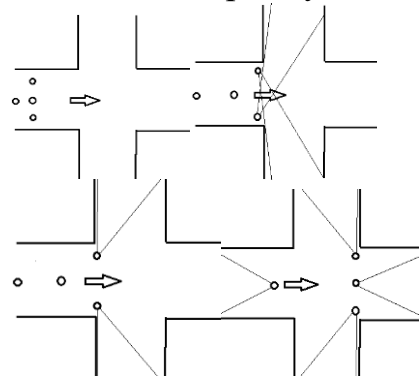

З 5 – 10 метрів старший групи дає команду «Y-подібне шикування. Шикуйсь». За 3 – 5 метрів старший групи дає команду «Група стоп», «Т-подібний поворот», «Поворот наліво/на право», «Група готова?» і після одержання відповіді про готовність кожного поліцейського групи дає команду «Рух». Два крайніх поліцейських починає рухатися, їх зброя направлена на протилежний ріг, приблизно за 1 метр вони зупиняються і дають команду «Готовий». Старший подає команду «Гак. Рух», за цією командою обидва поліцейських біля стін змінюють напрямок зброї на протилежний і кожен дають команду «Готовий». Старший подає команду «Для огляду готові» і після одержання відповіді про готовність кожного поліцейського дає команду «Рух». За цією командою обидва поліцейських біля стіни, стоячі на місці, швидко виглядають за ріг. Якщо нікого не бачать, обидва дають команду «Чисто». Старший подає команду «Наступний. Рух». Центральний поліцейський утримує безпечно

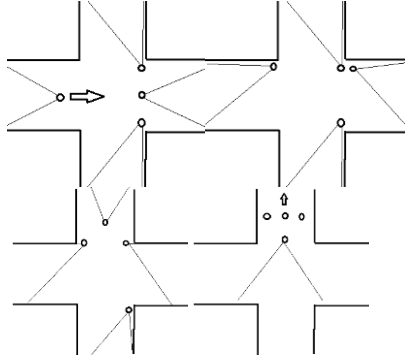
зброю доходить до другого і виводить зброю у сектор і починає «нарізати пиріг» до протилежної стіни і дає команду «Чисто. Рух». Останній поліцейський утримує безпечно зброю встає між двома поліцейськими у певному напрямку і дає команду «Готовий». Старший дає команду «Т-подібне шикування. Група готова?» і після отриманні відповіді про готовність кожного поліцейського групи дає команду «Рух». Група змінила напрямок і рухається далі.

Х-подібний поворот

Без зміни напрямку

З 5 – 10 метрів старший групи дає команду «Y-подібне шикування. Шикуйсь». За 3 – 5 метрів старший групи дає команду «Група стоп», «Т-подібний поворот», «Поворот наліво/на право», «Група готова?» і після одержання відповіді про готовність кожного поліцейського групи дає команду «Рух». Два крайніх поліцейських починає рухатися, їх зброя направлена на протилежний ріг, приблизно за 1 метр вони зупиняються і дають команду

	<p>«Готовий». Старший подає команду «Гак. Рух», за цією командою обидва поліцейських біля стін змінюють напрямок зброї на протилежний і кожний дають команду «Готовий».</p> <p>Старший подає команду «Для огляду готові» і після одержання відповіді про готовність кожного поліцейського дає команду «Рух». За цією командою обидва поліцейських біля стіни, стоячі на місці, швидко виглядають за ріг. Якщо нікого не бачать, обидва дають команду «Чисто».</p> <p>Старший подає команду «Наступний. Рух». Центральний поліцейський стає між першими двома і дає команду «До переходу готові?» і після отримання відповіді про готовність, дає команду «Рух».</p> <p>Три поліцейських одночасно без зміни напрямку зброї переходять перехрестя, зупиняються по команді «Стій». Старший подає команду «Т-подібне шикування готові» і після одержання відповіді про готовність кожного поліцейського групи дає команду «Рух». Група рухається далі.</p> <p>Зі зміною напрямку</p> 		
2.2.	Тактика виконання зміни	50 хв.	Група поділяється на

	<p>напрямку руху у коридорах у режимі «активного стрільця» у складі групи.</p> <p>Порядок пересування четвірками (Т-подібне шикування).</p> <p>Група швидко пересувається по коридору, шикування не порушується, зброя по фронту направлена у напрямку руху. Під час пересування група гучно дає команди «Поліція», «Припинити стрільбу», «Не рухатися», «Стій».</p> <p>Зміна напрямку руху групи відбувається без зупинки способом «Віялом». При чому при зміні напрямку руху групи, утримуються усі сектори 4 поліцейськими.</p>		<p>четвірки. Кожна четвірка відпрацьовує дії окремо, з усуненням недоліків.</p> <p>Викладач призначає старшого групи, надалі роль старшого, за наказом викладача, грає кожний курсант.</p>
3.	Заклучна частина – 5 хв.		
3.1.	Шикування, підведення підсумків.	5 хв.	Узагальнити результати заняття. Під час підведення підсумків вказати конкретні помилки, відмітити кращих курсантів.
3.2.	Завдання на самопідготовку.		<ol style="list-style-type: none"> 1. відпрацювання тактики обходу рогу; 2. відпрацювання стійкі зі зброєю за принципом «очі – зброя – ціль на одній лінії».

Тема 3: «Тактика дій поліцейського у будівлі».

Практичне заняття 3.2: Внутрішній огляд будівлі у пошукових заходах та у режимі «активного стрільця».

Навчальна мета заняття: Набуття поліцейськими навичок під час дій у пошукових заходах в умовах можливого вогневого контакту у будівлі.

Час проведення: 4 години

Місце проведення:

навчальна аудиторія або тактична будівля

Навчальні питання:

1. Тактика пересування по сходах (пошукові заходи) у складі групи.
2. Тактика пересування по сходах у режимі «активного стрільця» у складі групи.

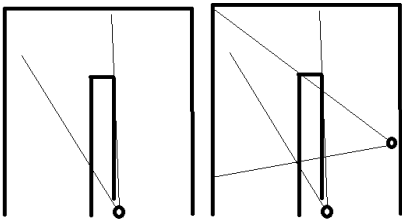
Література:

1. Конституція України від 28.06.1996 року з останніми змінами//Електронна версія
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>
2. Закон України «Про Національну поліцію» від 02.07.2015 № 580-VIII з останніми змінами. Електронна версія
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19>
3. Кодекс України про адміністративні правопорушення № 2747-VIII з останніми змінами від 06.06.2019 року. Електронна версія
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-19>
4. Дисциплінарний статут Національної поліції України від 15.03.2018 року № 2337-VIII. Електронна версія
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2337-19>
5. Постанова Кабінету Міністрів України Про однострій поліцейських № 823 від 30.09.2015 року з останніми змінами.
6. Тактична та тактико-спеціальна підготовка працівників Національної поліції України: навч. посіб. / Я.Г. Бондаренко, О.Ю. Прокопенко, Д.В. Сергієнко, В.О. Кущенко. – Харків: Харк. нац. ун-т внутр. справ, 2017. – 308 с.
7. Безпека життєдіяльності : навч. посіб. для працівників поліції / О.Ю.Прокопенко, І.В. Власенко, М.Ю. Крепакова, МВС України, Харк. нац. ун-т внутр. справ. Харків : ХНУВС, 2017. – 364 с.

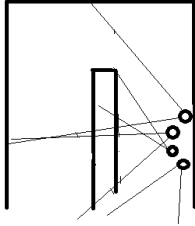
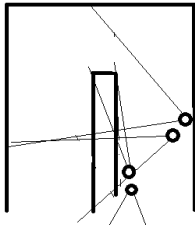
Матеріальне забезпечення:

1. Поясне спорядження поліцейського із спецзасобами.
2. Макети зброї.

План проведення заняття

№№	Зміст	Час(хв).	Методичні вказівки
1	2	3	4
1.	Підготовча частина – 5 хв.		
1.1	<p>Організація курсантів:</p> <ul style="list-style-type: none"> - шикування; - рапорт; - привітання особового складу; - огляд зовнішнього вигляду; - доведення теми, мети та навчальних питань заняття; - доведення особливостей проведення заняття. 	5 хв.	<p>Група вишикувана в двохшереножному строю. Доповідь командира групи, привітання викладача.</p> <p>Для перевірки особового складу використовується навчальний журнал групи. Під час огляду зовнішнього вигляду звернути увагу на стан форми, взуття, а також самопочуття курсантів.</p>
2.	Основна частина – 150 хв.		
2.1.	<p>Підготовча вправа.</p> <p>Викладач дає команди у різній послідовності 1, 2 або 3. По цим командам курсанти повинні направити зброю у певну точку сходинок на горі. 1-а точка – нижня частина сходинок, 2-а точка – середня частина сходинок, 3-я точка – верхня частина сходинок.</p> <p>При спуску у них контролюється тільки одна точка.</p>	5 хв.	<p>Група шикується у колону по одному на сходовому майданчику. Після команди викладача «Рух», перший курсант починає йти в гору по сходинах, решта рухається з інтервалом дві сходинки.</p>
2.2.1	<p>Відпрацьовуються пересування по міжповерхових сходах в гору и до низу.</p> <p>Пересування двійкою.</p> <p>Порядок пересування двійками (спосіб «Човником»).</p> 	25 хв.	<p>Група поділяється на двійки. Кожна двійка відпрацьовує дії окремо, з усуненням недоліків.</p> <p>Викладач призначає старшого групи, надалі роль старшого, за наказом викладача, грає кожний курсант.</p>

			
2.2.2	<p>Пересування четвіркою.</p> <p>Пересування відбувається способом «Човником». Попереду 2 поліцейських ділять навіпіл сходовий марш, а при дверей утримують напрямки вперед і догори. Два поліцейських позаду утримують напрямки назад і вниз.</p> <p>Пересування відбувається з урахуванням дверей на поверхових та між поверхових майданчиків.</p>	45 хв.	<p>Група поділяється на четвірки. Кожна четвірка відпрацьовує дії окремо, з усуненням недоліків. Викладач призначає старшого групи, надалі роль старшого, за наказом викладача, грає кожний курсант.</p>
2.3.1	<p>Тактика пересування по сходах у режимі «активного стрільця» у складі групи.</p> <p>Пересування двійкою.</p> <p>Порядок пересування двійками.</p> <p>Пересування відбувається без зупинки, біля стіни. Два</p>	40 хв.	<p>Група поділяється на двійки. Кожна двійка відпрацьовує дії окремо, з усуненням недоліків. Викладач призначає старшого групи, надалі роль старшого, за наказом викладача, грає кожний курсант.</p>

	поліцейських ділять навпіл сходовий марш.		
2.3.2	<p>Пересування четвіркою. Порядок пересування четвірками. Пересування групи відбувається без зупинки і без порушення шикування.</p> <p>1 спосіб Використовується при великій ширині сходинок.</p> <p>Два перших поліцейських ділять навпіл сходовий марш, а два останні утримують напрямки вниз та назад.</p> <p>2 спосіб Використовується при вузьких сходах.</p> <p>Два перших поліцейських ділять навпіл сходовий марш, третій утримує між поверховий простір в горі, а останній утримує тил.</p>	35 хв.	<p>Група поділяється на четвірки. Кожна четвірка відпрацьовує дії окремо, з усуненням недоліків.</p> <p>Викладач призначає старшого групи, надалі роль старшого, за наказом викладача, грає кожний курсант.</p>
3.	Заклучна частина – 5 хв.		
3.1.	Шикування, підведення підсумків.	5 хв.	<p>Узагальнити результати заняття. Під час підведення підсумків вказати конкретні помилки, відмітити кращих курсантів.</p>
3.2.	Завдання на самопідготовку.		<p>1. відпрацювання тактики обходу рогу;</p>

			2. відпрацювання стійкі зі зброєю за принципом «очі – зброя – ціль на одній лінії».
--	--	--	---

Тема № 13: «Безпека дорожнього руху»

Тема практичного заняття: «Актуальність підвищення рівня безпеки дорожнього руху в Україні. Основні поняття безпеки дорожнього руху. Складові безпеки дорожнього руху»

Навчальна мета заняття:

- сформувати у курсантів розуміння понять які стосуються безпеки дорожнього руху та правильного їх відображення на тренувальному стенді.

Кількість годин: 2 години

Місце проведення: навчальна аудиторія, навчальний полігон.

Навчальні питання:

3. Поняття «безпечних дорожніх факторів». Окремі види.
4. Порухшення правил дорожнього руху та їх наслідки.

Література:

1. [Конституція України від 28.06.1996 року з останніми змінами //](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80) Електронна версія <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>
2. Закон України «Про Національну поліцію». Відомості Верховної Ради (ВВР), 2015, № 40-41, ст.379. {Із змінами, внесеними згідно із Законами № 160-IX від 03.10.2019, ВВР, 2019, № 47, ст.313}. Електронна версія <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19>
3. Закон України «Про дорожній рух». Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1993, № 31, ст.338. {Із змінами, внесеними згідно із Законами № 2754-VIII від 11.07.2019, ВВР, 2019, № 32,

ст.125}. Електронна версія

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3353-12>

4. Порядок підготовки, перепідготовки і підвищення кваліфікації водіїв транспортних засобів, затверджений Постановою Кабінету Міністрів України від 20.05.2009 № 487. Електронна версія <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/487-2009-%D0%BF>
5. Порядок державної акредитації закладів, що проводять підготовку, перепідготовку і підвищення кваліфікації водіїв транспортних засобів та атестації їх спеціалістів. Затверджений Постановою Кабінету Міністрів України від 20.05.2009 № 490. Електронна версія <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/490-2009-%D0%BF>

Матеріальне -технічне забезпечення занять:

1. Фліпчарт- 1 шт.
2. Навчальні моделі автомобілів.
3. Схеми перехресть.

План проведення заняття:

№	Зміст	Час (хв.)	Організаційно-методичні вказівки
Підготовча частина 10хв.			
1.	Організація курсантів: <ul style="list-style-type: none">- шикування;- рапорт;- привітання особового складу;- перевірка особового складу;- огляд зовнішнього вигляду;- проведення інструктажу про заходи особистої безпеки при проведенні заняття.- доведення теми, мети та навчальних питань заняття.	10	Звернути увагу на дисципліну шикування, форму одягу курсантів.
Основна частина 65хв.			

<p>2. 1</p>	<p>Поняття «безпечних дорожніх факторів». Окремі види: Безпечна дистанція - відстань до транспортного засобу, що рухається попереду по тій самій смузі, яка у разі його раптового гальмування або зупинки дасть можливість водієві транспортного засобу, що рухається позаду, запобігти зіткненню без здійснення будь-якого маневру. Безпечна швидкість - швидкість, за якої водій має змогу безпечно керувати транспортним засобом та контролювати його рух у конкретних дорожніх умовах. Безпечний інтервал - відстань між боковими частинами транспортних засобів, щорухаються, або між ними та іншими об'єктами, за якої гарантована безпека дорожнього руху. Видимість у напрямку руху — максимальна відстань, на якій з місця водія можна чітко розпізнати межі елементів дороги та розміщення учасників руху, що дає змогу водієві орієнтуватися під час керування транспортним засобом, зокрема для вибору безпечної швидкості та здійснення безпечного маневру. Вимушена зупинка — припинення руху транспортного засобу через</p>	<p>40</p>	<p>Викладач роз'яснює, що поняття «безпечних дорожніх факторів» виділяє з їх змісту такі характерні ознаки: а) безпечність; б) організованість дій(практичні навички); в) уважність; г) дотримання вимог ПДР;</p> <p>Зазначти, що –дотримання правил дорожнього руху всіма учасниками являє собою максимальну запоруку безпеки на дорозі.</p>
-----------------	---	-----------	---

<p>його технічну несправність чи небезпеку, яка спричинена вантажем, який перевозиться, станом учасника дорожнього руху, появою перешкоди для руху.</p> <p>Гальмовий шлях — відстань, що проходить транспортний засіб під час екстреного гальмування з початку здійснення впливу на орган керування гальмовою системою (педаль, рукоятку) до місця його зупинки.</p> <p>Дорожньо-транспортна пригода — подія, що сталася під час руху транспортного засобу, внаслідок якої загинули або поранені люди чи завдані матеріальні збитки.</p> <p>Дорожні умови — сукупність факторів, що характеризують (з урахуванням пори року, періоду доби, атмосферних явищ, освітленості дороги) видимість у напрямку руху, стан поверхні проїзної частини (чистота, рівність, шорсткість, зчеплення), а також її ширину, величину похилів на спусках і підйомах, віражів і заокруглень, наявність тротуарів або узбіч, засобів організації дорожнього руху та їх стан.</p> <p>Дорожня обстановка — сукупність факторів, що характеризуються дорожніми умовами, наявністю перешкод на певній ділянці дороги, інтенсивністю і рівнем</p>		
--	--	--

<p>організації дорожнього руху (наявність дорожньої розмітки, дорожніх знаків, дорожнього обладнання, світлофорів та їх стан), які повинен урахувати водій під час вибору швидкості, смуги руху та прийомів керування транспортним засобом.</p> <p>Залишення місця дорожньо-транспортної пригоди — дії учасника дорожньо-транспортної пригоди, спрямовані на приховання факту такої пригоди або обставин її скоєння, які спричинили необхідність проведення поліцейськими заходів щодо встановлення (розшуку) цього учасника та (або) розшуку транспортного засобу.</p> <p>Засліплення — фізіологічний стан водія внаслідок дії світла на його зір, коли водій об'єктивно не має можливості виявити перешкоди чи розпізнати межі елементів дороги на мінімальній відстані.</p> <p>Маневрування (маневр) — початок руху, перестроювання транспортного засобу в русі з однієї смуги на іншу, поворот праворуч чи ліворуч, розворот, з'їзд з проїзної частини, рух заднім ходом.</p> <p>Небезпека для руху — зміна дорожньої обстановки (у тому числі поява рухомого об'єкта, який наближається до смуги</p>		
---	--	--

<p>руху транспортного засобу чи перетинає її) або технічного стану транспортного засобу, яка загрожує безпеці дорожнього руху і змушує водія негайно зменшити швидкість або зупинитися. Окремим випадком небезпеки для руху є рух у межах смуги транспортного засобу іншого транспортного засобу назустріч загальному потоку.</p> <p>Недостатня видимість — видимість дороги в напрямку руху менше 300 м у сутінках, в умовах туману, дощу, снігопаду тощо.</p> <p>Обгін — випередження одного або кількох транспортних засобів, пов'язане з виїздом на смугу руху стрічного руху.</p> <p>Обмежена оглядовість — видимість дороги в напрямку руху, яка обмежена геометричними параметрами дороги, придорожніми інженерними спорудами, насадженнями та іншими об'єктами, а також транспортними засобами.</p> <p>Оглядовість — об'єктивна можливість бачити дорожню обстановку з місця водія.</p> <p>Острівець безпеки — технічний засіб регулювання дорожнього руху на наземних пішохідних переходах, конструктивно виділений над проїзною частиною дороги та призначений як захисний елемент для зупинки</p>		
---	--	--

	<p>пішоходів під час переходу проїзної частини дороги. До острівця безпеки належить частина розділювальної смуги, через яку пролягає пішохідний перехід.</p> <p>Перешкода для руху — нерухомий об'єкт у межах смуги руху транспортного засобу або об'єкт, що рухається попутно в межах цієї смуги (за винятком транспортного засобу, що рухається назустріч загальному потоку транспортних засобів) і змушує водія маневрувати або зменшувати швидкість аж до зупинки транспортного засобу.</p>		
2. 2	<p>Порушення ПДР та їх наслідки:</p> <ul style="list-style-type: none"> -Порушення безпечної швидкості руху -Порушення правил маневрування -Перехід через проїзну частину в невстановленому місці -Порушення правил проїзду перехресть -Виїзд на смугу зустрічного руху -Недотримання дистанції -Керування у нетверезому стані -Порушення проїзду пішохідних переходів -Неочікуваний вихід пішохода на проїзну частину -Пішоходи у нетверезому стані 	25	<p>Курсантам роз'яснюється, що порушення безпечних факторів часто призводить до негативних наслідків які тягнуть за собою різні види відповідальності залежно від наслідків які настали.</p> <p>Провести розбір наслідків які можуть настати.</p> <p>Групу ділять на 2 підгрупи. Вони отримують завдання щодо визначення видів негативних наслідків які можуть настати при різних варіантах порушення ПДР.</p>

	Інші причини		
Заключна частина 5 хв.			
3.1	Підведення підсумків заняття.	3	Узагальнити результати заняття та вказати на помилки, обговорити їх.
3.2	Завдання на самопідготовку.	2	Вивчити основні поняття які забезпечують БДР

Тема № 13: «Безпека дорожнього руху»

Тема практичного заняття: «Актуальність підвищення рівня безпеки дорожнього руху в Україні. Основні поняття безпеки дорожнього руху. Складові безпеки дорожнього руху»

Навчальна мета заняття:

- Навчитися моделювати свою поведінку під час виникнення ДТП та знизити негативні наслідки.

Кількість годин: 2 години

Місце проведення: навчальна аудиторія, навчальний полігон.

Навчальні питання:

5. Поняття та види «ДТП».
6. Фактори які впливають на зниження негативних наслідків при виникненні ДТП.

Матеріальне-технічне забезпечення:

1. Фліпчарт- 1 шт.
2. Навчальні моделі автомобілів.
3. Схеми перехресть.

Література:

1. Закон України «Про Національну поліцію». Відомості Верховної Ради (ВВР), 2015, № 40-41, ст.379. {Із змінами, внесеними згідно із Законами № 160-IX від 03.10.2019, ВВР, 2019, № 47, ст.313}.
Електронна версія <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19>
2. Закон України «Про дорожній рух». Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1993, № 31, ст.338. {Із змінами, внесеними згідно із

Законами № 2754-VIII від 11.07.2019, ВВР, 2019, № 32, ст.125}.

Електронна версія <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3353-12>

3. Наказ Міністерства внутрішніх справ України від 22.08.2016 № 859 «Про затвердження Інструкції про порядок взаємодії між Державною службою України з надзвичайних ситуацій, Національною поліцією України та Національною гвардією України у сфері запобігання і реагування на надзвичайні ситуації, пожежі та небезпечні події». Електронна версія <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1254-16>

План проведення заняття:

№	Зміст	Час (хв.)	Організаційно-методичні вказівки
Підготовча частина 10хв.			
1.	Організація курсантів: <ul style="list-style-type: none">- шикування;- рапорт;- привітання особового складу;- перевірка особового складу;- огляд зовнішнього вигляду;- проведення інструктажу про заходи особистої безпеки при проведенні заняття.- доведення теми, мети та навчальних питань заняття.	10	Звернути увагу на дисципліну шикування, форму одягу курсантів.
Основна частина 65хв.			
2. 1	Поняття та види «ДТП»: Дорожньо-транспортна пригода — подія, що сталася під час руху транспортного засобу, внаслідок якої загинули або поранені люди чи завдані матеріальні збитки. -До видів ДТП належать: <ul style="list-style-type: none">— зіткнення;— перекидання;	40	Викладач пояснює особливості поняття «ДТП» виділяє види та характерні ознаки. Викладач нагадує, що – дотримання правил дорожнього руху всіма учасниками являє собою максимальну запоруку безпеки на дорозі.

<p>— наїзд.</p> <p>Зіткнення — це ситуація, коли транспортні засоби, що рухалися, зіштовхнулися між собою, або з рухомим залізничним потягом, або з транспортним засобом, що раптово зупинився. Зіткнення можуть бути зустрічні, попутні, бокові.</p> <p>Перекидання — це ситуація, під час якої транспортний засіб, що рухався, перекинувся. Перекидання може статися через несприятливі погодні умови, технічну несправність, неправильне розміщення або закріплення вантажу, через неправильне керування.</p> <p>Транспортний засіб може наїхати на нерухомий предмет (стовп, дерево, огорожу, будинок, купу будівельних матеріалів тощо) або врізатися в нього.</p> <p>Наїзд на пішохода — це ситуація, під час якої: транспортний засіб, що рухався, наїхав на людину; людина зіштовхнулася з транспортним засобом, що рухався; людина постраждала від зіткнення з вантажами (або частинами транспортного засобу), що виступають за габарити цього транспортного засобу.</p> <p>До наїздів на пішоходів також</p>	
--	--

	<p>належать наїзди на людей, які катаються на лижах, санчатах, ковзанах, самокатах, які рухаються в інвалідних візках без двигуна, на дітей, що катаються на триколісних велосипедах.</p> <p>Наїзд на велосипедиста — це ситуація, під час якої транспортний засіб, що рухався, наїхав на велосипедиста або той сам зіштовхнувся з транспортним засобом, що рухався.</p>		
2. 2	<p>7. Фактори які впливають на зниження негативних наслідків при виникненні ДТП.</p> <p>Головним елементом забезпечення безпеки є: пристебнуті паски безпеки, бо це погашає інерцію тіла людини і рятує від сильного удару. Адже саме травми, отримані від зіткнення з приладовою панеллю і кермом, частіше за інші виявляються смертельними. Крім того, при перевертанні машини пасок безпеки майже завжди рятує від переломів, травм голови і пошкодження хребта.</p> <p>Для того щоб урятуватися в аварії лоб-у-лоб або при зіткненні з нерухомою перешкодою, слід упертися</p>	25	<p>Курсантам роз'яснюється, що порушення безпечних факторів часто призводить до негативних наслідків які тягнуть за собою різні види відповідальності залежно від наслідків які настали.</p> <p>Провести розбір наслідків які можуть настати.</p> <p>Групу ділять на 2 підгрупи. Вони отримують завдання щодо визначення факторів які впливають на зниження негативних наслідків при виникненні ДТП.</p> <p>Викладач вислуховує відповіді курсантів і звертає увагу на те, що необхідно робити для зниження негативних наслідків при виникненні ДТП</p>

<p>руками і ногами в площину перед собою. Голову обов'язково потрібно втягнути в плечі, підборіддя — притиснути до грудей. На задньому сидінні можна також упертися плечем у спинку переднього сидіння.</p> <p>Удар по автомобілю ззаду частіше за інші ДТП призводить до смертельних переломів шийних хребців. У таких випадках рятують життя добре відрегульовані підголовники. Коли ж їх немає, то наїзд із заду можна відчувати менше, якщо швидко сповзти нижче, і впертися потилицею в спинку сидіння. У цьому випадку водій і пасажери повинні голову і тулуб притиснути до сидіння. Удар по автомобілю збоку дуже травматичний для людей, навіть якщо сила його невелика. Треба впертися ногами в підлогу, а голову захищати руками, максимально втягнувши її в плечі. На задньому сидінні можна схопитися за спинку переднього.</p> <p>При перекиданні автомобіля важливо захистити голову і шию. На задньому сидінні, наприклад, доцільно прийняти горизонтальне положення і щосили схопитися за спинку переднього крісла. У разі перекидання автомобіля</p>		
--	--	--

	не «розпиратися» руками й ногами в салоні, а згрупуватися, ухопитися руками за сидіння і щосили притиснутися до нього.		
Заклучна частина 5 хв.			
3.1	Підведення підсумків заняття.	3	Узагальнити результати заняття та вказати на помилки, обговорити їх.
3.2	Завдання на самопідготовку.	2	Змодельовати схему виникнення дорожньо-транспортної пригоди.

Тема № 13: «Безпека дорожнього руху»

Тема практичного заняття: «Чинники дорожньо-транспортних пригод та заходи профілактики»

Навчальна мета заняття:

- сформувати у патрульних (курсантів) розуміння понять які стосуються безпеки дорожнього руху та правильного їх відображення на тренувальному стенді.

Кількість годин: 2 години

Місце проведення: навчальна аудиторія, навчальний полігон.

Навчальні питання:

1. Основні причини виникнення ДТП.
2. Рекомендації щодо профілактики ДТП.

Матеріальне-технічне забезпечення:

1. Фліпчарт- 1 шт.
2. Навчальні моделі автомобілів.
3. Схеми перехресть.

Література:

1. Закон України «Про дорожній рух». Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1993, № 31, ст.338. {Із змінами, внесеними згідно із Законами № 2754-VIII від 11.07.2019, ВВР, 2019, № 32, ст.125}. Електронна версія <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3353-12>
2. Постанова Кабінету міністрів України №1306 від 10.10.2001 «Про Правила дорожнього руху». Електронна версія <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1306-2001-%D0%BF>
3. Порядок підготовки, перепідготовки і підвищення кваліфікації водіїв транспортних засобів, затверджений Постановою Кабінету Міністрів України від 20.05.2009 № 487. Електронна версія <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/487-2009-%D0%BF>
4. Наказ Міністерства внутрішніх справ України від 22.08.2016 № 859 «Про затвердження Інструкції про порядок взаємодії між Державною службою України з надзвичайних ситуацій, Національною поліцією України та Національною гвардією України у сфері запобігання і реагування на надзвичайні ситуації, пожежі та небезпечні події». Електронна версія <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1254-16>

План проведення заняття:

№	Зміст	Час (хв.)	Організаційно-методичні вказівки
Підготовча частина 10хв.			
1.	Організація курсантів: - шикування; - рапорт; - привітання особового складу; - перевірка особового складу; - огляд зовнішнього вигляду; - проведення інструктажу про заходи особистої безпеки при проведенні заняття. - доведення теми, мети та навчальних питань заняття.	10	Звернути увагу на дисципліну шикування, форму одягу курсантів.
Основна частина 65хв.			

<p>2. 1</p>	<p>1.Основні причини виникнення ДТП. Статистика ДТП в Україні зовсім невтішна. Причому практично всі автолюбители роблять ті самі помилки, внаслідок чого стаються аварії. Тому пропонуємо розглянути їх, щоб надалі здійснювати роботу щодо зниження випадків виникнення ДТП. Невиправдано ризикована поведінка і усвідомлене порушення правил дорожнього руху, мабуть, найпоширеніша причина ДТП. Сюди можна віднести ігнорування дорожніх знаків і сигналів світлофора, зміну смуги руху без увімкненого «поворотника», підрізання тощо.</p> <p>Пропонується обговорити основні причини ДТП в Україні, для цього Ви будете працювати в 5 малих групах по 3-4 особи. Будь ласка, представник кожної підгрупи, візьміть листи для флап-чарту та теми для презентації. Вам необхідно протягом 15 хвилин сформулювати чинники, які призводять до даного виду ДТП, заходи профілактики, які вже реалізовані в державі та ті, які можна доцільно впровадити.</p> <p><i>Водіння в нетверезому вигляді.</i></p>	<p>40</p>	<p><i>Виступ викладача</i> Викладач роз'яснює, щоДТПвиникає із-за ряду причин: -порушень ПДР, -проблем з технічним станом транспортного засобу, -зовнішніх факторів.</p> <p>Зазначти, що –дотримання правил дорожнього руху всіма учасниками являє собою максимальну запоруку безпеки на дорозі.</p> <p>Викладач розподіляє групу на малі підгрупи по 3-4 особи та роздає завдання</p> <p>У підсумку відбувається обговорення стану профілактики ДТП за зазначеними групами причин.</p>
-----------------	---	-----------	---

<p>На жаль, в Україні керування автомобілем у стані алкогольного сп'яніння вважається мало не нормою для багатьох водіїв. Саме водіння в нетверезому вигляді призводить до найтяжчих наслідків. Через алкоголь у крові водій схильний до втрати контролю над своїми вчинками. Крім того, часто з'являється невинуватана самовпевненість, сповільнюється реакція, притупляється увага і погіршується здатність аналізувати те, що відбувається навколо.</p> <p><i>Перевищення швидкості.</i> На жаль, чимало водіїв люблять поганяти, але при цьому не беруть до уваги дорожні умови та обстановку. Обирати швидкість потрібно залежної від дорожніх умов та обстановки (зокрема, виду, стану й ухилу дороги), видимості й оглядовості, технічного стану авто, погоди тощо.</p> <p><i>Неуважне водіння.</i> У цю категорію входить неуважне ставлення автолюбителів до інших учасників дорожнього руху, зокрема пішоходів, а також поверхневе спостереження за дорожньою ситуацією. Крім того, розмови телефоном, вживання їжі за кермом, чи просто банальні розмови з пасажирами</p>		
--	--	--

<p>(особливо це стосується водіїв з невеликим стажем) – теж можуть стати причиною ДТП.</p> <p><i>Неадекватна поведінка в екстремальних ситуаціях.</i></p> <p>Найбільшою небезпекою тут є автомобілісти-початківці або ті, хто дуже рідко виїжджає на дорогу, так звані «дачники», оскільки вміння уникати аварій приходить тільки з досвідом. Найголовніше в таких ситуаціях – не панікувати, зібратися з думками і сконцентруватися на машині і дорожній обстановці.</p> <p><i>Недотримання дистанції.</i></p> <p>Таке порушення може призвести до наїзду на транспортний засіб, що їде попереду. У населених пунктах необхідно дотримуватися дистанції з розрахунку 0,5 м на 1 км/год швидкості, поза населеними пунктами та під час ускладнених погодніх умов – 1 м на 1 км/год. Однак ці величини стосуються тих випадків, коли дорога рівна та суха. В інших умовах дистанцію потрібно обирати так, щоб у разі раптового зупинення ТЗ, що рухається попереду, можна було вчасно зупинити і свій автомобіль.</p> <p><i>Недотримання інтервалу.</i></p> <p>Порушення правил обгону. Обгін – один із найвідповідальніших і</p>		
--	--	--

	<p>найчастіших маневрів, пов'язаний із підвищеною швидкістю і обмеженою оглядовістю. Часто наслідком неправильного обгону стає лобове зіткнення. Під час цього маневру необхідно точно розраховувати безпечну дистанцію між машинами і обов'язково вмикати відповідний попереджувальний сигнал. Обганяти можна тільки в тому разі, якщо є можливість перевищити швидкість під час обгону транспортного засобу не менше ніж на 15 км/год, а його водій не має наміру змінювати напрямок руху (тому дуже важливо заздалегідь знати наміри водія ТЗ, який ви обганяєте).</p> <p>Утім, винуватцями ДТП стають не тільки водії.</p> <p><i>Недисциплінованість пішоходів</i> – ще одна причина багатьох аварій. В Україні саме через безтурботність пішоходів стається кожна третя ДТП (перехід дороги в недозволеному місці, несподіваний вихід на проїжджу частину тощо).</p> <p><i>Пасажири</i> також можуть відволікати водія, що є негативною умовою безпечного управління транспортним засобом.</p> <p><i>Підсумкова репліка тренера.</i></p>		
--	---	--	--

	<p>Наостанок зазначимо, всі вищезазначені причини аварій безперервно спричиняють колосальні наслідки і втрати. До слова, в деяких європейських країнах періодично фіксують дні без ДТП або дні без постраждалих в аваріях. А щодо нас, то до цього моменту ми повинні прийти.</p>		
2. 2	<p>Рекомендації щодо профілактики ДТП.:</p> <p>. Розібравши основні рекомендації щодо запобігання виникнення дорожньо-транспортних пригод. Частково вони перетинаються з тими, що ми сформулювали у попередній вправі.</p> <p>Зараз групою буде здійснений мозковий штурм. Це означає, що в ході обговорення завдання усі повинні висловити свою думку. Кожна пропозиція приймається спочатку без обговорення і фіксується на фліп-чарті. Потім ми обговорюємо варіанти і за підсумками голосування залишаємо три найбільш доцільні.</p> <p>Завдання:</p> <p>а) з'ясувати де, коли і яким чином громадяни отримують інформацію про те, що захід профілактики ДТП важливий для забезпечення безпеки дорожнього руху;</p>	25	<p>Виступ викладача.</p> <p>Курсантам роз'яснюється основні рекомендації щодо запобігання виникнення дорожньо-транспортних пригод.</p> <p>Провести розбір наслідків які можуть настати.</p> <p>Викладач застосовує метод мозкового штурму.</p> <p>Вся група приймає активну участь в опитуванні. Вони отримують завдання щодо визначення особливостей профілактики ДТП.</p>

	<p>б) які причини того, що громадяни виконують захід профілактики ДТП;</p> <p>в) які причини того, що громадяни не виконують захід профілактики;</p> <p>г) що можна зробити для підсилення превентивного впливу заходу профілактики ДТП?</p> <p>Перелік заходів:</p> <ul style="list-style-type: none"> • утримання транспортних засобів та іншого обладнання автомобільного транспорту в належному технічному стані, забезпечення проведення в установленому порядку технічного огляду; • виконання правил безпеки при проїзді перехресть; • своєчасне повідомлення про водія, який знаходиться у стані алкогольного сп'яніння; • дотримання правил дорожнього руху, бути особливо уважним у найбільш потенційно-небезпечних місцях; • завжди використовувати ремні безпеки; • запобігання перевищенню встановленої та безпечної швидкості; • запобігання порушень правил обгону ; • виконання правил щодо безпечної дистанції. 		
Заклучна частина 5 хв.			

3. 1	Підведення підсумків заняття.	3	Узагальнити результати заняття та вказати на помилки, обговорити їх.
3. 2	Завдання на самопідготовку.	2	Вдосконалити отриманні знання стосовно причин виникнення ДТП та їх профілактики.

Тема № 13: «Безпека дорожнього руху»

Тема практичного заняття: «Чинники дорожньо-транспортних пригод та заходи профілактики»

Навчальна мета заняття:

- сформулювати у патрульних (курсантів) розуміння понять які стосуються безпеки дорожнього руху та правильного їх відображення на тренувальному стенді.

Кількість годин: 2 години

Місце проведення: навчальна аудиторія, навчальний полігон.

Навчальні питання:

1. Презентація заходів профілактики ДТП.
2. Фактори які можуть провокувати аварії.

Матеріальне-технічне забезпечення:

1. Фліпчарт- 1 шт.
2. Навчальні моделі автомобілів.
3. Схеми перехресть.

Література:

1. Закон України «Про Національну поліцію». Відомості Верховної Ради (ВВР), 2015, № 40-41, ст.379. {Із змінами, внесеними згідно із Законами № 160-IX від 03.10.2019, ВВР, 2019, № 47, ст.313}. Електронна версія <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19>
2. Закон України «Про дорожній рух». Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1993, № 31, ст.338. {Із змінами, внесеними згідно із Законами № 2754-VIII від 11.07.2019, ВВР, 2019, № 32, ст.125}. Електронна версія <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3353-12>

3. Постанова Кабінету міністрів України №1306 від 10.10.2001 «Про Правила дорожнього руху». Електронна версія <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1306-2001-%D0%BF>
4. Порядок підготовки, перепідготовки і підвищення кваліфікації водіїв транспортних засобів, затверджений Постановою Кабінету Міністрів України від 20.05.2009 № 487. Електронна версія <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/487-2009-%D0%BF>

План проведення заняття:

№	Зміст	Час (хв.)	Організаційно-методичні вказівки
Підготовча частина 10 хв.			
1.	Організація курсантів: <ul style="list-style-type: none"> - шикування; - рапорт; - привітання особового складу; - перевірка особового складу; - огляд зовнішнього вигляду; - проведення інструктажу про заходи особистої безпеки при проведенні заняття. - доведення теми, мети та навчальних питань заняття. 	10	Звернути увагу на дисципліну шикування, форму одягу курсантів.
Основна частина 65 хв.			
2. 1	Індивідуальна робота. Презентація заходів профілактики ДТП. Роздаються додаткові причини виникнення ДТП, кожному по одному. Необхідно за 10 хвилин самостійно знайти в мережі Інтернет найбільш яскраве зображення, яке можна використати як соціальну рекламу з профілактики даної причини	40	<i>Виступ викладача</i> Викладач роз'яснює умови вправи. Проводить обговорення з курсантами стосовно особливостей профілактичної роботи в сфері забезпечення БДР. Викладач розподіляє роботу в групі індивідуально кожному курсанту .

<p>ДТП.</p> <ul style="list-style-type: none"> -Перевищення встановленої швидкості -Перевищення безпечної швидкості -Невиконання вимог сигналів регулювання -Порушення правил перевезення пасажирів -Порушення правил маневрування -Порушення правил проїзду пішохідних переходів -Порушення правил проїзду зупинок громадського транспорту -Порушення правил користування освітлювальними приладами -Порушення правил надання безперешкодного проїзду -Порушення правил зупинки і стоянки транспортних засобів -Порушення правил проїзду залізничних переїздів -Порушення правил перевезення вантажів -Порушення правил буксирування -Порушення правил обгону -Виїзд на смугу зустрічного руху -Порушення правил проїзду перехресть -Управління несправним транспортним засобом -Перевтома, сон за кермом -Порушення правил проїзду великогабаритних та великовагових транспортних 	<p>Зазначити, що –дотримання правил дорожнього руху всіма учасниками являє собою максимальну запоруку безпеки на дорозі.</p> <p>У підсумку відбувається обговорення стану профілактики ДТП за зазначеними групами причин та умов.</p>
--	---

	<p>засобів</p> <ul style="list-style-type: none"> -Перехід пішоходів в нествановленому місці -Невиконання пішоходам сигналів регулювання -Несподіваний вихід пішохода на проїжджу частину -Нетверезий стан пішоходів -Порушення техніки безпеки пасажиром -Порушення правил утримання автодоріг та вулиць -Порушення вимог ПДР погоничем тварин <p>Результати обговорюються групою, обирається 3 найбільш «сильних» зображення. Група формулює слоган для соціальної реклами.</p>		
2. 2	<p>Фактори які можуть провокувати аварії:</p> <p>☐ Неуважність.</p> <p>На жаль, ця людська риса у багатьох випадках виявляється великою як для водія, так і для пішохода. Частка секунди може вирішити результат ситуації. Будь-яка помилка (не помітив знак, вчасно не включив поворотник, вибіг на червоне світло світлофора) веде до катастрофи. Пильність за кермом, пасажир, не відволікаючи водія бесідою і уважність пішохода — нехай не половина, але значна частина зниження ризику ДТП.</p> <p>Досвід.</p>	25	<p>Виступ викладача.</p> <p>Курсантам роз'яснюються основні фактори які можуть провокувати аварії.</p> <p>Провести розбір наслідків які можуть настати.</p> <p>Вся група приймає активну участь в обговоренні даного питання.</p>

<p>Водійський стаж дозволяє відчувати себе комфортніше на дорозі. Легкість в управлінні, невимушеність, правильна і швидка реакція в екстрених ситуаціях — ось навички, одержувані з часом. Брак досвіду, в свою чергу, вимагає підвищеної концентрації і зосередженості на дорозі. При цьому не можна губитися в непередбачених обставинах. Ось, мабуть, самі смішні і пояснення причин аварії зі слів новоспечених і «дозрілих» водіїв:</p> <p>«Коли я стояла на перехресті, я випадково переплутала колір світлофора!»</p> <p>«Їхав попереду учасник ДТП несподівано врізався в мене, не попередивши заздалегідь про свої наміри!»</p> <p>«Муха, літаюча близько лобового скла, постійно відволікала мене. Коли я її зловив — не відчув, як врізався в дерево».</p> <p>«Не можу сказати нічого поганого про себе за всі сім років водіння. Просто я ненароком заснув за кермом».</p> <p>□ Втома.</p> <p>Втома безпосередньо впливає на зосередженість водія на дорозі. Іноді фізично складно побороти той же сон. Особливо небезпечним часом вважається для водія час з 23 до 7 годин. Як правило, людина спить вночі, і в</p>		
--	--	--

<p>організму свої закони на цей рахунок. Час з 12 до 14 годин також асоціюється зі сном.</p> <p>Рекомендації для безпечного керування:</p> <ul style="list-style-type: none"> • при тривалих поїздках робити необхідну перерву кожні дві години; • пасажирів зможуть допомогти, приободрив водія, але не відволікаючи його; • добре виспіться перед поїздкою; • ні в якому разі не вживайте алкоголь до і під час шляху; • якщо помітили, що втрачаєте над собою контроль, зупиніться і відпочиньте; • при прийомі ліків завжди звертайте увагу на інструкцію: в ній не повинно бути позначок про зниженні концентрації. <p>Швидкість. Швидкість автомобіля, збільшена з 70 до 100 км/год, підвищує ризик виникнення ДТП в два рази. Керувати машиною на високій швидкості набагато важче, а реакція водія на події має бути блискавичною. Чим вище швидкість, тим серйозніші наслідки, пов'язані з травмами. Проте зниження швидкості</p>	<p>Курсанти отримують завдання щодо визначення рекомендацій для безпечного керування автомобілями водіями з дотриманням ними вимог безпеки дорожнього руху.</p>
--	---

	<p>впливає на кількість аварій так само негативно, як і підвищення. Не даремно у багатьох країнах існує ліміт швидкості. Нижня межа становить приблизно 15-20 км/год в міських умовах. Інтенсивність руху, характеристики доріг, концентрація пішоходів у великих містах вимагають таких цифр. Верхня межа — 60 км/ч. В США він не перевищує 56 км/год, в Англії — 48 км/ч. Росія, Угорщина, Швейцарія, Бельгія і Болгарія зупинилися на 60 км/ч.</p> <p>Нижче представлені кілька фактів, що показують зв'язок швидкості і ДТП:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Збільшення швидкості знижує область огляду: на швидкості 40 км/ч кут огляду — 100°, при 130 км/год він стає менше 30°. • Розслідування доводять, що зіткнення на швидкості 30 км/год у 90% випадків призводять до збереження життя пішохода. При цьому швидкість до 50 км/год призводить до загибелі пішоходів у 80% випадків. • Одна секунда — це час реакції людини. • Гальмівний шлях збільшується в 2 рази, 		
--	--	--	--

	<p>якщо швидкість зростає з 50 до 80 км/год.</p> <p>Агресивність. Запальність, невігластво, злість створюють на дорозі гостру небезпечну ситуацію. Агресивна, егоїстична чи нахабна поведінка провокує дорожні пригоди.</p> <p>□ Погода. Дощ, сніг, бруд та інші іподарунки природи ускладнюють рух машин на дорогах. Досить часто винуватцями бід на трасах є саме вони. Вести себе за кермом двічі обережнішими при поганих погодних умовах — життєва необхідність водія. Найкращий варіант — відмовитися від поїздки.</p> <p>Технічна безпека. Будь-які несправності автомобіля не приведуть ні до чого хорошого. Варіантів багато полумок. До найбільш очевидних відносяться порушення в роботі:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Гальмівний системи; • шин; • підвіски; • гідروпідсилювача керма; • системи електронного розподілу гальмівних зусиль. <p>Ця група має назву «Елемент активної безпеки». До «Елементу пасивної безпеки», в свою чергу, відносять:</p> <ul style="list-style-type: none"> • подушки безпеки; 		
--	--	--	--

	<ul style="list-style-type: none"> • переднатягувачі ременів безпеки; • обробку салону. <p>Перевіривши й переконавшись, що всі системи в порядку, можна вирушати в дорогу. Наведені вище істини не є секретом, але чомусь у важливі екстрені моменти людина забуває або свідомо уникає простих правил дорожнього руху. Ціною цього може бути чиєсь життя.</p>		
Заклучна частина 5 хв.			
3. 1	Підведення підсумків заняття.	3	Узагальнити результати заняття та вказати на помилки, обговорити їх.
3. 2	Завдання на самопідготовку.	2	Описати найбільш ефективні варіанти профілактики ДТП.

Тема № 13: «Безпека дорожнього руху»

Тема практичного заняття: «Повноваження Національної поліції у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху. Технічні засоби підвищення безпеки дорожнього руху»

Навчальна мета заняття:

- сформувати у курсантів розуміння потенційно-небезпечних місць та ділянок дорогив яких найбільше зконцентровані ДТП та правильного їх відображення на схемах різних доріг.

Кількість годин: 2 години

Місце проведення: навчальна аудиторія, навчальний полігон.

Навчальні питання:

1. Потенційно-небезпечні місця.
2. Аварійно-небезпечна ділянка дороги.

Матеріальне-технічне забезпечення:

1. Фліпчарт- 1 шт.
2. Навчальні моделі автомобілів.
3. Схеми перехресть.

Література:

1. [Конституція України від 28.06.1996 року з останніми змінами //](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80) Електронна версія
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>
2. Закон України «Про Національну гвардію України». Відомості Верховної Ради (ВВР), 2014, № 17, ст.594. {Із змінами, внесеними згідно із Законами № 2581-VIII від 02.10.2018, ВВР, 2018, № 46, ст.371}. Електронна версія
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/876-18>
3. Закон України «Про Національну поліцію». Відомості Верховної Ради (ВВР), 2015, № 40-41, ст.379. {Із змінами, внесеними згідно із Законами № 160-IX від 03.10.2019, ВВР, 2019, № 47, ст.313}. Електронна версія <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19>
4. Закон України «Про дорожній рух». Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1993, № 31, ст.338. {Із змінами, внесеними згідно із Законами № 2754-VIII від 11.07.2019, ВВР, 2019, № 32, ст.125}. Електронна версія
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3353-12>
5. Постанова Кабінету міністрів України №1306 від 10.10.2001 «Про Правила дорожнього руху». Електронна версія
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1306-2001-%D0%BF>

План проведення заняття:

№	Зміст	Час (хв.)	Організаційно-методичні вказівки
Підготовча частина 10 хв.			
1.	Організація курсантів: - шикування; - рапорт;	10	Звернути увагу на дисципліну шикування, форму одягу курсантів.

	<ul style="list-style-type: none"> - привітання особового складу; - перевірка особового складу; - огляд зовнішнього вигляду; - проведення інструктажу про заходи особистої безпеки при проведенні заняття. - доведення теми, мети та навчальних питань заняття. 		
Основна частина 65 хв.			
2. 1	<p>1. Потенційно-небезпечні місця.</p> <p>1. <i>Виступ викладача.</i> Найбільш потенційно-небезпечними місцями є:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Перехрестя • Житлова зона • Залізничні переїзди • Аварійні ділянки доріг • Проїзна частина з обмеженою видимістю • Пішохідні переходи • Навчальні заклади <p>Пропонується обговорити зазначені потенційно-небезпечні місця, для цього Ви будете працювати в 5 малих групах по 4-5 осіб. Будь ласка, представник кожної підгрупи, візьміть листи для флап-чарту. Вам необхідно протягом 15 хвилин сформулювати відповіді на наступні запитання:</p> <p>а) в чому полягають причини підвищеної концентрації ДТП у зазначеному місці?</p> <p>б) які заходи підвищення безпеки дорожнього руху реалізовані у цих місцях?</p>	40	<p>Викладач роз'яснює, які потенційно-небезпечні місця найчастіше перетинають учасники дорожнього руху</p> <p>Зазначти, що –дотримання правил дорожнього руху всіма учасниками являє собою максимальну запоруку безпеки на дорозі.</p> <p>Викладач розподіляє групу на 5 підгруп і дає кожній з них індивідуальні завдання</p>

	<p>в) запропонувати власні заходи профілактики ДТП у зазначеному місці.</p> <p>У підсумку відбувається обговорення запропонованих заходів, з них обираються 5 найбільш доцільних. Група складає покроковий план реалізації зазначених заходів у своєму місті.</p>		
2.2	<p>2. Аварійно-небезпечна ділянка дороги.</p> <p><i>2. Виступ викладача.</i></p> <p>Аварійно-небезпечна ділянку дороги (місце концентрації дорожньо-транспортних пригод) - ділянка дороги, вулиці, що не перевищує 1000 м поза населеним пунктом або 200 метрів в населеному пункті, або перетин доріг, вулиць, де протягом звітного року відбулося три і більше дорожньо транспортні пригоди одного виду або п'ять і більше дорожньо-транспортних пригод незалежно від їх виду, в результаті яких загинули або були поранені люди. Отже, під аварійно небезпечною ділянкою розуміється ділянку дороги, на якому сталася велика кількість ДТП протягом року. При цьому можливі наступні варіанти:</p> <p>1. Три і більше ДТП одного виду. Наприклад, ДТП на нерівнозначному перехресті,</p>	25	<p>Курсантам роз'яснюється особливість місць концентрації дорожньо-транспортних пригод і які ділянки доріг відносяться до аварійно-небезпечних.</p> <p>Провести розбір ДТП які можуть повторюватися на аварійно-небезпечних ділянках дороги.</p> <p>Групу ділять на 2 підгрупи. Вони отримують завдання щодо визначення видів та місць ДТП і де вони зконцентровані .</p>

<p>де один з автомобілів виїжджає з другорядної дороги.</p> <p>2. П'ять і більше ДТП, в результаті яких загинули або поранені люди. В даному випадку ДТП можуть бути самими різними.</p> <p>При цьому довжина аварійно-небезпечної ділянки в населеному пункті не перевищує 200 метрів, поза населеним пунктом - 1000 метрів. Тобто мова йде про досить невеликі ділянки, де часто відбуваються аварії.</p> <p>Органи влади різних рівнів повинні щорічно займатися виявленням аварійно-небезпечних ділянок доріг і розробляти заходи усунення аварійності. На практиці це означає, що поліпшення будуть зачіпати саме ті ділянки доріг, де це потрібно в найбільшою мірою.</p> <p>Зазначу, що аварійно-небезпечних місць, де сконцентрована велика кількість ДТП, в кожному регіоні більш ніж достатньо. Наприклад, досить часто ДТП, пов'язані з виїздом на зустрічну смугу, відбуваються в одних і тих же місцях.</p> <p>Причому усунути такі ДТП досить просто. Потрібно виявити аварійно-небезпечну ділянку і встановити на ньому рейок безпеки, що розділяє</p>		
---	--	--

	потоки протилежних напрямків.		
Заклучна частина 5 хв.			
3.1	Підведення підсумків заняття.	3	Узагальнити результати заняття та вказати на помилки, обговорити їх.
3.2	Завдання на самопідготовку.	2	Зформувати таблицю аварійно-небезпечних ділянок дороги та ДТП які на них зконцентровані.

Тема 5: «Основи топографії».

Практичне заняття: «Орієнтування на місцевості без карти».

Навчальна мета заняття: Набуття поліцейськими навичок в умінні орієнтування на місцевості без карти та спеціальних приладів; виховання відповідальності, уважності, морально-вольових якостей у здобувачів вищої освіти.

Час проведення: 2 години

Місце проведення:

навчальна аудиторія, тактичне містечко, прилегла територія.

Навчальні питання:

1. Визначення орієнтирів.
2. Способи визначення сторін горизонту.
3. Способи визначення відстаней на місцевості.

Література:

1. Шмаль С.Г. Військова топографія: Підручник для слухачів і курсантів вищих військ. навч. закладів. 2-ге видання, доповнене та перероблене. – К.: МО України, 2008. – 280 с.
2. Військова топографія: Підручник / За ред. П.П. Ткачука, І.С. Тревого. – Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2011. – 416 с.

Матеріальне забезпечення:

1. мультимедійне обладнання;
2. комп'ютер;
3. фліп-чарт, маркери, макети;

План проведення заняття:

	Зміст	Ча с	Методичні вказівки
	Підготовча частина - 10 хв.		

1	<p>Організація курсантів:</p> <p>Прийняти доповідь про готовність групи, перевірити наявність особового складу та підготовку до проведення заняття, провести інструктаж про дотримання заходів особистої безпеки при проведенні заняття, довести тему, мету, навчальні питання, час та порядок їх відпрацювання.</p>		<p>Група зібрана в навчальній аудиторії.</p> <p>Нагадати про дотримання правил безпеки.</p> <p>Довести тему та навчальні питання.</p> <p>Оприділити рівень розуміння даної тематики.</p>
	Основна частина 65 хв.		
1	<p>Визначення орієнтирів.</p> <p>Сутність орієнтування на місцевості без карти полягає у розпізнанні місцевості за її характерними ознаками та орієнтирами, визначенні свого місцезнаходження і необхідних об'єктів відносно сторін горизонту, місцевих предметів (орієнтирів), розташування своїх підрозділів та правопорушникам, а також у знаходженні та визначенні потрібного напрямку руху чи дії.</p> <p>Для орієнтування на місцевості без карти треба вміти:</p> <ul style="list-style-type: none"> а) знаходити напрями на сторони горизонту; б) визначати азимути (напрями) руху; в) вибирати і призначати орієнтири; г) визначати відстані до місцевих предметів (цілей, орієнтирів). <p>Орієнтирами називають характерні і добре помітні на місцевості природні та штучні предмети і форми рельєфу, відносно яких</p>	20 хв.	<p>Назвати питання, чітко пояснити поняття.</p> <p>Розібрати матеріал з курсантами до повного його розуміння.</p> <p>Надати інформацію та</p>

	<p>визначають розташування інших об'єктів, своє місцезнаходження та напрямок руху чи дії під час орієнтування. Орієнтири поділяються на площинні, лінійні і точкові.</p> <p>Площинні орієнтири – місцеві предмети, які займають великі площі (населені пункти, ліси, сади, озера, чагарники, болота).</p> <p>Лінійні орієнтири – значні за протяжністю місцеві предмети і форми рельєфу при їх незначній ширині, які використовують для дотримання напрямку руху (дороги, лінії електропередач і зв'язку, річки, канали, лісосмути, яри, вимоїни тощо).</p> <p>Точкові орієнтири – місцеві предмети, які є надійними орієнтирами для визначення свого місцезнаходження, указання цілей, сектора вогню та спостереження (телевежі, ретранслятори, вітряки, димарі промислових підприємств, церкви, вишки, перехрестя доріг, окремі дерева, ями, кургани та інші об'єкти).</p> <p>Орієнтири обирають:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. рівномірно за фронтом і глибиною; 2. їх нумерують справа наліво 3. відстань від себе в бік противника. <p>Кожному орієнтирові для зручності запам'ятання, крім номера, надається умовна назва, яка відповідає його зовнішнім характеристикам, наприклад, „Лиса гора”, „Жовтий обрив”, „Будинок з червоним дахом”, „Зламане дерево” тощо.</p> <p>Номери і назви орієнтирів, які призначені старшим начальником, змінювати забороняється, при необхідності призначаються додаткові орієнтири. Один із орієнтирів призначається основним.</p>		<p>необхідний матеріал.</p> <p>Перевірити фіксацію навчального матеріалу в зошитах.</p> <p>Відповісти на питання які виникли під час заняття.</p>
2.	<p>Способи визначення сторін горизонту.</p> <p>Сторони горизонту взаємопов'язані між собою і якщо відомий хоча б один із них, наприклад, на північ, то в протилежному напрямку буде південь, праворуч – схід, а ліворуч</p>	25 хв.	<p>Назвати питання, чітко пояснити поняття.</p>

<p>– захід.</p> <p>Сторони горизонту залежно від обставин, що склалися визначають за компасом, за небесними світилами та за різними ознаками місцевих предметів.</p> <p>Компас і користування ним. У Сухопутних військах широко застосовується компас Адріанова, у якого шкала оцифрована за ходом годинникової стрілки з ціною поділки 3 градуси, які <i>зростають за ходом годинникової стрілки</i>, а поділки шкали кутоміра <i>в тисячних зростають проти ходу годинникової стрілки</i> (ціна поділки в тисячних складає 0-50). Шкала нанесена на корпус і є нерухомою, повертається лише візирний пристрій (цілик і мушка).</p> <p>Для перевірки компас встановлюють горизонтально на який-небудь предмет і відпускають гальмо. Запам'ятовують відлік за кінцем стрілки і металевим предметом відводять стрілку в сторону. Металевий предмет забирають—стрілка повинна вказати попередній відлік. Якщо відлік відрізняється більше ніж на одну поділку—компас несправний (розмагнічена стрілка або затуплена голка).</p> <p>Не рекомендується працювати з компасом під час грози, поблизу ліній електропередач з проводами високої напруги і поблизу металевих предметів. Від машини необхідно відходити на 10-15м, від танка – на 30-40м.</p> <p>Визначення сторін горизонту компасом. Мушку візирного пристрою ставлять на 0 градусів (північ), а компас – горизонтально. Відпускають гальмо і повертають компас так, щоб північний кінець стрілки збігся з 0 градусів і, не змінюючи положення компаса, візуванням через цілик і мушку (цілик до себе, мушка від себе) запам'ятовують віддалений орієнтир, який вказує напрямок на північ (0 градусів), у протилежному напрямку – південь (180 градусів), праворуч – схід (90 градусів), а ліворуч – захід (270 градусів). Це і є магнітні азимути на сторони горизонту.</p> <p><i>Магнітний азимут (Ам)</i> – горизонтальний кут від північного напрямку стрілки компаса до напрямку на орієнтир (ціль); вимірюється за ходом годинникової стрілки від 0 градусів до</p>	<p>Розібрати матеріал з курсантами до повного його розуміння.</p> <p>Надати інформацію та необхідний матеріал. Перевірити фіксацію навчального матеріалу в зошитах. Відповісти на питання які виникли під час заняття.</p>
---	--

	<p>360 градусів.</p> <p>Визначення магнітного азимута компасом. Стати обличчям до орієнтира. Відпустити гальмо і тримати компас горизонтально. Поворотом корпусу компаса сумістити північний кінець стрілки з 0 градусів. Утримуючи стрілку на нулі, повернути візирний пристрій так, щоб крізь цілик і мушку бачити орієнтир. Зняти відлік за шкалою біля мушки.</p> <p>Щоб визначити <i>зворотний азимут</i> (азимут повернення), необхідно від визначеного магнітного азимута відняти 180 градусів, а якщо його значення менше 180 градусів, то додати 180 градусів.</p> <p>Визначення напрямку компасом за відомим магнітним азимутом. Відпустити гальмо. Мушкою візирного пристрою встановити відлік заданого азимуту, наприклад, 300 градусів і повернутися разом із компасом так щоб північний кінець стрілки збігся з нульовим відліком і, утримуючи кінець стрілки на 0 градусів, крізь цілик і мушку вибрати якомога дальній орієнтир .</p> <p>Визначення сторін горизонту за Сонцем. При відсутності компаса або в районах магнітних аномалій сторони горизонту визначають за положенням Сонця. У Північній півкулі Сонце сходить влітку на північному сході, а заходить на північному заході. Тільки двічі на рік Сонце сходить на сході та заходить на заході – в дні весняного (21 березня) та осіннього рівнодення (23 вересня).</p> <p>Перший спосіб.</p> <p>На аркуші паперу замальовують коло і ділять на 24 частини. Рисочку зверху позначають цифрою 14, знизу – 2, праворуч – 20, ліворуч – 8, а відносно цих цифр підписують інші цифри циферблату (від 1 до 24), в результаті чого ми отримаємо <i>астрономічний циферблат</i> для визначення сторін горизонту <i>влітку</i> (для визначення сторін горизонту <i>взимку</i> циферблат необхідно підписати – 13, 1, 19 і 7 відповідно).</p>	<p>Викладач разом з курсантами обговорює питання пов'язані з топографією.</p>
--	---	---

	<p>У напрямку від центра кола вверх до цифри 14 (взимку – 13) наносять стрілку і підписують „Південь”. Другу стрілку накреслюють у напрямку на час спостереження і направляють на Сонце. При такому положенні стрілки на Сонце попередньо нанесена стрілка на „Південь” вкаже відповідний напрямок.</p> <p>Другий спосіб. Годинну стрілку циферблату годинника наводять на Сонце, а потім її спрямовують у цьому напрямку на віддалений орієнтир (положення хвилинної стрілки при цьому не враховується). Кут між годинною стрілкою та напрямком на цифру 2 (взимку – на цифру 1) на циферблаті годинника ділять навпіл – це і буде напрямок на південь влітку.</p> <p>До півдня ділять навпіл ту дугу (кут), яку годинна стрілка має пройти до 14 (13) години , а після півдня – ту дугу (кут), яку вона пройшла після 14 (13) години .</p> <p>За відсутності годинника з циферблатом, його замальовують на папері (відповідно до циферблату годинника) і напрямок годинної стрілки на момент визначення.</p> <p>Третій спосіб. Пам’ятаючи, що Сонце проходить по небосхилу 15 градусів за годину і влітку буде знаходитись у напрямку на південь о 14:00. Наприклад, влітку для визначення сторін горизонту об 11:00 необхідно стати лівим боком з витягнутою рукою у напрямку Сонця (у цей час Сонце не дійшло до півдня на кут у 45 градусів), а правою рукою по відношенню до лівої встановити кут у 90 градусів, який поділити навпіл, тобто відняти 45 градусів . Це і буде напрямок на південь.</p> <p>Визначення сторін горизонту за Полярною зіркою.</p> <p>Вночі на безхмарному небі її легко знайти за сузір’єм Великої Ведмедиці. Крізь дві крайні зірки ковша Великої Ведмедиці потрібно подумки провести пряму лінію і відкласти п’ять відрізків, що дорівнюють відстані між крайніми зірками ковша. У кінці п’ятого відрізка буде</p>	<p>Курсантам пояснюється</p>
--	--	------------------------------

знаходиться Полярна зірка Малої Ведмедиці. Точність визначення напрямку за Полярною зіркою складає 2-3 градуса.

Визначення сторін горизонту за різними ознаками місцевих предметів менш надійні, ніж попередні, тому користуються ними за відсутності компаса, у районах магнітних аномалій, за відсутності небесних світил та за умов обмеженої видимості (дощ, туман тощо).

Більшість ознак, як правило, обумовлені розміщенням місцевих предметів по відношенню до сторін горизонту, а саме:

- вівтарі православних церков звернені на схід, а головні входи – на захід, вівтарі ж католицьких церков (костьолів) звернені на захід;

- припіднятий кінець нижньої
(нахиленої) поперечини хреста
церкви звернений на північ;

- відстань між кільцями на пенях окремих зрізаних дерев більша у напрямку на південь;

- взимку бурульки на дахах будинків частіше бувають більшими та довгими з південної сторони;

- сніг швидше розтає на південних схилах;
внаслідок цього на снігу утворюються
зазублини – шипи, які направлені на південь;

- влітку ягоди і фрукти скоріше дозрівають (червоніють, жовтіють) з південної сторони;

- пофарбовані будівлі та паркани з південної сторони вицвітають більше і мають світліший колір;

- на деревах хвойних порід смола
рясніше накопичується з
південної сторони;

просіки в лісових масивах частіше прорубуються за лінією північ- південь або захід-схід, лісові квартали нумеруються з заходу на схід

особливість
визначення
сторін
горизонту за
Полярною
зіркою.

Курсанти
найомлюються
інформацією
осовно
користання
практичних

			звичок з топографії в службовій діяльності.								
3	<p>Способи визначення відстаней на місцевості.</p> <p>Окомірно – простий і швидкий спосіб визначення відстаней, але його точність залежить від величини відстані, що визначається, умов спостереження і досвіду спостерігача. У досвідченого спостерігача помилка у визначенні відстані 1км складає 10-15%, у недосвідченого – 30-50%. При збільшенні відстані збільшується і помилка. Тому уміння впевнено і швидко визначати відстані до цілей противника – важлива вимога ведення сучасного динамічного бою.</p> <p>При визначенні відстані необхідно пам'ятати наступне: великі та чіткі предмети здаються завжди ближчими; при спостереженні вгору здається, що предмети ближче, а вниз – далі. Якщо між спостерігачем і предметом немає інших об'єктів, здається, що він ближче, якщо є – далі; при спостереженні через водні простори, лощини та інші пониження рельєфу відстані здаються меншими; при спостереженні в ясний сонячний день предмети здаються ближчими, ніж при спостереженні при похмурій погоді та в сутінках. Предмети яскравих кольорів (червоного, жовтого, білого) здаються ближчими, ніж предмети темних кольорів (чорного, синього, сірого). Група людей здається завжди ближче, ніж одна людина на такій же відстані; людина, що лежить здається далі, ніж людина, що стоїть; на рівній та одноманітній місцевості (в лузі, полі, на снігу) предмети здаються ближчими. Відстані вимірюють, порівнюючи з даними таблиці.</p> <table><tr><th>Ознаки видимості</th><th>Відстань</th></tr><tr><td>Видно будинки сільського типу</td><td>5км</td></tr><tr><td>Розрізняються вікна в будинках</td><td>4км</td></tr><tr><td>Видно окремі будинки, димарі на покрівлі будинків</td><td>3км</td></tr></table>	Ознаки видимості	Відстань	Видно будинки сільського типу	5км	Розрізняються вікна в будинках	4км	Видно окремі будинки, димарі на покрівлі будинків	3км	20 хв.	<p>Назвати питання, чітко пояснити поняття. Розібрати матеріал з курсантами до повного його розуміння.</p> <p>Самостійне тренування курсантів по визначенню відстаней на місцевості.</p> <p>Надати інформацію та необхідний матеріал. Перевірити фіксацію навчального матеріалу в зошитах.</p> <p>Відповісти на питання які виникли під час заняття.</p>
Ознаки видимості	Відстань										
Видно будинки сільського типу	5км										
Розрізняються вікна в будинках	4км										
Видно окремі будинки, димарі на покрівлі будинків	3км										

Видно окремих людей	2км
Танк можна відрізнити від автомобіля, видно стовпи ліній зв'язку	1500м
Видно стволи гармат, стовбури дерев у лісі	1000м
Помітні рухи рук та ніг людини	700м
Видно башту танка, помітно рух гусениць	500м
Видно ручний кулемет, колір одягу, овал обличчя	250м
Видно черепицю на покрівлях будинків, дріт на кілках	200м
Видно подробиці зброї солдат	150м
Видно риси обличчя, руки, деталі стрілецької зброї	100м
Видно очі у виді крапок	70м
Видно білки очей	20м

Вимірювання відстані кроками. Рахунок ведуть парами кроків. Для точних результатів треба пройти відрізок у 100м і розділити на отриманий середній результат. Наприклад, при вимірюванні відстані отримаємо 54 та 56 пар кроків. Середнє число пар кроків 55. Довжина пари кроків буде: $100\text{м} : 55 = 1,8\text{м}$.

Визначення відстані за кутовими розмірами предметів. Спосіб використовується, коли відомі лінійні розміри віддаленого предмета, до якого вимірюють відстань.

Сутність способу полягає в наступному. При спостереженні місцевих предметів (цілей), віддалених на різні відстані, спостерігач знаходиться як би у центрі концентричних кіл, радіуси яких дорівнюють відстаням до цих предметів (цілей).

Якщо коло розділити не на звичні 360° , а на 6000 рівних частин, то довжина однієї поділки буде заокруглено дорівнювати одній тисячній радіуса кола :

$$\Delta l = \frac{2\pi R}{6000} = \frac{6,28R}{6000} = \frac{1}{995}R \approx 0,001R,$$

де R - радіус кола

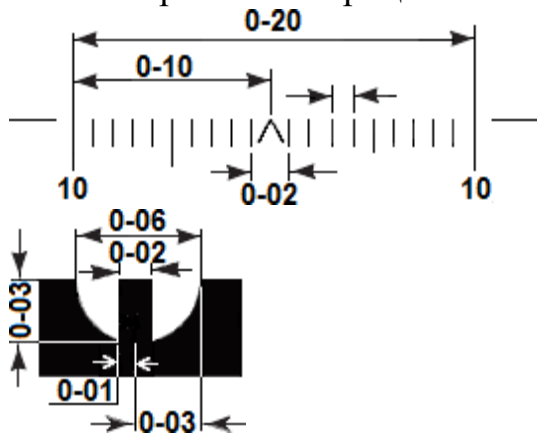
Здійснити відпрацювання вимірювання відстані на місцевості кроками.

Центральний кут кола стягнути дугою, що

дорівнює $1/6\ 000$

довжини кола, прийнятий за одиницю вимірювання кутів, називається *тисячною*, яка є постійною незмінною кутовою величиною в метричній системі вимірювань. Її відносна похибка складає на 5% менше *поділки кутоміра*, якою під час вимірювань нехтують.

Таким чином, одиницею виміру кутів є лінійний відрізок, який дорівнює тисячній частці відстані до об'єкта, що забезпечує швидкий перехід від кутових вимірів до лінійних і навпаки. Кутові розміри предметів у тисячних вимірюють за допомогою бінокля, приладів спостереження і прицілювання тощо.

Під час виміру кутів у тисячних називають і записують число сотень, потім число десятків і одиниць тисячних. Якщо сотень і десятків немає – називають і записують нулі. Наприклад, величини кутів у тисячних 343, 52 і 2 записуються як 3-43, 0-52 і 0-02, а вказуються “три, сорок три”, “нуль, п’ятдесят дві” та “нуль, нуль дві”.

Із залежності між кутовими та лінійними величинами, відстань (дистанцію) до предметів у метрах визначають за формулою:

$$D = \frac{B}{K} \times 1000,$$

де B - висота (ширина) предмета, м;

K - кутова величина предмета в тисячних.

	<p>Визначення відстаней за лінійними розмірами предметів. Лінійкою на відстані 50см від очей, вимірюють у міліметрах висоту предмета, що спостерігається. Висоту предмета в <i>сантиметрах</i> ділять на кількість <i>міліметрів</i> на лінійці, що закривають предмет; результат множать на постійне число 5 і отримують <i>відстань до предмета в метрах</i>.</p> <p>Наприклад, сільський будинок висотою 6м затуляє на лінійці відрізок 10 мм, а вишка висотою 20м – 5мм. Отже, відстань до будинку – 300м, до вишки – 2 000м .</p> <p>Для впевненого використання у бойовій практиці цього способу необхідно знати розміри деяких місцевих предметів, бойової техніки противника та інші. Наприклад, легко запам'ятати, що середній зріст людини – 1,7м. Відстань між стовпами лінії зв'язку – 60м, висота яких 6м. Такої ж висоти і будинки сільського типу, а один поверх багатоповерхівки – 3м. Висота вантажного автомобіля – 2,5м; така ж висота і у танка, а його довжина та ширина – 6 і 3 метри відповідно.</p> <p>Таким чином, якщо вогнева точка противника знаходиться на даху багатоповерхівки, один поверх якої закривається 6мм на лінійці, то відстань до цілі буде 250м, а якщо противник веде мінометний обстріл з позиції поруч із сільським будинком, який закривається 5мм на лінійці, то відстань відповідатиме 600м.</p> <p>Визначення відстані за співвідношенням швидкості звуку і світла. Звук розповсюджується у просторі зі швидкістю 330 м/с, або 1км за 3с, а світло – практично миттєво. Таким чином, відстань у кілометрах до місця, де пролунав постріл, дорівнює числу секунд, які пройшли від моменту спалаху до моменту, коли був почутий звук пострілу, поділеному на 3.</p> <p>Наприклад, спостерігач почув звук пострілу через 9 секунд після спалаху гармати. Відстань до місця спалаху: $D = 9 : 3 = 3\text{км}$.</p> <p>Визначення відстані на слух. Безвітряної</p>	<p>Відпрацювати практично визначення відстаней за лінійними розмірами предметів.</p>
--	---	--

	ночі нормальний слух людини джерело шуму почує на відстані, вказаній у таблиці.																						
	<table><tr><th>Джерел о шуму</th><th>Відстан ь</th></tr><tr><td>Кроки людини</td><td>40м</td></tr><tr><td>Тріск зламаної гілки</td><td>80м</td></tr><tr><td>Неголосна розмова, кашель, заряджання зброї</td><td>100м</td></tr><tr><td>Стук сокири</td><td>300м</td></tr><tr><td>Падіння зрубаних дерев</td><td>600м</td></tr><tr><td>Рух автомобіля по шосе</td><td>800м</td></tr><tr><td>Поодинокі постріли з автомату</td><td>2-3км</td></tr><tr><td>Стрільба чергами, рух танків (рев моторів)</td><td>3-4км</td></tr><tr><td>Гарматна стрільба</td><td>10-15км</td></tr></table>	Джерел о шуму	Відстан ь	Кроки людини	40м	Тріск зламаної гілки	80м	Неголосна розмова, кашель, заряджання зброї	100м	Стук сокири	300м	Падіння зрубаних дерев	600м	Рух автомобіля по шосе	800м	Поодинокі постріли з автомату	2-3км	Стрільба чергами, рух танків (рев моторів)	3-4км	Гарматна стрільба	10-15км		
Джерел о шуму	Відстан ь																						
Кроки людини	40м																						
Тріск зламаної гілки	80м																						
Неголосна розмова, кашель, заряджання зброї	100м																						
Стук сокири	300м																						
Падіння зрубаних дерев	600м																						
Рух автомобіля по шосе	800м																						
Поодинокі постріли з автомату	2-3км																						
Стрільба чергами, рух танків (рев моторів)	3-4км																						
Гарматна стрільба	10-15км																						
	Заключна частина 5 хв.																						
1 .	Задати питання стосовно наданого матеріалу на занятті	1 хв.	Перевірити рівень засвоєння навчального матеріалу																				
2 .	Підведення підсумків заняття.	2 хв.	Зробити зауваження та вказати на позитивні сторони заняття.																				
3 .	Загальні та індивідуальні завдання на самопідготовку.	2 хв.	Обов’язково самостійно повторити наданий викладачем матеріал																				

Тема 5: «Основи топографії».

Практичне заняття: «Орієнтування на місцевості за картою».

Навчальна мета заняття: Набуття поліцейськими навичок в умінні орієнтування на місцевості за картою та спеціальними приладами; виховання відповідальності, уважності, морально-вольових якостей у здобувачів вищої освіти.

Час проведення: 2 години

Місце проведення: навчальна аудиторія, тактичне містечко, прилегла територія.

Навчальні питання

- 1.Топографічні карти, їх класифікація.
- 2.Особливості орієнтування на місцевості в різних умовах доби при виконанні службових обов'язків.
- 3.Особливості орієнтування за різноманітними умовами місцевості.

Література:

1. Шмаль С.Г. Військова топографія: Підручник для слухачів і курсантів вищих військ. навч. закладів. 2-ге видання, доповнене та перероблене. – К.: МО України, 2008. – 280 с.
2. Військова топографія: Підручник / За ред. П.П. Ткачука, І.С. Тревого. – Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2011. – 416 с.

Матеріальне забезпечення:

1. мультимедійне обладнання;
2. комп'ютер;
3. фліп-чарт, маркери, макети;
4. учбові топографічні карти.

План проведення заняття

	Зміст	Час	Методичні вказівки
	Підготовча частина 10 хв.		
1.	Організація курсантів: Прийняти доповідь про готовність групи, перевірити наявність особового складу та підготовку до проведення заняття, провести інструктаж про дотримання заходів особистої безпеки при проведенні заняття, довести тему, мету, час, навчальні питання та порядок їх відпрацювання.	10 хв	Група зібрана в навчальній аудиторії. Нагадати про дотримання правил безпеки. Довести тему та навчальні питання. Оприділити рівень розуміння даної тематики.

Основна частина 65 хв.			
1.	<p>Топографічні карти створюються в графічній, цифровій та електронній формах в єдиній встановленій системі координат і висот; вони мають струнке розграфлення та номенклатуру аркушів а також уніфіковану систему картографічних умовних знаків. За допомогою цих карт можна швидко вивчити і дати оцінку місцевості, орієнтуватися, визначати координати і висоти точок, отримувати якісні та кількісні характеристики різних об'єктів для проведення будь-яких розрахунків з метою всебічного забезпечення бойових дій військ.</p> <p>В умовах ведення сучасного бою з широким застосуванням усіх видів озброєння топографічні карти мають багатоцільове оперативно- тактичне призначення, а різноманітність завдань, які вирішують війська, виявляє необхідність виготовлення топографічних карт наступних масштабів: 1:10 000, 1:25 000, 1:50 000, 1:100000, 1:200 000, 1:500 000, 1:1 000 000.</p> <p>Класифікація топографічних карт за масштабами видання та своїм основним призначенням наведена у табл.</p>	30 хв.	<p>Приділити основну увагу використання карт як в службовій діяльності Національної поліції, так і в інших сферах .</p> <p>Назвати питання, чітко пояснити поняття. Розібрати матеріал з курсантами до повного його розуміння.</p> <p>Надати інформацію та необхідний матеріал. Перевірити фіксацію навчального матеріалу в зошитах. Відповісти на питання які виникли під час заняття.</p>

<p>призначаються для детального вивчення місцевості та оцінки її тактичних властивостей під час планування бойових дій, організації взаємодії та управління підрозділами (частинами) під час бою; орієнтування на місцевості та цілеуказання; топогеодезичної прив'язки елементів бойових порядків військ; визначення координат об'єктів (цілей); визначення вихідних даних під час виконання завдань навігаційного забезпечення; проведення вимірювань і розрахунків при плануванні та виконанні заходів з інженерного обладнання місцевості. В авіації та аеромобільних військах карта масштабу 1:100000 використовується як карта району цілей. Карти масштабів 1:50000-1:100000 доводяться до командирів рот, взводів та екіпажів (обслуги) включно.</p> <p>Карта масштабу 1:200 000 (в 1 см – 2 км) призначається для вивчення та оцінки місцевості під час планування бойових дій військ та заходів по їх забезпеченню; управління військами, планування перегрупування військ та орієнтування на місцевості під час здійснення маршів. На зворотному боці карти надається <i>текстова довідка про місцевість та схема ґрунтів</i>, які являють собою важливі додаткові відомості про топографічні елементи місцевості, кліматичні умови району тощо. Топографічна карта масштабу</p>		
--	--	--

<p>1:200000 доводиться до штабів батальйонів включно.</p> <p>Карти масштабів 1:500 000 і 1:1 000 000 (в 1см – 5 і 10км відповідно) призначаються для вивчення загального характеру місцевості великих географічних районів та оцінки впливу на бойові дії військ. Карти використовуються під час планування операцій та заходів по всебічному забезпеченню військ, а також для нанесення загальної обстановки.</p> <p>Топографічні карти цих масштабів доводяться до штабів бригад включно.</p> <p>Розграфлення і номенклатура топографічних карт</p> <p>Сутність розграфлення топографічних карт полягає у тому, що вся поверхня Землі поділяється паралелями через 4° на <i>ряди</i> (пояси), а меридіанами – через 6° на <i>колони</i> у вигляді трапецій.</p> <p>Особливості орієнтування на місцевості в різних умовах доби.</p> <p>Способи орієнтування карти: По лінії місцевості карту повертають у горизонтальній площині так, щоб лінія умовного знаку місцевого предмета (дороги) на карті, співпала з напрямком самого предмета на місцевості, а зображення всіх об'єктів, розміщених праворуч та ліворуч від нього, знаходилися б з того ж боку, що й на місцевості .</p> <p>За напрямком на орієнтир карту повертають у горизонтальній площині так, щоб напрямок з відомої точки</p>		
---	--	--

<p>стояння на орієнтир співпав з відповідним напрямком на місцевості. Для точнішого орієнтування карти до цих точок прикладають візирну лінійку по ній візують на орієнтир.</p> <p>За компасом. Компас встановлюють на бокову рамку карти так, щоб нуль компаса був направлений на північ. Далі компас разом з картою повертають у горизонтальній площині до того, поки стрілка компаса не вкаже величину магнітного схилення для даного аркуша карти.</p> <p>Якщо компас прикласти не до бокової рамки, а до вертикальної лінії кілометрової сітки – стрілка компаса повинна показати величину поправки напрямку для даного аркуша карти.</p> <p>Звірення карти з місцевістю – заключний етап орієнтування, на якому вивчають місцевість, виявляють відповідність карти місцевості та уточнюють наявність об'єктів, показаних на карті.</p> <p>Щоб знайти на карті об'єкт, який є на місцевості, уявно або за допомогою лінійки проводять лінію з точки стояння на об'єкті за напрямком цієї лінії знаходять умовний знак об'єкта, який шукають, або ж переконуються, що об'єкта на карті не показаний. Для більш точного визначення напрямку проводять напрямок на карті. Для визначення на місцевості об'єкта, показаного на карті, уявно або за допомогою лінійки візують по лінії від точки стояння до умовного знака об'єкта, і в цьому напрямку, з урахуванням відстані, знаходять об'єкт на місцевості.</p>	<p>Приділити особливу увагу курсантів в орієнтуванні на місцевості в різних умовах доби.</p>
---	--

	<p>Основне правило визначення точки стояння – орієнтуйся за віддаленими орієнтирами, визначайся за найближчими!!!</p> <p>Під час виконання бойових завдань командирам спеціальних підрозділів (екіпажів, обслуги), які у сучасному бою часто діють у відриві від основних сил, необхідно вміти наносити на карту (схему) цілі, орієнтири, елементи бойових порядків противника. Спосіб нанесення таких об'єктів на карту (схему) обирають залежно від обстановки, що склалася, характеру місцевості та об'єкта, який треба нанести, погодних умов, а також наявності вимірювальних приладів.</p> <p>Окомірно за найближчими орієнтирами. На зорієнтованій карті (схемі) розпізнають найближчі до об'єкта орієнтири, оцінюють відстань до об'єкта і кути на нього від орієнтирів і, відповідно до масштабу карти (схеми), наносять об'єкт на карту. За певних навичок і наявності надійних орієнтирів цей спосіб дозволяє наносити об'єкти на карту з необхідною точністю.</p> <p>За напрямом і відстанню об'єкти наносять з визначеної на карті точки стояння. На зорієнтованій карті за допомогою візирної лінійки проводять напрями на об'єкти, які необхідно нанести. Потім вимірювальними приладами або іншим способом визначають відстані до об'єктів,</p>		
--	--	--	--

<p>відкладають їх на проведених лініях у масштабі карти і отримують місце знаходження кожного об'єкта на карті.</p> <p>Якщо за умов обстановки картою користуватись неможливо (дощ, підвищені вимоги щодо умов маскуванню), напрямки на об'єкти визначають за допомогою баштового кутоміра або компаса відносно віддаленого орієнтира, який є і на карті на місцевості, тобто спочатку визначають полярні координати об'єктів, а потім наносять їх на карту. Полюсом служить точка стояння, а полярною віссю – напрям на віддалений орієнтир або напрям магнітного меридіана.</p> <p>Точність нанесення на карту об'єктів залежить від помилок у визначенні кутів напрямів і відстаней до об'єктів.</p> <p>Спосіб перпендикуляра і створа використовують під час руху в бойовій машині по довж лінійного орієнтира. Визначають ціль, яку необхідно нанести на карту, продовжуючи рух, поки ціль не буде в напрямку, перпендикулярному до лінійного орієнтира.</p> <p>Потім визначають на карті точку стояння, відстань до цілі, яку відкладають у масштабі карти на перпендикулярі, і наносять її на карту. Під час руху по довж лінійного орієнтира перпендикуляр визначається кутомірним пристроєм бойової машини встановленням</p>	<p>Практично відпрацювати орієнтири та відстані до них на картах та місцевості.</p>
--	---

<p>відліку на шкалі 15-00 або 45-00.</p> <p>Спосіб прямої засічки полягає у візуванні і проведенні напрямку з трьох точок стояння, позначених на карті, на потрібний об'єкт (ціль). Для цього на кожній точці стояння орієнтують карту способом за напрямком на орієнтир. Перетин напрямів і буде місцем знаходження цілі.</p> <p>За умов поганої погоди на точках стояння визначають магнітний азимут напрямів на об'єкт (ціль), переводять їх у дирекційні кути (проводять на карті напрями) і наносять за ними на карту ціль. Така засічка називається компасною засічкою.</p> <p>Спосіб прокладання компасного ходу застосовується на закритій місцевості або за умов обмеженої видимості. Вихідною точкою ходу обирають орієнтир (перехрестя доріг, просік тощо), який впевнено впізнається і на місцевості, і на карті.</p> <p>На вихідній точці компасом визначають азимут напрямку руху, переводять його у дирекційний кут і проводять на карті лінію напрямку руху. Рухаючись у цьому напрямку до першої поворотної точки, визначають відстань, рахуючи пари кроків, і відкладають її у масштабі карти на проведеній лінії. Ті ж самі дії виконують під час руху до наступного повороту.</p> <p>Якщо за погодних умов картою користуватись неможливо (дощ, сильний вітер або підвищені умови маскування),</p>		
---	--	--

<p>визначені магнітні азимут і відстані записують у блокнот. Потім за цими даними магнітні азимут і пере водять у дирекційні кути, наносять хід на карту і визначають на ній місце знаходження цілі.</p> <p>Цей спосіб застосовується у разі виявлення цілі в лісі або на закритій місцевості, коли визначити своє місце знаходження дразу неможливо. В цих випадках компасний хід прокла дають у зворотній послідовності .</p> <p>Спосіб компасного ходу застосовують і для нанесення на карту (схему) позицій свого підрозділу та передній край оборони противника. Хід прокладають від об'єкта, який надійно розпізнаний на карті та на місцевості, рухаючись по довж переднього краю.</p> <p>Правильність ходу контролюють за контурними точками місцевості і оберненими засічками. Середня похибка нанесення на карту цілі складає приблизно 5% довжини компасного ходу. Під час прокладання ходу елементи бойових порядків свого підрозділу і військ противника наносять на карту (схему) також і способами, розглянутими вище.</p> <p>Нанесення на карту елементів бойових порядків своїх військ на закритій місцевості та вночі складно і цілком майже не являє при використанні сучасних навігаційних GPS-приймачів і чизняного (Базальт) та іноземного виробництва (Garmin й</p>		
---	--	--

інші).

Пересуваючись вздовж ліній ного елемента, наприклад, траншеї; під час коротких зупинок на її поворотних точках або на точкових елементах бойових порядків зчитують з приладу географічні координати, які автоматично перераховуються у прямокутні координати, за якими наносять на карту головні та поворотні точки лінійних й інших об'єктів. Але при цьому треба пам'ятати, що в приладі іноземного виробництва, як правило, перед їх застосуванням необхідно вводити поправки у зв'язку з використанням в них різних систем координат. Так, система координат СК-42 вбудована у вітчизняні прилади, а система координат WGS-84 – в іноземні.

Орієнтування за картою під час здійснення маршруту

Дії під час здійснення маршруту повинні бути спрямовані на забезпечення безперервного орієнтування, для того, щоб постійно знати і чітко уявляти своє місце знаходження як на карті, так і на місцевості.

Пам'ятай: Основне правило орієнтування під час маршруту – карту треба постійно тримати орієнтованою в напрямку руху!!!

З кожним поворотом машини повертають і карту на відповідний кут. Під час пересування за межами доріг

<p>карту орієнтують за місцевими предметами і формами рельєфу.</p> <p>Втанкуабо в бронетранспортері спостерігати за місцевістю набагато складніше під час здійснення маршу, ніж при пересуванні автомашиною чіпів. Тому слід частіше звертатися до показань спідометра.</p> <p>Починаючи рух, знімають показання спідометра, а потім уважно проглядають на карті ділянку маршруту до першого контрольного орієнтира і запам'ятовують обриси дороги, основні місцеві предмети і характерні форми рельєфу уздовж дороги. Під час руху уважно спостерігають за місцевими предметами і уважно на карті фіксують своє просування за маршрутом.</p> <p>При швидкості руху більше 20 км/г картина місцевості швидко змінюється і за короткий проміжок часу спостереження, особливо під час тусу та при поштовхах, важко розпізнати орієнтири на карті. Крім того, очі швидко втомлюються, що призводить до притуплення уваги. Цим, головним чином, і обумовлена рекомендація завчасно підготувати карту і уважно вивчити маршрут руху, а в дорозі якомога менше звертатися до карти.</p> <p>Під час здійснення маршу обов'язково звертаються до карти при підході машини до перехрестя або розгалуження доріг, завчасно (за 200-300м)</p>		
--	--	--

<p>указуючи водію орієнтир і напрям подальшого руху. Біля контрольних орієнтирів порівнюють показання спідометра з розрахунковими даними і при відхиленніх більш ніж 5% додають необхідну поправку.</p> <p>Якщо виникли сумніви у правильності напрямку руху, потрібно уточнити своє місцезнаходження, тобто ретельно звірити карту з місцевістю. Якщо зробити це під час руху неможливо, слід зупинитися, відновити орієнтування і намітити шлях виходу на маршрут руху. Орієнтування вважається втраченим, якщо на місцевості не знаходяться позначених на карті об'єктів, неможуть визначити на ній своє місцезнаходження. Такі випадки відхилення від маршруту і втрати орієнтирів трапляються через недостатній досвід в орієнтуванні або ж через недбалість і припинення безперервного слідування за просуванням по маршруту.</p> <p>Особливості орієнтування при здійсненні маршувачі</p> <p>Пересування підрозділів на місцевості з метою здійснення прихованих від спостереження противником маневрів здійснюється, як правило, вночі, або за умов обмеженої видимості. Крім того, ведення сучасного бою з використанням високоточної зброї, приладів нічного бачення та радіозв'язку стало звичним видом</p>	<p>Під час здійснення маршу у пішому порядку здійснити орієнтування за картою.</p>
---	--

<p>ведення бойових дій. Тому орієнтування на незнайомій місцевості за умов обмеженої видимості, а інколи і суцільної темряви, потребує певних знань і відповідних навичок.</p> <p>Підготовка до орієнтування вночі багато в чому схожа на підготовку до орієнтування вдень, проте має ряд відмінностей.</p> <p>Вночі місцеві предмети втрачають свої обриси, а бовзагалі непомітні. У цей час привертають увагу більшість одиноких об'єктів, які досить часто сприймаються помилково. Наприклад, нечіткі обриси окремих невисоких предметів схожі на людину, скиртасоломина гадуєбудівлю, а копиця сіна – танк. Під час руху на великій швидкості автомобільними дорогами з обсадками складається враження руху дорогами в лісі. Будь-який раптовий спалах полум'я у темряві настільки сліплює зір людини, що протягом деякого часу унеможлиблює розпізнавання навколишніх предметів. Тому для визначення потрібного орієнтира на навколишній місцевості потрібно з початку напружувати зір та увагу, що потребує деякого часу.</p> <p>Таким чином, у передбаченні здійснення маршу вночі для надійного орієнтування орієнтири обирають на карті завчасно такими, щоб вони були помітні у темряві або при штучному</p>		
--	--	--

<p>освітленні місцевості. Такими об'єктами можуть бути окремі місцеві предмети, щорозташовані на підвищеннях рельєфу і, як правило, добре помітні на фоні нічного неба при підході до них.</p> <p>На відкритій та напівзакритій місцевостях це – населені пункти, окремі будівлі, церкви, дзвіниці, споруди баштового типу, труби промислових підприємств, горби, кургани, окремі дерева, та лінійні орієнтири (дороги, лінії електропередачі і зв'язку тощо).</p> <p>Надійними орієнтирами вночі і є також річки, озера та інші водоймища, дзеркала на поверхнях яких помітна на темному фоні навколишньої місцевості. У будь-якому випадку, обираючи орієнтири на маршрут руху, треба пам'ятати, щоб більшість із них у темряві погано видно і розпізнаються вони, як правило, з близької відстані.</p> <p>На складній для орієнтування місцевості при незначній кількості вказаних орієнтирів використовують підвищені форми рельєфу, топографічні ребені яких вночі проєктуються на фоні неба, якщо їх розглядати знизу з понижень рельєфу. Для цього необхідно завчасно на карті виділити топографічні ребені вздовж маршруту руху коричневою кольором, а пониження рельєфу</p>	<p>Акцентувати увагу на складнощі орієнтування вночі та в умовах обмеженого зору.</p>
--	---

<p>(річкові долини, лощинитощо) – синім кольором .</p> <p>Маршрути та орієнтири обирають за картами масштабів 1:25 000 або 1:50 000, на яких детально відображені об'єкти місцевості та їх характеристики. Рух за орієнтирами полягає у дотриманні напрямку руху і відстані між поворотними точками маршруту, звіренні обраних на карті орієнтирів з місцевими предметами та показаннями спідометра на контрольних точках маршруту. Особливу увагу під час руху звертають на складні для орієнтування ділянки місцевості, якими є великі населені пункти (часто зі значними зруйнуваннями) та виїзди з них (при наявності декількох доріг), з'їзди з автомобільних доріг на ґрунтові чи польові дороги, лісові масиви з розгалуженою мережею доріг, просік тощо.</p> <p>На таких ділянках місцевості показання спідометра звіряють з показаннями спідометра іншої машини. Відсутність орієнтира на місцевості під час проходження вказаної на карті відповідної відстані вказує на відхилення від наміченого маршруту. В цьому випадку необхідно на ходу звірити карту з місцевістю і визначити своє місце знаходження, а якщо це зробити не вдається, необхідно зупинитись і відновити орієнтування.</p> <p>На місцевості з розвиненою мережею</p>	
--	--

<p>доріг необхідно частіше звирятити показання спідометра і визначити напрям подальшого руху за компасом та завчасно визначеними на карті азимутами, особливо на роздоріжжях, коли напрям подальшого руху викликає сумнів.</p> <p>Цей спосіб пересування використовується під час руху колон поза дорогами при умові достатньої кількості надійних орієнтирів. Для забезпечення надійного орієнтування вночі використовують приладінічного бачення та радіозв'язок. При здійсненні маршу поза дорогами та на місцевості з малою кількістю орієнтирів напрям руху дотримують за азимутами.</p> <p>Рух за азимутами використовується для пересування на місцевості з розвиненою мережею доріг. Якщо маршрут проходить поза дорогами або на місцевості з незначною кількістю орієнтирів, його використання вважається більш доцільним, ніж рух за картою. Спосіб також застосовують для орієнтування на місцевості під час пересування підрозділів у разі відсутності топографічних карт.</p> <p>При здійсненні маршу вночі для контролю орієнтування додатково використовують небесні світила. Темної ночі, коли невидно надійних орієнтирів, напрям руху контролюють за Місяцем або яркими зірками, які знаходяться у напрямку руху. Найбільш надійним світи</p>		
--	--	--

<p>лом на безхмарному небі є Полярна зірка. Її легко знайти на небосхилі за допомогою яскравих зірок Великої Ведмедиці. При цьому під час орієнтування за небесними світилами слід пам'ятати, що рухатись в їхньому напрямку не раз втрачає орієнтування.</p> <p>Особливості орієнтування під час наступу вночі</p> <p>Важливе значення перед боєм має <i>тактичне орієнтування</i>, яке полягає в ознайомленні особового складу підрозділу з місцевістю у смузі бойових дій, указані напрямку на північ й інші сторони горизонту, точки стояння, місцевих предметів та орієнтирів для орієнтування вночі у смузі підрозділу, місцезнаходження противника, положення свого і сусідніх підрозділів.</p> <p>Орієнтування під час наступу вночі виконують за <i>орієнтирами, за азимутами, за світловими трасами або за світловими створами.</i></p> <p>Вибір способу орієнтування у наступі залежить від характеру місцевості, обстановки, що склалася, бойового завдання підрозділу та інших чинників бойової обстановки. Наприклад, підрозділам, у яких напрямки співпадає з лінійними орієнтирами (дорогами, річками) або на місцевості, що має багато надійних орієнтирів, краще діяти за орієнтирами. Підрозділам, що діють поза</p>	<p>Практично на місцевості відпрацювати рух у складі підрозділу за орієнтирами.</p>
--	---

<p>дорогами та на місцевості, де орієнтирів мало, призначають азимути на всю глибину завдання або забезпечують їх орієнтування встановленням світлових трас або світлових створів на місцевості.</p> <p>Орієнтирами обирають місце ві предмети, які розташовані на підвищеннях рельєфу та які будуть помітні під час освітлення місцевості відповідним засобами або за допомогою приладів нічного бачення. При діях підрозділу на закритій місцевості в якості орієнтирів обирають місцеві предмети, які дещо обмежують рух бойових порядків вперед, протеслюють надійними орієнтирами, наприклад, річки, струмки, канави, яри, рокадні дороги тощо.</p> <p>Орієнтування за орієнтирами під час наступу — простий і надійний спосіб. Командир підрозділу завчасно вивчає місцевість, обирає орієнтири і позначає їх на карті (схемі) уздовж напрямку дії відповідно до поставленого бойового завдання. Під час пересування необхідно періодично звіряти напрям кроку за картою, орієнтуючись за компасом. Якщо під час руху від орієнтира до орієнтира сумнівів у орієнтуванні немає, рух продовжують, не знижуючи темпу наступу, а якщо зазначена на карті відстань пройдена, а вказаний орієнтир відсутній — це означає, що підрозділ відхилився від вказано</p>		
---	--	--

	<p>гонапрямку. В таких випадках треба зупинитись, звірити карту з місцевістю і знайти потрібний орієнтир.</p> <p>Інколи це зробити неможливо, тоді необхідно освітити місцевість і якомога швидше розпізнати інші орієнтири, які є на карті та на місцевості і відновити орієнтування, а якщо це зробити не вдалося — це ознака того, що орієнтування насправді втрачено, для чого треба вміти якомога швидше відновити втрачене орієнтування.</p> <p>Орієнтування підрозділу за азимутами під час наступу вночі застосовується на місцевості з недостатньою кількістю орієнтирів, для скорочення шляху, а також на місцевості з ізначними змінами, які не відображені на карті.</p> <p>Орієнтування підрозділу за світловими створами під час наступу вночі застосовується під час бою в глибині оборони противника. В цьому випадку застосовуються світлові засоби (бомби, снаряди, міни). Світловий створ позначається на місцевості двома одночасно освітленими точками, які являють собою світловий орієнтир. Перша з них подається над об'єктом атаки, а друга — в глибині оборони противника у напрямку атаки підрозділу.</p>		
--	--	--	--

3.	<p>Особливості орієнтування за різноманітних умов місцевості</p> <p>У великому населеному пункті орієнтування ускладнюється через обмежену видимість, перенасичення дрібними орієнтирами, які не вказані на карті. Маршрути накреслюють уздовж річок, каналів, головними проїздами або вулицями з мінімальною кількістю поворотів, які вибирають біля мостів, шляхопроводів, залізничних станцій, площ, пам'яток і т.що.</p> <p>Перед в'їздом у населений пункт точно визначають своє місце знаходження, а, пересуваючись по місту, графічно фіксують на карті просування за маршрутом. При цьому карту орієнтують у напрямку вулиці, по якій пролягає маршрут.</p> <p>При виїзді з населеного пункту, якщо виявлено розбіжність у кількості доріг на карті і на місцевості (виникли проблеми з визначенням потрібної дороги), напрямком подальшого руху визначають компасом за магнітним азимутом, який визначають за картою. Для надійного орієнтування у великих містах доцільно використовувати планіміст, на яких детально наносяться назви всіх площ, вулиць і провулків. Проте при цьому особливу увагу необхідно звертати не тільки на назви вулиць, але і їх розташування і напрямок як на карті, так і в населеному</p>	25 хв.	<p>Викладач приділяє основну увагу підставам проведення поліцейської операції.</p> <p>Назвати питання, чітко пояснити поняття. Розібрати матеріал з курсантами до повного його розуміння.</p> <p>Надати інформацію та необхідний матеріал. Перевірити фіксацію навчального матеріалу в зошитах. Відповісти на питання які виникли під час заняття.</p>
----	---	--------	--

<p>пункті, оскільки противник називулиць та інші важливі написи і вказівники з метою дезінформації може змінити. Значно покращить умови орієнтування використання аерофотознімків, отриманих завчасно за допомогою безпілотних літальних апаратів (БПЛА).</p> <p>Серед руїн орієнтування за картою значно погіршується через її невідповідність місцевості. Найбільш стійкими орієнтирами на такій місцевості є елементи рельєфу (окремі вершини, горби, терикони, лощини), гідрографії, площі, парки, сквери, залізниці, автомобільні дороги з твердим покриттям тощо.</p> <p>Під час орієнтування доцільно використовувати аерознімки з змінами місцевості, порівнюючи їх з картою. При цьому дуже важливо вміти читати карту, і, володіючи гострою спостережливістю, розпізнавати за залишками зруйнованих об'єктів своє місце знаходження на карті.</p> <p>У горах орієнтування ускладнюється з-за малої кількості орієнтирів, а також через значну розчленованість рельєфу. Вершини, які визначені в якості орієнтирів, значно змінюють свої обриси при їх спостереженні під час руху гірськими звивистими дорогами з різних сторін, особливо вночі.</p> <p>Маршрут руху в горах прокладають лощинами,</p>	<p>Приділити увагу на способи орієнтування на відкритій та закритій місцевості.</p>
---	---

<p>вздовжрічок і струмків у глибоких низинах, а також дорогами і стежками у гірських проходах. Перед початком рухуобираютьорієнтиривздовжза планованого маршруту (піки, обриви, скелі, населеніпункти, окремібудівлі, залишкистародавніхфортець, пам'ятники, могилитощо). Крімосновних, на маршрутіпозначають і допоміжніорієнтири, якіпомітні з багатьохточок маршруту, такі, як найвищийпік, виступ хребта або ж небеснесвітило. Крім того, на визначеному на картімаршрутірухудоцільновказатис трілкамипідйоми та спуски на кожному проміжкуіззазначеннямїхстрімкості. Цедопоможевитриматинамічений маршрут, тому щопідйоми і спуски добре відчуваютьсяпід час рухумащини.</p> <p>Напрями на сторони горизонту, визначені в горах компасом, потрібноконтролювати за небеснимисвітилами і прикметамимісцевихпредметів, тому що в горах зустрічаютьсялокальнімагнітніаномалії, які на картіможуть бути не вказані.</p> <p>У лісіорієнтуванняускладнене через обмеженувидимість і незначнукількістьорієнтирів. Маршрутипрокладаютьпросіками, лісовими дорогами, а такожзначними за протяжністюонаявними в лісі ярами, струмкамитощо. Найчастіше дороги в лісі мало наїжджені, а деякі з них можуть</p>	
--	--

<p>бути не вказані на карті через те, що є тимчасовими і використовуються лише під час лісозатівель. Саме тому під час підготовки маршруту потрібно виписати азимути кожної ділянки дороги, що дозволить перевірити за компасом напрям кроку на будь-якій ділянці маршруту.</p> <p>Для орієнтування в лісі в якості орієнтирів використовують, зазвичай, дороги, просіки, лісові галявини, вирубки, ріки, струмки та характерні форми рельєфу (яри, обриви, канави тощо). Для покращення орієнтування підрозділів на маршрутах руху в лісових масивах встановлюють штучні орієнтири.</p> <p>Рух контролюють за пройденою відстанню, яку зчитують зі спідометра машини. Необхідно також завчасно вивчити характер рельєфу і гідрографії на маршруті руху.</p> <p>Взаємне розташування висот, річок, струмків, озер, позначених розтушуванням на карті, полегшить визначення свого місця знаходження.</p> <p>Допоміжними орієнтирами для дотримання загального напрямку руху в лісі вдень слугує Сонце, а вночі – Місяць або будь-яка відома зірка чи сузір'я.</p> <p>Умови обмеженої видимості (дим, дощ, туман, хуртовина тощо) часто ототожнюють з нічною темрявою, хоча насправді між ними існує велика різниця. Вночі для орієнтування за таких умов</p>		
--	--	--

<p>можна застосувати прилад нічного бачення, радіозв'язок. Протесніг, дощ, курява, дим і зжовтіючих згарищ значно знижують ефективність застосування цих приладів.</p> <p>Прогнозуючи виникнення обмеженої видимості, маршрут готують подібно до нічного маршруту, якщо марш буде здійснюватись дорогами з твердим покриттям. Маршрут поза дорогами здійснюється за азимутами, задалегідь визначеними за великомасштабною картою. Маршрут уважно вивчають і запам'ятовують. Під час руху карту орієнтують у напрямку просування і постійно графічно поперечними штрихами або крапками фіксують своє місце з нахождення.</p> <p>Взимку багато ґрунтових доріг не використовують, формирельєфу підсніговим покривом зрівнюються, а такі орієнтири, як яри, лощини, ями, озера, струмки майже не проглядаються і не можуть бути використаними в якості орієнтирів. Часто взимку прокладають нові дороги (зимові дороги), які проходять за найкоротшими відстанями і на картах не вказуються.</p> <p>Маршрути взимку прокладають накатаними дорогами або колонними шляхами. Надійними орієнтирами взимку, особливо вночі, є населені пункти, залізниці, дороги з твердим покриттям, просіки, узлісся, окремі лісосмуги, мости та інші лінійні та</p>		
---	--	--

	<p>площинні орієнтири. Допоміжними орієнтирами для надійного орієнтування взимку на місцевості з малою кількістю орієнтирів використовують небесні світила: вдень – Сонце, а вночі – Місяць або скрап зірки чистого зір'я.</p> <p>Памятай! Орієнтування за різноманітних умов місцевості буде надійним при використанні супутникових систем навігації та застосування БПЛА.</p>		Розібрати особливості орієнтування на місцевості в різні пори року.
	Заключна частина 5 хв.		
1.	Задати питання стосовно наданого матеріалу на занятті	1 хв.	Перевірити рівень засвоєння навчального матеріалу
2.	Підведення підсумків заняття.	2 хв.	Зробити зауваження та вказати на позитивні сторони заняття.
3.	Загальні та індивідуальні завдання на самопідготовку.	2 хв.	Обов'язково самостійно повторити наданий викладачем матеріал

Тема 5: «Основи топографії».

Практичне заняття: «Читання топографічних карт».

Навчальна мета заняття: Набуття поліцейськими навичок в умінні орієнтування на місцевості без карти та спеціальних приладів; виховання відповідальності, уважності, морально-вольових якостей у здобувачів вищої освіти.

Час 2 години

проведення:

Місце навчальна аудиторія, тактичне містечко, прилегла

проведення: територія.

Навчальні питання

1. Вимірювання відстаней за картою.
2. Визначення площ за картою.

Література:

1. Шмаль С.Г. Військова топографія: Підручник для слухачів і курсантів вищих військ. навч. закладів. 2-ге видання, доповнене та перероблене. – К.: МО України, 2008. – 280 с.
2. Військова топографія: Підручник / За ред. П.П. Ткачука, І.С. Тревого. – Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2011. – 416 с.

Матеріальне забезпечення:

1. мультимедійне обладнання;
2. комп'ютер;
3. фліп-чарт, маркери, макети;
4. учбові топографічні карти.

План проведення заняття

	Зміст	Час	Методичні вказівки
Підготовча частина 10 хв.			
1	Організація курсантів: Прийняти доповідь про готовність групи, перевірити наявність особового складу та підготовку до проведення заняття, провести інструктаж про дотримання заходів особистої безпеки при проведенні заняття, довести тему, мету, навчальні питання, час та порядок їх відпрацювання.	10 хв	Група зібрана в навчальній аудиторії. Нагадати про дотримання правил безпеки. Довести тему та навчальні питання. Оприділити рівень розуміння даної тематики. Виведення групи на тренувальний полігон.
Основна частина 65 хв.			
1	Вимірювання відстаней за картою Для визначення відстаней між об'єктами вимірюють відстань на карті в сантиметрах між ними і множать на	30 хв.	Приділити увагу способам вимірювання відстаней. Назвати питання, чітко пояснити поняття.

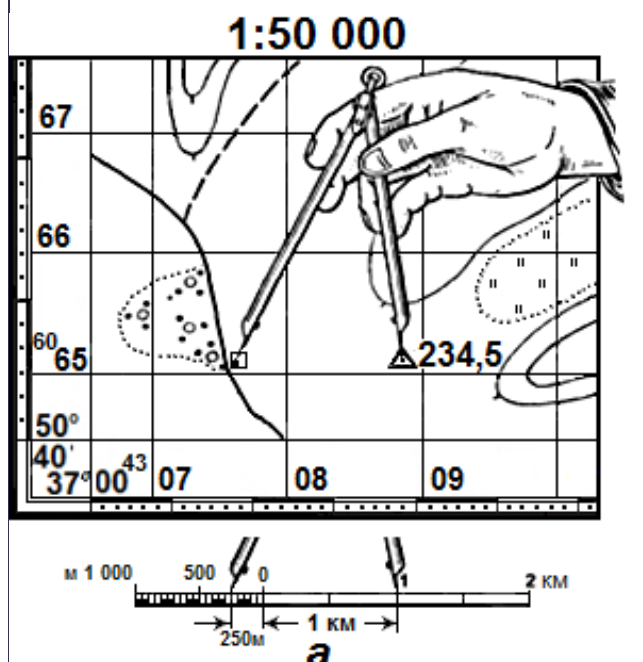
величину масштабу карти. Масштаб карти надається під південною

у вигляді графіку та словесний 1:25 000 – „в 1 сантиметрі 250 метрів”
Оформлення чисельного, лінійного та іменованого масштабів на топографічних картах різних масштабів

Для вимірювання відстаней і координат за картою потрібно знати положення головних точок умовних знаків. Відстані між об'єктами за картою визначаються наступними способами.

Лінійкою вимірюють відстань між об'єктами в сантиметрах і множать число сантиметрів на величину масштабу. Наприклад, якщо на карті масштабу 1:50 000 відстань між об'єктами – 8,6 см, то відстань між об'єктами на місцевості – 4 300 м.

Циркулем

Розібрати матеріал з курсантами до повного його розуміння.

Надати інформацію та необхідний матеріал. Перевірити фіксацію навчального матеріалу в зошитах.

Відповісти на питання які виникли під час заняття.

Курсанти здійснюють самостійні виміри за допомогою циркуля

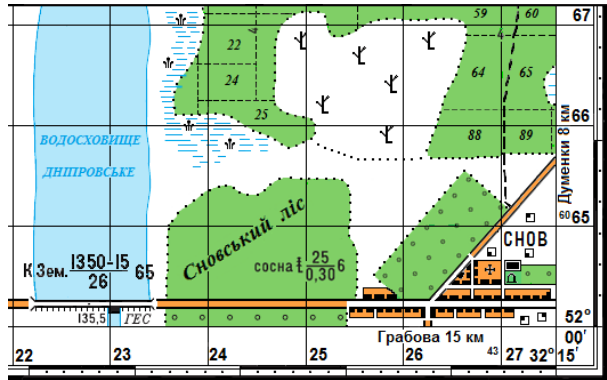
Курсанти здійснюють самостійні виміри за допомогою лінійки.

<p>вимірюються короткі відстані. Ніжки циркуля ставлять у головні точки умовних знаків об'єктів, між якими визначають відстань, і, не змінюючи розхилу циркуля, прикладають його до лінійного масштабу</p> <p>Вимірювання відстані циркулем (а) і кроком циркуля (б) на картах різних масштабів</p> <p>Кроком циркуля вимірюють відстані, які перевищують довжину лінійного масштабу. Для цього беруть за масштабом розхил циркуля, який відповідає якому-небудь цілому числу кілометрів або метрів, і таким</p> <p>Нарощенням розхилу циркуля вимірюють ламані лінії. Спосіб заснований на визначенні кола: „геометричне місце точок, рівновіддалених від центра”. Ламані лінії шляхом перенесення відрізків перетворюються в пряму.</p> <p>Курвіметром. Стрілку курвіметра встановлюють на нульову поділку, а потім коліщатком проводять по вимірюваній звивистій лінії зліва направо або з низу вгору: отриманий відлік у сантиметрах множать на величину масштабу карти. Наприклад, відлік курвіметра за картою масштабу 1:100 000 становить 15 км, а за картою масштабу 1:50 000 – 7,5 км.</p> <p>Для визначення відстаней окомірно підраховують число</p>	<p>Використовують самостійно курвіметр при здійсненні вимірів на карті.</p>
---	---

	<p>квадратів координатної сітки, що “вкладаються” у вимірювані лінії, і множать на величину сторони квадрата в кілометрах. Спосіб використовується, як правило, для приблизного визначення відстаней і контролю результатів вимірювання інструментами.</p> <p>Точність визначення відстаней не повинна перевищувати 0,5-1 мм у масштабі карти.</p> <p>Оскільки у бойовій практиці інколи доводиться користуватися картами різних масштабів (переобчислювати відстані з одного масштабу в інший) рекомендується запам’ятати наступне. Відомо, що на карті масштабу 1:100 000 відстань, яка виміряна в міліметрах, помножується на 100, в результаті чого ми отримаємо дійсну відстань в метрах. Наприклад, якщо відстань на карті масштабу 1:100 000 дорівнює 64 мм, то на місцевості вона відповідатиме 6 400 м ($64 \cdot 100$), а при роботі з картами 1:25 000, 1:50 000 і 1:200 000 цю ж відстань у міліметрах необхідно в першому випадку поділити на 4, у другому – на 2, а у третьому – помножити на 2, тобто відстань у 64 мм для цих масштабів буде 1 600 м, 3 200 м і 12 800 м відповідно.</p>		
2	<p>Визначення площ за картою.</p> <p>Площі об’єктів місцевості визначають окомірно, порівнюючи їх з розмірами (площею) квадрата координатної сітки.</p>	35 хв.	Курсанти самостійно відпрацьовують визначення площ за допомогою навчальних карт.

Масштаб карти	Розміри сторони квадрата	
		в км
1:25 000	4	1
1:50 000	2	1
1:100 000	2	2
1:200 000	2	4

Ценайшвидший спосіб і, за певних навичок, достатньо точний для визначення площ об'єктів місцевості.

1.	Задати питання стосовно наданого матеріалу на занятті	1 хв.	Перевірити рівень засвоєння навчального матеріалу
2.	Підведення підсумків заняття.	2 хв.	Зробити зауваження та вказати на позитивні сторони заняття.
3.	Загальні та індивідуальні завдання на самопідготовку.	2 хв.	Обов'язково самостійно повторити наданий викладачем матеріал

3. Рекомендована література (основна, допоміжна), інформаційні ресурси в Інтернеті. Лекції

№1 «Тактико спеціальна підготовка. Мета, та основні задачі. Основні терміни та поняття».

№2 «Тактика комунікації поліцейського».

№3 «Тактика дій поліцейських при вибуху та його загрозі».

№4 «Тактика зупинення транспортного засобу».

№5 «Основи тактико-спеціальної підготовки при введенні оперативних планів».

Основна

1. [Конституція України № 2680-VIII з останніми змінами від 07.02.2019 року.](#)

[Електронна версія <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>](#)

2. Закон України «Про Національну поліцію» від 02.07.2015 № 580-VIII з останніми змінами. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19>

3. Кодекс України про адміністративні правопорушення [№ 2747-VIII з останніми змінами від 06.06.2019 року.](#) Електронна версія <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-19>

4. [Кримінальний кодекс України № 2747-VIII з останніми змінами від 06.06.2019 року.](#) Електронна версія <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14/card2#Card>

5. Кримінальний процесуальний кодекс України [№ 2599-VIII з останніми змінами від 18.10.2018 року.](#) Електронна версія <https://ips.ligazakon.net/document/view/t124651>

6. Закон України [Про Національну гвардію України](#) № 876-VII від 13.03.2014 року. Електронна версія <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/876-18>

7. Про дорожній рух: Закон України [№ 2612-VIII з останніми змінами](#)

від 08.11.2018 року.

8. Дисциплінарний статут Національної поліції України від 15.03.2018 року № 2337-VIII. Електронна версія <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2337-19>

9. Наказ МВС України №1376 від 06.11.2015 року Про затвердження Інструкції з оформлення матеріалів про адміністративні правопорушення в органах поліції. Електронна версія <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1496-15>

10. Наказ МВС України від 16.05.2003 року № 496 Про вдосконалення організації і порядку проведення цільових оперативно-профілактичних операцій та комплексних оперативно-профілактичних відпрацювань.

11. Наказ Міністерства внутрішніх справ України від 22.08.2016 № 859 Про затвердження Інструкції про порядок взаємодії між Державною службою України з надзвичайних ситуацій, Національною поліцією України та Національною гвардією України у сфері запобігання і реагування на надзвичайні ситуації, пожежі та небезпечні події. Електронна версія <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1254-16>

12. Наказ МВС України від 04.12.2017 року за №987 Про затвердження положення про підрозділи поліції особливого призначення. Електронна версія <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1565-17>

13. Наказ МВС України від 9.10.2017 року №841-дск. Інструкція про організацію та порядок проведення поліцейських операцій з розшуку та затримання озброєних та інших осіб, які вчинили суспільно небезпечне діяння.

14. Наказ МВС України від 11.11.2003 року № 1345-дск. Про затвердження настанови про дії органів, підрозділів внутрішніх справ, з'єднань, військових частин внутрішніх військ, вищих навчальних закладів МВС України з ліквідації масових заворушень:

15. Про затвердження Типового положення про управління організаційно-аналітичного забезпечення та оперативного реагування головних управлінь Національної поліції України в Автономній Республіці Крим та м. Севастополі, областях, м. Києві Наказ МВС України від 22.01.2016 № 39. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0216-16>.

16. Про затвердження Положення про функціональну підсистему забезпечення охорони громадського порядку та безпеки дорожнього руху єдиної державної системи запобігання і реагування на надзвичайні ситуації техногенного та природного характеру: Наказ МВС України від 05.03.2009 року № 118. Електронна версія http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/MVS096.html.

17. Про Збройні Сили України: Закон України від 06 грудня 1991 р. // Електронна версія <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1934-12>.

18. Про ідентифікацію та декларування безпеки об'єктів підвищеної небезпеки: Постанова Кабінету Міністрів України від 11 липня 2002 р. № 956 // Електронна версія <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/956-2002-%D0%BF>.

19. Про оборону України: Закон України від 06 грудня 1991 р. // Електронна версія <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1932-12>.

20. Про оперативно-розшукову діяльність: Закон України від 18 лютого

1992 р. // Електронна версія <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2135-12>.

21. Про організацію діяльності органів внутрішніх справ України щодо протидії злочинам, пов'язаним з автотранспортом: Наказ МВС України від 10 жовтня 2006 р. № 1019 дск.

22. Про затвердження Інструкції з організації діяльності чергової служби органів (підрозділів) Національної поліції України: Наказ МВС України від 25.05.2017 № 440. Електронна версія <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0750-17>

23. Про правовий режим воєнного стану: Закон України від 6 квітня 2000 року // Електронна версія <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19>.

24. Про правовий режим надзвичайного стану: Закон України від 16 березня 2000 р. // Електронна версія <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1550-14>.

25. Про схвалення Концепції реалізації державної політики у сфері профілактики правопорушень на період до 2015 року: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 30 листопада 2011 р. № 1209-р // Електронна версія <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1209-2011-%D1%80>.

Допоміжна

1. Адміністративна діяльність органів поліції: підручник / за заг. ред. д-ра юрид. наук, доц. В. В. Сокурєнка ; [О. І. Безпалова, О. В. Джафарова, В. А. Троян та ін. ; передм. В. В. Сокурєнка] ; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. – Харків: ХНУВС, 2017. – 432 с.

2. Тактична та тактико-спеціальна підготовка працівників Національної поліції України: навч. посіб. / Я.Г. Бондарєнко, О.Ю. Прокопенко, Д.В. Сергієнко, В.О. Куценко. – Харків: Харк. нац. ун-т внутр. справ, 2017. – 308 с.

3. Агрєсивний натовп та методи протидії йому: Навчальний посібник / За заг. ред. О.М. Бандурки. – Х.: УніВС, 1998. – 104 с.

4. Аналітичний огляд стану та вдосконалення організації проведення спеціальних операцій / Свірін М.О. та інші. – К.: НАВС, 2000 р.

5. Пам'ятка випускника Харківського національного університету внутрішніх справ : за заг. ред. В.В. Сокурєнка. / кол. авт.-:І.В.Клименко, Л.В.Васянович, Д.В.Швець та ін. МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. – Харків, 2017. – 96 с. Електронна версія <http://dspace.univd.edu.ua/xmlui/discover>

6. Безпека життєдіяльності: навч. посіб. для працівників поліції. / Прокопенко О.Ю., Власєнко І.В., Крепакова М.Ю. МВС України, Харк. нац. ун-т внутр. справ. –Х.: ХНУВС, 2017. – 364 с.

7. Військова топографія: Підручник / За ред. П.П. Ткачука, І.С. Тревого. – Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2011. – 416 с.

8. Законодавство України про правоохоронні органи і діяльність суду [текст]: збірник офіційних текстів законів станом на 11 вересня 2012 року / Упоряд. Руснак Ю.І. – К.: ЦУЛ, 2012. – 602 с.

9. Збірник типових і екстремальних ситуацій та алгоритми правильних дій працівників поліції в таких ситуаціях під час виконання службових обов'язків з охорони громадського порядку та боротьби зі злочинністю. – К.: МВС України,

2000.

10. Організаційно-правові основи охорони громадського порядку в сучасних умовах: Науково-практичний посібник. – Львів, ЛІВС, 2003.
11. Охорона праці в діяльності ОВС: Підручник / О.М. Бандурка, І.К. Шаша, І.В. Власенко, П.М. Бортнічук. – Х.: НУВС, 2003. – 336 с.
12. Шмаль С.Г. Військова топографія: Підручник для слухачів і курсантів вищих військ. навч. закладів. 2-ге видання, доповнене та перероблене. – К.: МО України, 2008. – 280 с.
13. Тактико-спеціальна підготовка (тактика професійної діяльності) [Текст] : навч. посіб. / [Ю. Б. Оболенський та ін.] ; за заг. ред. Петкова В. П. ; Кіровогр. юрид. ін-т Харк. нац. ун-ту внутр. справ. - К. : КНТ, 2010. - 341 с.
14. Тактико-спеціальна підготовка: навч. посіб. / [О.Г.Комісаров, А.О.Собакаръ, Е.Ю.Соболь, О.С. Юнін та ін.]; Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ. –Дніпро: ДДУВС, 2017. –277 с.